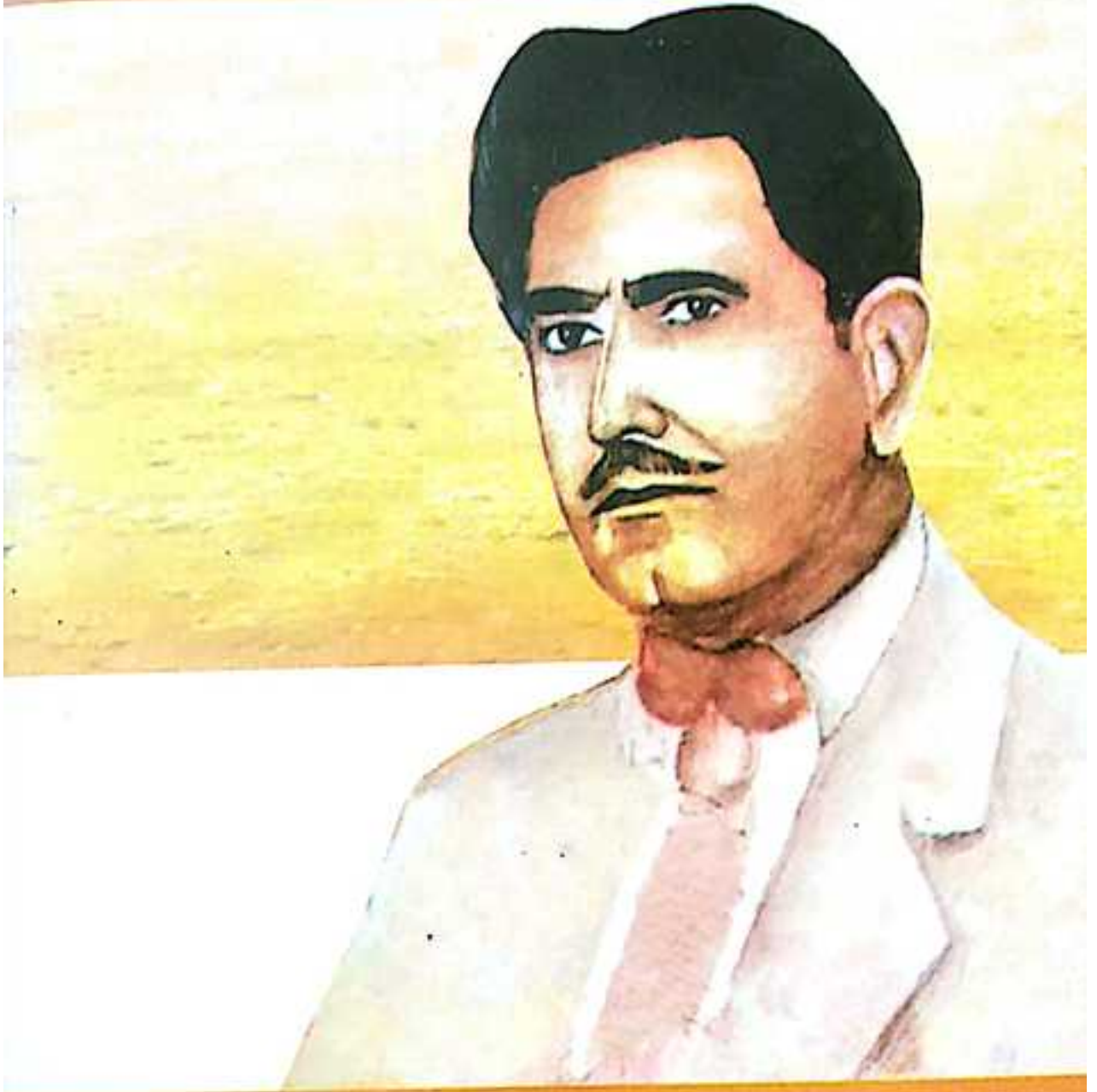

میر گل خان نصیر

مہر انا مراہشور

افضل مراد

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

میر گل خان نصیر

مہر انار اہستون

افضل مراد

بلوچی اکیڈمی کوئٹہ

www.balochiacademy.org

Email: balochiacademy@gmail.com

© بلوچي اڪيڊمي ڪوئٽه

مهر انارا، هشون	.....	ڪتاب ناپن
افضل مراد	.....	نوشتوڪ
2015ء	.....	سال
حفیظ الرحمن	.....	ڪمپوزنگ
عبدالهادی	.....	پروف
شوڪت برادرز پریس، ڪراچي	.....	پرنٽر
1000	.....	ڪچ
200	.....	بها

ISBN: 978-969-9768-64-4

پن اٹ

گوہر ملک وگل بانو

نا

منتواری

خواجہ یوسف گچکی، حمید جمال، رازق ابا بکی،
میر و خان مینگل، و پناہ بلوچ ہر اقامت و کمک اٹ
دا کتاب نما مون آ بس

مہشون

8	ادب و راجی گرج
11	گل خان ہنا..... نصیر سلیس
17	مہرانا بندوک
20	مہرانا مسافرنا مہرانا راہشون
23	زند بود
34	میرگل خان نصیرنا بندغی و بالاد
45	گل خان نصیرنا شاعری
55	میرگل خان نصیرنا بحیثیت صحافی، تاریخ دان، محقق
63	براہوئی بلوچی بولی نا اواری
69	زبان و ادب تون گل خان نصیرنا جوزه
74	ای و کنا فن
85	میرگل خان نصیرنا شکار، سیل و چکر
91	میرگل خان نصیرنا کتاب آک

117	پامدار آ تا خیال آک
125	منظوم خراج عقیدت
136	قلی کیمپ ناشیر
145	ارٹھی شیر
151	مسٹھی شیر
153	چارمی شیر
155	نداره
159	من نازینا سراوان آ
163	مشهدنا جنگ نامه، منہ شیر

ادب و راجی گرج

ادب ہر فکری منصب نا خواہندار ہے، نا خیال ہے کہ نن دادے سرجم وژاٹ
 پہہ متنن۔ دانا سوب داہم متنگ کیک کہ نن بھاز آگڑا تیان پیش متنن۔ ننا نوشت
 آک تینا گمان تیٹی اخہ در کہ اثر تخر، ننا فکری پامداری نا مقابلہ ہے کنگ کپسہ۔ فکری
 نزوری نا سوب آن نن جہانی فکری کسر آن چپ مسن۔ پدا حسن، زیبائی و گیسوتا گواچی
 مسن۔ تاریخ نا سفر ہے نن پور و وژاٹ ہضم کنگ کتون۔ و تاریخی و تہذیبی کسر آن چپ
 مسن، پوسکن و دنیا اس جوڑہ کنگ نا کوشت اٹی لگان۔ جدیدیت نا اروہ ننا ادب ہے
 پوسکن و وژاٹ سینا زبان اس تس۔ و لے نن جہانی فکری اواری نا عمل آن مر مسن۔ جہانی
 وژ وژول آک ننا وژاٹے آزموندہ نادر و شم اٹ بسرو لے ننا راج نا شیخ جوڑ متنگ کتور۔
 ننا ادب جہانی راجی شوننداری نا گمان آن نا ولد، خلق و شمارا نا وخت انا چھیرہ غاتے ٹی
 اختہ کسر۔ نالشاٹی، موپساں، والٹیر، فلائیر، و چیخوف و میکسم گورکی نا علمی و ادبی وسعت
 نظری تو معلومداری فرادان کرسہ کرے و لے نن جز و اٹی کل، وکل اٹی جز و نشان
 تنگ اٹی بے سہب مسنن۔ ہندا خاطر آن جہانی ادب اٹی نن تینکن ہے ہندا اس جوڑ

کننگ کتون۔

ارٹھیکو جہانی جنگ انا اثر آک اگہ کہ برائے راست آخہ، ولے پین وڑا سیٹی
 ضرور ننے آتار۔ ہندا خاطر آن نن جنگ انا تباہی تے داخہ در پہہ منگ کتون۔ ہروڑ
 اٹ کہ ٹی ایس ایلیک، کامیو برٹینڈرسل و ژاں پال سارترنا تخلیق آک ننے نظر
 بسرہ۔

ننادب صنعتی انقلاب ناعمل وداژان ودی مروک آاثر و سیالی تا پوسکن آوڑو
 ڈول آن سما لو، سرکار نا غلام، ٹریڈ یونین آتا بد عنوانی، سیاسی بے کسر منگ و انتظامی
 بد حالی راج و ادب نازیبائی و فکری گرج آتا اہمیت آن است ایکیم کریر۔
 ننے تو دا جرأت و ہمت متو کہ ہرا کہ چیخوف و ارڈنبرشش و بورس پتیرناک نا
 ڈاکٹر ژاگو پیش کرے۔ الطاف حسین حالی پاریس کہ ہمو قو مک وخت اس ہم شون
 ہلنگ کپہ ہرا فک تینا پد سلنگ نا احساس و چا گرد آن بے ساو بیگانہ تینا شک بری آدہنی
 رویہ غاتے تینائی کیر۔ حقی ادبی تخلیقی عمل مفتنگ ناسوب نن تنقید نگاری ٹی اختہ مسن اگہ
 کس اس تنقید کرینے تو اے ہم یک رخی منے۔

اینونا است ہسون آسوج آک جنیک انجینئرنگ، وگلوبل ولج نابالی آ
 گندوگس، نشی گڑاتے ختم کننگ، چنکا سہہ تا بر خلاف جنگ و بیالوجیکل سائیکس و جنس
 انا غیر متعصبانہ تعبیر آن پیش خننگ۔ نن دا علم آتا منوک آک ضرور ارین دافتا جانکار
 افن۔ ہندا خاطر آن جہانی ادب اٹی ہج ءحالی ت ایسی تینکن جاگہ جوڑ کننگ کتون۔ توننا

جہانی ادبی تشخص ناانت مروء۔

ہندازہن انا سوج آتا سونج رونج آتا نیام ائی نن گل خان نصیر ء ہرنہ تو
 سہاتمک کہ نئے فکری، شعوری، ثقافتی و سیاسی بیخ آتیا جہانی ادب تون سیال کروک آبیرہ
 ملک الشعراء ء۔ اونا زندانا بھاز آپالوتے مون آتخہ اینونن تینا ڈیہہ ء ہرنہ تو سہاتمک
 کہ گل خان نصیر زمانہ نا شاعر ء، اینودا شاعرنا توار و فکر ء و سوج آتے مون آاتوی
 ء۔!!!

افضل مراد

ادارہ ادبیات، کوئٹہ

گل خان ہنا..... نصیر سلیم

سال 2014ء تا سال ۲۰۱۷ء بلوچی و براہوئی ناکل آن گچین آ وراج دوست انھا شاعر خواجہ میر گل خان نصیر ناپن اٹ پن تنگانے۔ ودا بابت اٹ بھازانگا سیمینار وچیک ہم اڈ تنگانو، مچ آن بلوچستان ناشار وخلق آ تیٹی دابارواٹ شیرری مجلس و دیوان آک ہم شون ہلکرو لے کنے دابارواٹ کل آن زیاست خوشی ہنداہیت آن مس کہ ناور ناانگا شاعر، دانشور و اکیڈمی ادبیات پاکستان نا جہی آ کماش خواجہ افضل مراد ہم داگوئی تینے پد تو تو و ہندا تاریخی آ کش انا اسہ کڑی سینارنگ ائی تینے اوار شاغسہ براہوئی ادب دوست آ سنگت آ تا نمائندہ مرسہ خواجہ گل خان نصیر نا براہوئی شاعری نا بارواٹ راجی سر حال ۲ ہر فسہ دا کاروان نا اسہ پند خلوک ایسنا وڑاٹ تینے حساب اٹ ایس۔

میر گل خان نصیر نا شخصیت ہے ہفت کنڈی آ الماس آ نبار ۲ کہ اونا ہر کنڈ آن اسہ پین وزم ناگرو شک اسے تون مون آ بریک کہ دانا ہر کنڈ اسہ پوسکن ۲ رنگ اس ہر فسہ میر صاحب نا زندانا کتاب ۲ مستی اتیک۔ میر گل خان نصیر کہ بلوچستان نا اولیکو سیاسی ٹولی نا سرخیل آتیا اسٹ اس منٹ آن بیدس او جدید ادور نا اولیکو شاعر، ادیب و اولیکو ڈل انا حوالکار، تاریخ نوشتہ کروک، مترجم و پٹ و پوکار وکل آن بھلاہیت دادے کہ اوتینا راج انا

قدیمی آتارنجی آداستان آتے شیریں رنگ ائی مون مستی اتروک آتخلیق کارے۔ داخس بھاز
 کاریم تیٹی اسے وخت آدوشاغنگ اسے بھلو اُست اس وجہ اس خواہک۔ داڑے کئے پئی آ
 ادیب ودانشور خولجہ واحد بزدار نادا ہیئت یات بریک کہ داخس بھاز کاریم تیٹی دوشاغنگ
 اسے ابنارمل (Alinormal) بندغ اسے ناکاریم منگ کیک، ولے نارمل آ بندغ ناوس انا
 ہیئت اس افک۔ اودا کل اونا تینا ہے راجی آ کمٹنٹ تون پختہ انگا تھین و بھروسہ سکے۔
 وخت اس کہ اوکاریم ائی ڈمب مسکہ گڑا بس لکھسہ ہنا کہ۔ کئے دا شرف دوئی ء کہ ای اوڑا فخر
 کیوہ کہ ای میر صاحب نامہروان آ سیخائی تینا زندانا بنداتی آ شیخ انا اسے جوان ء وخت اس تیر
 کریٹ۔ وادے بھاز خوک آن خناٹ۔ میر گل خان نصیر اسے بھاز مہروان ء، زندہ دل ء،
 خوش مزاج و خوش تب ء، مجلسی ء بندغ اس سکے۔ جیل و زندان نادیک مریریا کہ زندانا پیشن نا
 اونا کل آن بھلا خوکی و سنگتی، قلم، کاغذ و نوشت تون نس، کتاب و نوشت آن بیدس کہ گڑا اس
 اودے وڑا کہ او شکار نس۔ شکارنا بھاز شوکی و ہد آن زیات مزہ ء تے ہلکے۔ ہراڑے کہ شکار
 اسے ناڈس رینگا کہ میرنا پروگرام جوڑ مسکہ۔ کنا است آ بریک اسے وارنوشکے نادے نک پلو آ
 ”گوری“ نامش آشکارنا کیمپ اس جم مس ہر کند آں چک آتا ہنن آتوار، مش تانیا مائی
 تہونا، ہیوہ و شوہ، مش مرے گوری نا، وخت و دم مرے چلے ئی آ، سہب انا کہ دے نیزہ اس،
 ہرانیزہ برزبرے و خوک و مر آسکو آتا پر ساز آتوار آک و اوقانیا مائی ساڑی مرے شاعر آ
 گل خان نصیر گڑا داکل میرا نا چس ء و چاڑے امر برز ایش کپرو ء۔ نیمروج اسکان اسے جوان
 ء، زیبا ء شیریں اس تخلیق مس کہ اوڑا انا نانا ہنن دوسر مس۔ ہندا شیر نامنہ بند اس داوڑاٹ

کسر:

چلگ ء سارتمس ء سحارانى
 شاده ووسواساں شكارانى
 گورى ء كوهديماں كنارانى
 كپتگاں پيتاپے تلارانى
 كركز انت كوهى وش توارانى
 ديم پما تهبنداں كشارانى
 دل منى موجانى هو سناكت
 چوگليس توتى ء پكروں گوياكنت

براهوئى مٹ:

چله نا سارت انگا مُدو وخت سهب انا
 خوشى و فكر و وسواس آك شكارنا
 گورى نا مش انا كرو گور ائى
 هلكنٹ پيتاپ اس تلار آتا
 كركزے مشى آ خوش توار آتا
 مون كرينو كوچه ناخرى و كشار آتيكن
 چاژ هر فينه است كنا موجدار آتا
 فكر و خيال آك توتى آن بار دنيا سر مسنو

پانگ نامطلب دادے کہ میر گل خان نصیر تینا زندا نامرغن آپندائی ڈکھ وویل
 بھازخنا، جیل و زندان تاسختیک، سزا و نار چرسیل آتا مشکل آ وخت آک، لنگڑی، خواری و ہر

رنگ انا عذاب آتے اور بھاز خندہ پیشانی اٹ نئے بیرہ سگا و مقابلہ کرے بلکہ داڑان بیدس او
تینا نئے کسرے چپ کرے ونئے کہ گامک پد تمار۔ اونا خسد، اونا منزل و اونا نگاہ ہے نارگٹ
نسکہ، ہموڑ کن کہ اوزندے گواچی کر یس۔ ہموڑ کن کہ دنیا جہان نا خوشی و آسراتی تے ایا اوزند
وڈ کھ وویل و خواری و عزابی تا گواچی کرے۔

اگہ نن ہرن توراجی حوالہ اٹ میر گل خان ناسیالی باوہی ولمہ ئی آئیمہ غاں مینگل و
بادینی (رخشانی) سردار خیل آ کہول و نک اتون نسکہ ولے اونا سیاسی آپختہ ئی، فکری شعور
اودے ہمو منزل آ ایس کہ اوئے بیرہ دا نظام نانفی ء کر سہ اونا خلاف بھاز سوگوی اٹ تور برز
کرے بلکن تینے تینٹ ہمو کلاس آن، ہمو سند آن شیف بٹہ لس مخلوق والس نا جم انکا زندانی
تینے اوار شاغاکہ اونا اردو ناپنی آنظم ”راج کرے سردار“ دانا زندانا مثال ء، اوزندانا گڈ یکو دم
اسکان زندانا ہر پدین و باسن آ دے ء تینا مخلوق تون اوار گدریفے۔ اودا بارواٹ اگہ نن میر
گل خان زندے اول دے آن تا بہ آیر اسکاں نظر شاغہ کان تو خواجہ میر امان اللہ گچی نا
داخیال تون اتفاق کردن کہ ”میر غوث بخش بزنجونا قومیت نا تصور ء میر گل خان نصیر تینا
شاعرانہ رنگ ائی برزا کر سہ اودے جہانی شایقی اس ترسہ انسان دوستی نا اشتراکی آسیالی
تھوں اوار گنڈا وخت اس کہ خواجہ میر بزنجونا سردار دشمنی ء میر گل خان اسہ بنیاد اس تس“
اوڑاں بیدس اینونا جدید انگا سیاسی و قومی تحریک نا اولیکو استاد، راہشون ور ہرا گہ میر گل خان
نا ذات ء پان تور دافک۔ داکان بیدس اگہ کس اس قبول یکک یا کپک ولے گل خان نا
مون آتوک آخیال و فکر آن پد ہر ہمو بلوچ شاعر، نوشتہ کار یاد انشور اسے نا امر ء نوشتہ و تحریر
اس یا شاعری اس مون آنخس تے دا جوانی اٹ پاش مریک کہ اونا فکری آ شعور میر صاحب

آن وڑانا وڑا سیٹی رنگ وز ہم ہر فیئے۔

خواجه میر گل خان نصیر نے بیرہ بلوچ یا بلوچستان نا شاعر کس، بلکن سن ودے دنیا نا
 مچ آخواری کش آمزور و پوریا گروطن دوست وقوم دوست آراج آتا یا پدموک آخوار وغریب
 و بیوس آ مخلوق نا نمائندہ شاعر پانہ یا اودے دنیا نا ہمو پنی آ شاعر آتا لڑاٹ حساب کنگ کینہ۔
 انتے کہ میر نا مچ آ شاعری بیوس آ مخلوق نا ڈکھ وویل، دژ دو غم، خواری و عزابی یا ظلم و زورا کی تا
 برخلاف اسہ جہاد اسی نارنگ ائی مون آبریک۔ اوگل و بلبل نایا زلف انا بیچ و تاب تا کہ کنڈانگا
 بردانک و شفا ر آقد و بالادتا ز بیائی نایان کروک آ شاعر اس الوکہ، اونا عشق تینا مخلوق تون
 کس، تینا ڈیہہ انا مش تا تلار آتون، بے خرسی آپونو آپٹ و میدان آتون یا کہ ہندا گلزمین نا جر
 و بونو آتون نسکہ۔ وطن تون یا وطن نا ہر رنگ و درو شم تون اونا عشق اودے باوہ بیرہ خان
 رینگا کس۔

ہیت مرلیس کشا تینا گپ ء گوئد ہلسہ مون مستی دیوہ۔ اگہ سن ایمانداری، بے
 ریائی و کروک آ کاریم تے مون آتخن و سیل کین تو گڑا دادر و شم مون آبریک کہ میر گل خان
 نصیر نا خلوص و تینا محمد تون اونا کمنٹ، شاعری نا سونج و خیال، و مچ آزندانا ہے کروک آ
 کاریمک و جہد، اونا شاعری نامول و مراد، راجی شعور، تینا گلزمین تون و گلزمین نا مخلوق تون
 مہر و دوستی اودے نئے بیرہ شاعر آتا اولیکو صف آ ایس بلکن اوتینا مخلوق نا تینا قوم انا ملک
 اشعرا (یعنی شاعر آتا سرخیل) جوڑ کرے۔ انتے کہ اونا مچ آ شاعری تینا پہوال آ، بے علم
 و شعور آ گہی آن مرتموک آ مخلوق کن نسکہ۔ اونا قوم و دھرتی تو مک آک ظالم و زوراک آتا
 کوزہ و در شولوک آ پنچہ غایتی نسکہ۔ نصیر نا سیاسی کڑا و نا شاعری اونا عملی جہد و کاریمک نئے
 بیرہ اونا جند ء اسہ ابدی ء زندا اس تر بلکن بلوچ نا شناخت بلوچ نا جہد انا پڑاٹ اسہ المی بروک

آدے اسیکن قطب ناستار آنبار راہشونی ناسہ زماغ اس جوڑمس۔ اینونا مہر بلوچ آتا
 مزاجتی شاعریا کہ دانشوراوڑان رنگ ہر فینے۔ گل خان کسک۔ مش تون مش مس ولے نصیر
 زندہ ء، زندہ سلوک ء انتے کہ نصیرنا شاعری زندہ ء۔ نصیرنا فکر زندہ ء۔ نصیرنا تروک آشعور
 زندہ ء۔ بلوچ زندہ ء۔ بلوچ اناپن زندہ ء۔ چلتن زندہ ء۔ ماران وشاشان زندہ ء۔ نصیر
 شاشان ء نصیر چلتن وماران ء۔

والسلام
 یوسف گجکی
 برے کہور، کچ

مہرانا بندوک

ادیب، عالم مہرانا راہشون ء تو اوڑتون تینے گنڈوک آ بندغ مہرانا بندوک
 مریک، دنیا نا ایلوزبان تیانبار بلوچی و براہوئی زبان ائی، ہم دا کلیہ نئے بیرہ سوگو ء بلکن مُر مُر
 اسکان تالان ء، دانا سرخیل آ تینی گل خان نصیرناپن انادر وشم پن تالڑائی کل آن مست پاش
 مریک۔ او نا قلم کاری ٹی بستی آ کاریمک، سیاسی جہدائی نا بود آ حکمران آ تا زورا کی نامون
 آمش اسے آ مبارسلنگ، اودے بھلا بھلا علمی و سیاسی کماش آ تا تا قطارائی پاش تنگ۔ او نا
 بیداری ناشعری تران آک، ہمووخت اناسیاسی سروک آ تا نئے بیرہ است بڈی ناسوب جوڑ
 مسر بلکن بلوچ تاریخ ء زند و سلامت تنگ نا ضمانت ہم مسر۔ زبان و قوم آتے زندہ و لائخ
 جوڑ کنگ کن بندغ آ تا زیات متنگ آ نہ بلکہ لائخ و قربانی تروک آ آ تا چکو کچ اس بکار
 مریک۔ خوش بخت ء ہمو تو مک ہر افے دا گونڈانگا کچ نصیب مریک۔ بندغ و ساہدار اس
 ہمو تم آپسکہ خلیک ہر اتم اوقتون زورا کی مریک، بندغ و ساہدار اس ہمو تم آ سودہ و آرام نا
 سوب جوڑ مریرہ ہر اتم اوقتون مہر مریک۔ ہندا خاطر آن اینویورپ ائی آ سودہ کی و آرامی ء

کہ اوڑے مہرانا کچھ وپانا دی زیات کنگانے۔ گل خان نصیر وادنا قلم قبیلہ ناسنگت آک مدام
 وخت انا زوراک آتے ہند اسخ ۽ تنگ ناکوشت ۽ کرینو کہ داڈ غارنا بندغ آتھون مہر کنگے، و
 مہرانا اولیکو شرت انصاف ۽، ہراڑے انصاف مفک اوڑے مہر کنگ ناسوال ودی مفک، ارا
 ایلیم ہم اگہ اسٹ ایلو ۽ مہرانا شرف تفسہ تو اوقک ہم اسٹ ایلو نادشمن مریرہ۔ ہندا خاطر آن
 گل خان نصیر اسہ کند آ وخت انا فرنگی سامراج وتینا حکمران آتیاں غاوی وگلہ مند سکہ، تو ایلو
 پارہ غا ظالم آ سردار آتا ہمو عمل ۽ پسند کنگ ائی الو ہراڑان قوم انا بندغ آک بیزار سر، قوم انا
 سردار ونواب آک اگہ تینا بندغ آتے آسراتی تنگ کپسہ تو او یقینا ظالم آ بدری قوت
 آتیاں بدتر ۽۔ میر گل خان نصیر نازینہ ئی تو ارکل باشعور آ ورناتے تینا ہم تو اور ہم کو پہ کرے۔
 داہمو بنیاد ۽، ہرا ونا فکر و عمل ائی اینوار کا پداساہ شاعنگ ناسا ہدی اٹ مومن آ بسے۔ اسخو اونا
 صد سالی آ ودی دے ناریاٹ ہرا دیوان، کچاری، سیمینار وکانفرنس آک متنگ ائی ۽ اونا
 بلوچی، براہوئی شاعری ئی فکری کشاد آ تک خلنگ انگ ائی ۽۔ دا بابت افضل مراد نا دا
 کتاب ”مہرانا راہشون“ ہم اسہ کچین ۽ ٹیکسی اسے۔ اونا شاعری و فکر آتا کتاب براہوئی ئی
 اولیکو کتاب نا حیثیت ۽ متحک۔ افضل مراد ہم گل خان نصیر نامہرانا راہشونی آنا مہرانی زندانا
 کثیانا فلسفہ غان بھاز جوان واجب ۽۔ ہندا وادھی اودے وادنا ادبی کاریم تے بے مٹ
 کرینے۔ بایدے نن کل غلامی ناطوق ۽ نخ تیان کشنگ بنگ کن اسٹ ایلو ۽ مہرانا بندوک نا
 ٹیکسی ایتن۔ اوڑکن فکر و فلسفہ نا پلو ۽ سوگوی اٹ ہلین تاکہ دانیا م ائی دن ۽ جاگہ اس خالی سلپ
 کہ اوئی دشمنداری، لٹ وپل، بیدادی ناجن آک جاگہ ختر۔ افضل مراد نامیر گل خان نصیر،
 نادر قمبرانی، ڈاکٹر عبدالرحمان وتینا ایلو ادبی سروک آتھون مہر داڑان پاش مریک کہ اونھیا
 کتاب نوشتہ کر سہ، پٹ و سٹ کر سہ اوقار و روح و عمل ۽ زمانہ ناست ائی ساڑی متحک ائی ۽۔

اکہ بلوچی و براہوئی ادب ائی زندانا مسخت آن خوک علمی مڈی تے ہندن سوگو تختنگا تو
 بلوچستان ناشون و شر حالی ناتنگک بھاززو پورو مرور۔ داژکن شرت ہندادے کہ مہرانا منت
 واری ۽ پہہ مرین۔ تینا علمی و ادبی میراث و مڈی تاہم کوپہ مرین۔ افضل مراد نامون نامستی نا
 کاریمک براہوئی ادب ۽ مہرانا لانچی ناکسر آراہی روان کنگ کن مثل چاہنگرہ۔ ای مدام اونا
 سرسہی کن دعا گوٹ۔

وحید زہیر

7 دسمبر 2014ء

مہرانا مسافر نامہرانا راہشون

مدریسا پارے کہ ہونن اسہ ایلوتون سخن ہیئت کین اتنے کہ محنگ مہرانا بنیادے۔
 خلیل جبران پارے کہ زندہ مہرآن بیدس ہندن ے کہ بے میوہ غادرخت۔ رابندر ناتھ ٹیگور
 پارے کہ مہرنے بیرہ حقیقت اسے، ونے جوزہ اسے، بلکن دا اسہ راستی اسے کہ انسان تا
 است ائی مریک۔ مولانا جلال الدین رومی پارے کہ نن مہرآن ودی مسنن ومہرنالمہ ے۔
 مہاتما گاندھی پانک ہموڑے کہ مہرے زندہ ہم ہموڑکنے۔ میرگل خان نصیرنا شاعری، قلم وجد
 ہم مہر اسے، ڈغارنامہر، وطن نامہر، مخلوق نامہر، نزورآ نامہر، بلوچ نامہر و بلوچستان نامہر ے۔
 میرگل خان نصیر بلوچ راج انا ہومارے کہ اوتینا ڈغاروراج اتون بے کج مہرکیک،
 اونا زندانا جہد ننے تینا مخلوق و وطن تون مہرانا شوننداری ناڈس لیتک۔ میرگل خان نصیر پام انا
 پڑ آگام تھاتو او وخت آتیوی دنیاٹی پامدار آ تو مک تینا ڈیہہ و ڈغارے آ جو کنگ، تینا دودو
 ربیدگ ے سوگو کنگ و تینا لمہ کی بولی نارکھ و چیٹ کن چسانی اٹ گام گج اٹ لگوک سر۔ غلامی
 نا پدین آ درخت ناباسن آ سخاغان پیش تمنگ کن جہان ائی اولی جنگ عظیم نادر و شم اٹ تینا

دوتے لاپچاسر تو ہمووخت اٹ میر گل خان نصیر نا بلوچ قوم وڑوڑا ناویل آتا گواچی کس۔ کل
 آن بھلا ویل راج انا کم چاہنداری کس، ایلو نیمہ غا اونا وطن غلامی تا زمیر اٹ تفوک کس
 اودے تینا ڈیہہ وڈ غار، تینا راج اونا ویل آتا ایسری کن دے وشن جہد و خواری کروئی کس۔
 اٹنے کہ او حساس ء بندغ اسے آن بیدس اسہ بھاز بھلو چاہنداری تخوک ولائخ ء ورناس کس۔
 لاٹھی و چاہنداری نا تب انا سوب آن تینا ڈیہہ وڈ غار، تینا راج اونا ویل آتا ایسری ء تینا زی آ
 فرض سر پند مس۔

میر گل خان نصیر نا زندہ بامقصد ء زنداس کس، اونے تینکن زندہ کس، نئے مینگل
 تینکن، بلکہ اسہ راج اسے کن، اسہ سوچ اسے کن، راست گوئی و حق انا ہیئت کنگ کن۔ او
 بلوچ راج انا مزاج، گرج و ضرورت آتے جوان چاہسکہ۔ ہندا سوب آن او بلوچ راج ء تیغ
 آن بش کنگ تا بیرک ء تینا دوئی ہرنے۔ دانا سوب آن بھلو خواری کشا۔ زندا نا بھلو بخش
 اس جیل ائی گدریفے۔ دلے تینا جہد ء مون آدرے و تینا بیرک ء برزاتخا۔ او راج ائی
 سیوت ء ودی کنگ کن بھلو بھلو دو بہ سہا۔ میر گل خان نصیر ء بیرہ یات کنگ اودے نازہ فنگ
 گنج اس اف۔ اونا فکر و فلسفہ، اونا است خواہی نا پوروی دا گڑا ئی ء کہ نن اودے پور و آن پورو
 سر پند مرین، ہرا کہ بلوچ راج اکن کس ہرا کہ بلوچ و بلوچستان کن کس۔ اودے مون آتخسا
 گام گچ کروئی مریک۔ دادورائی بلوچ قوم ء کل آن زیات سیوت نا گرج ء۔ وگل خان نصیر
 نا کل آن بھلا نعرہ ہم سیوت کس۔

افضل مراد دا دور انا براہوئی زبان نا گچین و سوگو ء پن اسے، اونا شاعری ئی ہم
 ڈیہہ وڈیہہ انا مخلوق نا ڈکھ ویل جنبال آتا ہیئت ء۔ خواجہ لیاقت سنی پانک ”مراد نا نظم آ تیٹی

بلوچ خلکت ناکھو و قسمت نادرشانی ٹی ہم است ایکیم مریک کہ پست یکمیکو سدی ہر اقوم
 آتیکن تعلیم، علم و ہنر و ٹیکنالوجی نادر پاننگک۔ ہرائی قوم آک تینا شون، ترقی و بود بیرشت
 ناسوگوی کن ہر پڑ آسہ ایلو آن گوہ دنگک ناچک و تاڑٹی اختہ، تو ایلوک کند آن بلوچ قوم
 تینا بقاء وجود نا جت پت ائی ڈٹ بلکنے۔ سختی و سوری، ڈکھیائی و گڑتی ناخر مدام تھینے، دن انگا
 حالت آتیشی ریاست ناچم بازی و دروغ آتیاں تینا قاری ۽ بلد کنگک ائی متا خلکک۔“

میر گل خان نصیر فیض احمد فیض نا شاعری ۽ بلوچی ٹی بدل کیک و تینا مخلوق آسر کیک
 تو افضل مراد ہم فیض احمد فیض نا شاعری ۽ براہوی ٹی بدل کیک و تینا راج آسر کیک۔ افضل
 مراد ہم ہمو مہرانا مسافر ۽ کہ اودے میر گل خان نصیر بنا کرے۔ ہندا سوب آن او میر گل خان
 نصیر نا براہوی شاعری ۽ مچ کیک، اودے کتاب نادر و شم ایٹک، اونا پن ۽ ”مہرانا راہشون“
 تحک۔ دائی چچ شک اف کہ میر گل خان نصیر بلوچ راج ائی مہرانا راہشون ۽۔ اونا کل انا
 راہشون ۽۔ افضل مراد تینا راہشون نا براہوی شاعری ۽ تنکن نمکن و بلوچ راج اکن مچ
 کرینے، داڑکن او بھلو جہد اس کرینے۔ اونا دا جہد میر گل خان نصیر و بلوچ راج اتون مہرنا
 شاہدی ۽۔

محمد پناہ بلوچ

جنرل سیکرٹری

بلوچی اکیڈمی کوئٹہ

زند بود

میر گل خان نصیر 14 مئی 1914ء نوشکے نا خلق مینگل آباد اٹی میر حبیب خان نارائی و دی مس۔ میر گل خان نصیر اسمک ہشت ایڑھ و ایلم کسر۔ او قبیٹی میر سمندر خان، میر لونگ خان، میر لعل بخش، میر گل خان نصیر، کرنل سلطان محمد خان اوار کسر، میر حبیب خان بلوچستان ناپنی آ قبیلہ مینگل نا طائفہ ڈگر مینگل پائند زئی آن تعلق تنخاکہ۔ داخوم انا بندغ آک نوشکے نایب کیب انا خلق و علاقہ غاتیٹی جہی ء۔

میر گل خان نصیر ناباوه بلوچ قوم نادر ڈخور اس کس۔ 1938ء اٹی ہر اتم انگریز آک بلوچستان اٹی جنگ کریر و خان قلات میر محراب خان ء شہید کریر تو اونا مار میر نصیر دوئم کل آن مست، ہندا بندغ آتیاں کمک خواہس۔ میر گل خان نصیر ناباوه پیرہ نازند مدام بلوچستان آجلہو کروک آتامون تنگ اٹی گدر یگا۔ بلوچستان اٹی انگریز آتانا روا کوزہ ناوخت آہم دا فک دا جنگ ناخلاف مون تسرک۔ دن تو دا جنگ اٹی او فتنے ہروڑ

انا مشکل و مصیبت آک پیش بسر، ولدا ہم اد فک انگریز آتون دخت اس ہم ہیچ نہ
سودا بازی اس کتوس۔ ہندا حالیت آتا سوب میر گل خان نصیر ناڈہنی و فکری تربیت اس
مس، اونا چند آہندا وڑ انا حالیت آتا بھلو اثر اس تما۔

میر گل خان نصیر چار جماعت اسکان تینا بادہ پیری آخلق انا سکول ائی خوانا۔
پدا پین خوانگ کن اودے گورنمنٹ سنڈیمن ہائی سکول کوسٹہ ٹی داخل کنگا۔ میٹرک نا
امتحان ۽ ہندا سکول آن پاس کرے۔ تو مونی تعلیم کن لاہور اسلامیہ کالج ائی داخل
مس۔ 1931-32ء نا سال کس کہ او کالج نا لیکو سال ۽ گدریفے۔ ناگمان اونا خن ائی
اسہ کولہ اس تما و داخہ درخن تے خراب مس کہ او پین خوانگ کتو پدا کوسٹہ غا تینے سر
کرے۔

لاہور کہ علم و ادب، شعور و چانداری، سیاسی، راجی و ثقافتی تاریخ نا ہند
کسک۔ میر گل خان نصیر تینا خوانگ تون اوار اوار ایڑے سیاسی، ثقافتی، ادبی و تخلیقی
تحریک آتیاں اثر ہلنگ ۽ بنا کرے۔ ہندا اثر آتے مونی تخسا میر گل خان نصیر کوسٹہ غا
بس تو دا جاگہ نا حالیت نا جاچ ۽ ہلنگ نا بنا کرے۔ بلوچستان ائی اے زمانہ ٹی انگریز
آک حکومت کریرہ۔ برطانوی بلوچستان و ریاستی بلوچستان نا پن اٹ بلوچستان اراکمر
ائی بشخ و بانٹ کنگا سس۔

برطانوی بلوچستان آ انگریز آک حکومت کریرہ۔ دے اس کہ ریاستی
بلوچستان آ انگریز آ تا شیف آ خان و سرداک حکومت کریرہ۔ ہرا فتنے بلوچستان نا

بد حال آ مخلوق ناشون و شر حال تون ہج ہ غرض و تعلق اس الوکہ۔ بلوچستان ناسیاسی، راجی و اقتصادی پدسلنگ نا احساس میر گل خان نصیر ء سیاست کنگ نا سوچ ائی شاغا۔ ہوزمانہ ٹی انگریز آ تا حکومت ائی ظلم و زور اکی تا برخلاف مچ آ ہندوستان ائی سیاسی آ جوئی نا تحریک مون آ بس و ہندا تحریک آ ک بلوچستان نا مخلوق آ ہم بھلو اثر اس شاغار۔

میر عزیز کرد، میر یوسف علی مگسی برصغیر ناسیاسی تحریک آ تیان اثر ہلکسر۔ بلوچستان ائی کل آن مست ہندا سیاسی راہشون آ ک ورناتینی سیاسی شعور نا بنیات ء تحار۔ ہراژان برطانوی سامراجی ریاستی نظام نا برخلاف تحریک آ ک بناء مسر۔ بلوچستان نا قومی آ جوئی کن کل آن مست 1921 ء ”انجمن اتحاد بلوچستان“ نا پین اٹ اسہ تنظیم اس جوڑ مس۔ دا تنظیم نا جوڑ منگ دن تو سیاسی مسخت آ تے دوئی کنگ کس۔ و لے بنیاتی وڑاٹ دا اسہ سیاسی ء جماعت اس الو بلکن راجی ء تنظیم اس کس۔ دا تنظیم نا اولیکو مسخت بلوچستان نا مخلوق ء اسہ ہندا مچ کنگ کس۔

بلوچستان آ بنگ تون میر گل خان نصیر داڑے سیاسی، راجی و تعلیمی کاریم تینی بش ہلنگ نا بناء کرے۔ 1932 ء ائی بلوچستان نا تعلیمی بد حالی ء مر کنگ کن ”لوکل مسلم ایسوسی ایشن“ نا پین اٹ کوئی ٹی اسہ انجمن اس جوڑ کنگا۔ میر گل خان نصیر دا انجمن ائی مون مون اٹ کس۔ 30 ستمبر 1933 ء ٹی ہرا تم میر احمد یار خان والی ء قلات نا حیثیت اٹ تحت آ تو س تو اور ریاستی معاملہ غاتے چلیفنگ کن خاص وڑاٹ بلوچستان نا

جی آ بندغ آتیاں مکک خواہس۔ ہنداڑتون میر گل خان نصیر ہم ریاست قلات اٹی
 انتظامی افسرنا حیثیت اٹ گچین کنزگا۔ پدا او مستوئی (کلکٹر) نامنصب آ سر مس۔ منہ
 وخت آن گڈ او کشم آ فیسرو پدا سیکرٹری جوڈیشل نامنصب آ سر مس۔ و ہندن مر سہ
 مر سہ ریاست قلات اٹی جھالاوان نانائب وزیر ہم رہینگا۔ 1941ء اٹی اونائب وزیرنا
 منصب عیلہ کرے۔ ہراوخت اور ریاست قلات اٹی نو کرکس تو داڑتون اوار اوار سیاسی
 جدوجہد اٹی بش ہلکک۔

میر یوسف عزیز بگسی ناکزیت آن پد ”انجمن اتحاد بلوچستان“ ناپڑ آسیاسی
 وڑاٹ ہیج ء کاریم اس مننگ اٹی الوکہ اونا جاگہ ء پرکننگ کن جون 1936ء اٹی
 ریاست قلات ناسیکرٹری تعلیم میر حاصل خان محمد شہی ناکمashi ٹی مستونگ ناہندا بلوچ
 ورناتا اسہ دیوان اس مس۔ ہراٹی بلوچستان نا تعلیمی ویل و مشکل، غریب و بے وس آ
 طالب علم آتے کن خواننگ نا آسرائی و وظیفہ نابندوبست، ومدت و مکک کن ڈٹ و
 ڈول، کشارگر آتامت و مکک و خلق آتات شر حالی کون آ راجی شر حالی نا کاریم تیکن
 ”انجمن اسلامیہ ریاست قلات“ جوڑکنزگا تو میر گل خان نصیر اونا صدر و ملک عبدالرحیم
 خواجہ خیل دانا سیکرٹری جنرل گچین مس۔ گل خان نصیر و ورناتا بھازنگا کوشت آتیاں
 انجمن گونڈ ء وخت ایٹی بلوچ مخلوق نا راجی شر حالی کن بھاز کاریم کرے۔ انجمن نا
 اخلاص اٹ کاریم و کوشت آتاسوب آن منہ تو اٹی ہزار آ بندغ آک داٹی اوار مر سہ
 ہنار۔ انجمن نادے پدے پنی مننگ و کاروکرڈ آن قلات نا پولیٹیکل ایجنٹ بھاز

فریشان کس۔ ہندا خاطر آن او اسہ ڈٹ اسے نارداٹ تینا منہ بندغ، سردار دوسر کاری نوکرا تا مک اٹ دا تنظیم ناخلاف دہشت گردی وڑانا دوبہ خلنگ ۽ شروع کرے۔ و پدا تنظیم ۽ کانودنا خلاف پارسہ قلات ائی داڑا ہروڑاٹ بندش خلنگا۔

انجمن اسلامیہ ریاست قلات آ بندش خلنگ آن پد 5 جنوری 1937ء ائی یہی ٹی ”قلات اسٹیٹ نیشنل پارٹی“ نا پن اٹ پوسکن ۽ سیاسی ۽ جماعت اس جوڑمس۔ ہرانا صدر میر عبدالعزیز کرد، نائب صدر میر گل خان نصیر و سیکرٹری جنرل ملک فیض محمد یوسفزئی کس۔

قلات اسٹیٹ نیشنل پارٹی اصل اٹ انجمن اتحاد بلوچستان و انجمن اسلامیہ ریاست قلات نا پد کس۔ فرق بیرہ د ا کس کہ دا جماعت باقاعدہ وڑاٹ اسہ سیاسی ۽ منشور، ایجنڈا سینارداٹ جوڑمسک۔ قلات اسٹیٹ نیشنل پارٹی نا بنیاتی مسخت انگریز آ تاغلامی آن ہمیش کن جان ۽ خلاص کروئی، ریاست قلات نا برجائی و دو تواجہی کس۔ ولے انگریز وادفا پوسر دار ایلو فکر خور آ تا دو تھیٹ دادے ہم انجمن اسلامیہ ریاست قلات آ نباردوبہ خلنگا، و ریاست قلات ائی داڑا بندش خلنگا۔ دا جماعت نا بندغ آتے قلات آن کشدگا۔ ولے قلات اسٹیٹ نیشنل پارٹی تینا سیاسی و تنظیمی کاریم تے برجاتخا و تینا بھلا دفتر ۽ کویٹہ ٹی جوڑ کرے۔ میر گل خان نصیر کہ اے وخت آ ریاست قلات ائی نائب وزیر جھالاوان کس تینا وزیری نا منصب ۽ یلہ کرسہ پارٹی نا تنظیمی و سیاسی جدوجہد ائی ادار مس۔ میر گل خان نصیر تون ادار ادار ایلو سیاسی راہشون آک ہم ہرا کہ ریاست قلات

اٹی چندی منصب آتیا سرتینا تینا منصب آتے یلہ کرسہ بلوچ مخلوق ناحق آتا خوندی و
 دوئی کنگ کن جدوجہد نا کوشت ء ترند کنگ نا فیصلہ ء کریر۔ ہے زمانہ ٹی انگریز آتا
 پٹو تا ظلم وزورا کی تا سوب سیاست کنگ و سیاسی کاریم تیشی بشخ ہنگ کا ٹم ء دل دست آ
 تنگ نس۔ ولے میر گل خان نصیر و ایلو نظریہ والا ک مصیبت و مشکل آتیاں پد ہم انگریز
 پٹو تا خلاف بلوچ مخلوق ء ایجا کنگ اٹی خاص ء کردار اس ادا کریر۔ میر گل خان نصیر ہمو
 وخت انا حالیت ء داوڑ اٹی تینا قلم اٹ نوشتہ کیک۔

”دادے تیشی ہروڑ انا سیاسی کاریم کنگ سیاسی جماعت جوڑ کنگ یا سیاسی
 جماعت اٹی ادار منگ و کاریم کنگ تو بھاز مرانا ہیئت اس نسک۔ بلکن ہندوستان نا ایلو
 صوبہ غا تیشی شینگ مروک آ اخبار تے خواننگ ہم بلوچستان اٹی دہشت گردی
 پاننگ کہ۔ دادا خدہ در بھلو جرم اس نس کہ میر یوسف علی مگسی ء اونا لالا ہور نا اسہ اخبار اسیٹی
 ”فریاد بلوچستان“ نا سر حال آ شینگ مروک سردار تا خلاف نوشت آ جر کہ اس یا زندہ
 ہزار روپی جرمانہ کرے۔ و سال اسکان تحصیل زہری ٹی نظر بند کنگ نا سزا تنگا۔
 بلوچستان نا در شولوک و بدانگا حالیت اٹی اوتینا نوکری ء یلہ کرسہ دا مجاہد آ سنگت آتون
 اوار مس۔ ہرا فک تینا جان تا پرواہ ء کتوس و سیاست نا میدان اٹی جہد انا بنا ء کریر۔
 آزات وطن نا توار ء خلکرہ کہ سرکار برطانیہ نامون آ جی جی کروک آ قوم انا سردار تا
 مقابلہ ٹی اوفک مزد آ نبار جک سلیر۔“

پاکستان جوڑ منگ و بلوچستان نا پاکستان اٹی ادار منگ آن پد قلات نیشنل

پارٹی ختم کنگا و 1954ء اٹی میر گل خان نصیر بلوچستان ناپوسکن آسیسی جماعت
 ”استمان گل“ (عوامی جماعت) اٹی بش ہلک، ہرادے جوڑ کنگ اٹی اوتینٹ ہم خاص
 ہکر ڈاس ادا کریس۔

1956ء اٹی ہراتم پاکستان ناکل قوم پرست جماعت آک اوار مرہ
 ”پاکستان نیشنل پارٹی“ ناپن اٹ اسہ پوسکن آسیسی جماعت اس جوڑ کریر تو میر گل
 خان نصیر داٹی اوار مس۔ ایکان پد 1957ء ٹی پاکستان نیشنل پارٹی و عوامی لیگ
 (بھاشانی گروپ) نا ایجا منگ ناسوب آن نیشنل عوامی پارٹی جوڑ کنگا۔ تو میر گل
 خان نصیر اڈی ہم اوار ارس۔

دسمبر 1970ء نا قومی کچین کاری تیشی میر گل خان نصیر نیشنل عوامی پارٹی نا
 پارغان چاغی آن صوبائی اسمبلی نا بامک کچین مس۔ و بلوچستان کابینہ ٹی سینر وزیر نا
 حیثیت اٹ سوغند ہرنے اول سراٹ اودے تعلیم جان جوڑی وراجی شر حالی نا محکمہ
 تنگا۔ ایکان پد ذوالفقار علی بھٹو بلوچستان اٹی عطاء اللہ مینگل نا حکومت ہ ختم کرہ اونا
 کماش آتے جیل اٹی شاعا تو اوتیشی میر گل خان نصیر ہم اوار ارس۔ 1977ء ٹی جنرل
 ضیاء الحق کہ اقتدار ہتینا دوٹی کرے تو نیب انا کماش آتا خلاف جوڑ مروک آمقدمہ
 غاتے خلاص کرے۔ جیل آن یلہ منگ آن پد میر گل خان نصیر ملک اٹی جوڑ مروک آ
 پوسکن آسیسی جماعت ”نیشنل ڈیموکریٹک پارٹی“ ٹی اوار مس، و لے نیشنل ڈیمو
 کریٹک پارٹی ٹی بھازو اس برخلانی بنا کرے۔ تو اوکان گڈ پاکستان نیشنل پارٹی ناپن

اٹ اسہ پوسکن ء جماعت اس جوڑ مس۔

میر گل خان نصیر پارٹی ناصوبائی (بلوچستان نا) صدر جوڑ مس، ومنہ وخت
 آن پد صوبائی صدر نا منصب ء یلہ کرے ویاست آن ہمیش کن مون ء ہڑ سا۔ تو ایکان
 پد میر گل خان نصیر ادبی، ثقافتی و تخلیقی کاریم تیشی بشخ ہلنگ نابناء کرے۔ میر گل خان نصیر
 بے کاری ناساہت انی تینا پورو تحقیقی و تخلیقی نوشت آتا کاریم کنگ نابناء کرے۔ اوتینا
 زندانا گڈ یکودے تسکان داچر جوئی ء برجاستخاس۔ دارداٹ کل آن مست میر گل
 خان نصیر 1979 ء ٹی قدیم بلوچی شاعری نابارواٹ تینا اولیکوپٹ و پولی و تخلیقی کتاب
 ”بلوچی رزمیہ شاعری“ کہ اودادے مچھ جیل انی قیدانا وخت آ 14 مئی 1973 ء آن
 27 دسمبر 1973 ء ناچچ تو آئی نوشتہ کرے و شینگ کرفے۔ داڑتون اواراوار میر گل
 خان نصیر تینا کتاب ”بلوچی عشقیہ شاعری“ نا کاریم نابناء کرے کہ ہر اتم اوسینٹرل جیل
 حیدر آباد انی نسک۔ ہرادے او 5 مئی 1977 ء آ سرجم کریس۔ دا کتاب ء ہم
 1979 ء ٹی بلوچی اکیڈمی کونڈہ غان شینگ کرفے 1979 ء ٹی جنرل ڈائرنا کتاب
 Raiders of the Frontier}} نا اردو ترجمہ ء کرے۔ و نساء ٹریڈرز کونڈہ
 غان شینگ کرفے۔ دا کتاب ء ہم 1977 ء ٹی سینٹرل جیل حیدر آباد انی نوشتہ
 کریس۔ اوتینا یلہ منگ نامہ سال آن گڈ دا کتاب ء پورو کرے۔

1983 ء کہ میر گل خان نصیر ناسالینہ ہم ارے اوشاہ عبدالطیف بھٹانی نا

کلام نا ہموںخ آتے ہر اتمیشی بلوچ آتا بارواٹ نوشتہ کس، بلوچی ٹی منظوم ترجمہ کرسہ

”شاہ لطیف کشیت“ ناپن اٹ شینگ کرنے۔ میر گل خان نصیرنا کزیت آن گڈا کہ کہ ایلو سلوک تحقیق و تخلیق، کتاب، تاریخ خوانین قلات 1984ء، ہون ۽ گوانک 1988ء، ہپت ہیکل 1990ء، شنبلاک 1996ء، و پرنک 1996ء، ائی مخلوق نا مون آبر۔ ولے اینو اسکان ہم بھازانگا نوشتہ کی مسودہ غاک اردو، بلوچی و فارسی شاعری نا کتاب آ تادروشم اٹ شینگ منگ نا انتظارائی ۽۔ میر گل خان نصیرتینا مچ آ زند ۽ مشکل و مصیبت اٹ اختہ منگ آن پد ہم تینا گڈیکو ساہ اسکان زندانا ہر ہند آ جنگ کریکہ، جرأت، دیانت، خلوص نیت و زیات جدوجہد کرے۔ ہر اتاریخ ۽ کہ میر گل خان نصیر نوشتہ کرے بلوچستان نا تاریخی ائی شاید کہ داوڑانا پین کس مثال اس پیش کے یا پین کس دانامٹ ۽ ودی کے۔

میر گل خان نصیرتینا فن و فکرانا بارواٹ دن نوشتہ کیک:

”1941ء آن 1977ء اسکان کنے چندی وار جیل آ مون تنزگا کنا خیال ۽ کہ دن ۽ بیچ ۽ سال اس آلو کہ کنے جیل انا زیارت ۽ کروئی متو کہ۔ نوشکے، مستونگ، قلات، مچھ، کوسہ، قلی کمپ، کراچی، ساہیوال و حیدرآباد نا جیل آ تیٹی کنے بھلو وخت اس گدریفوئی تما دا جیل آ تیٹی قید اگہ کہ کنے چندی نا جوڑیک لگار، سیاسی مزاج ائی اومیت و نا اومیتی نا چندی در آک ملنگارو گدرینگار۔ ولے کنا شاعری نا کیفیت ائی بیچ ۽ فرق اس بتو۔ بلکن دانا تہوش پین زیات مرسہ ہنا کہ، داہموڈی کو ہرا کہ داویلی آ سال تیٹی جدوجہد آ تیان پد کنے رینگار، و ہر افتا پین کس انت اس کہ پائے ای

ناز کیوہ، دادے تینا زندانا ٹڈی چاؤہ۔“

حقیقت تو دادے کہ نئے بیرہ میر گل خان نصیر نا شاعری نا کیفیت ائی کی
بسوس بلکن شاعری تون او ار او ار او نا ایلو تخلیقی و تحقیقی کاریمک ہم زیات مسوسر۔ و میر
گل خان نصیر نا تخلیقی کاریمک نئے بیرہ او نا زندانا ٹڈی نسرہ، بلکن مچ آبلوچ قوم انا ہم
زندانا ٹڈیک نسرہ۔

مدام سیاسی جدوجہد بے حد تحقیقی و تخلیقی کاریم و بھلو مرغن ء وخت اس اسکان
جیل انا قید و بند و سختی سوری تے برداشت کر سہ گڈیکو عمر ائی ہم میر گل خان نصیر اگہ کہ
بھازانگا نا جوڑی تینی اختہ کس و لے او تینا بے کچ قوت ارادی نا سوب گڈیکو وخت
اسکان مون تسکہ۔ اگست 1983 ء ٹی میر گل خان نصیر نا طب نا ساز مس اودے اٹ
اتون او ار جگہ ہم کس۔ منہ دے ارائی او نا درمان مس پدا اٹ تے زیات مس تو نومبر ائی
اودے اٹ و جگہ نا سوب آن کراچی آدرمان نا پاننگا، او نا عزیز و سیال آک بھاز منت
کریر تے، و لے میر صاحب منتو، بھاز مشکل اٹ کوئٹہ نا سی ایم ایچ ہسپتال آدنگا،
ہراڑے او نا معائنہ ء کنگ آن پدا اٹ اہفتہ نا دو ار و تننگا، اراہفتہ غان پدا اودے پدا سی
ایم ایچ آدنگا تو ڈاکٹر آک شک اٹ پاریر کہ میر صاحب ء کینسر ء۔ و درمان کن
اودے کراچی آدنگ نا سلہ تننگا۔ و لے میر گل خان نصیر داڑکن تیار الو۔ او نا سیال و
قریب آک بھاز منت کریر تو گڑا نا او کراچی کن تیار مس، ایڑے کراچی نا ڈاکٹر آک
ہم اودے کینسر نا نا جوڑ پاریر۔

میر گل خان نصیر نا کراچی آہنپنگ نا بھلا سوب د اُس کہ اوڑ تون داخہ در پیسہ
 اُلو کہ تینا در مان ءِ کرفوس۔ ایلو پارغان او تینا خود داری نا سوب تینا سیال و قریب آتیا
 چٹی منگ خواتو کہ۔ کراچی ٹی ڈاکٹر اے ایچ سعید اودے مڈ ایسٹ میڈیکل سینٹر اٹی
 داخل کرے۔ ولے او جوان متو بلکن او نا نا جوڑی بین و دسہ ہنا۔

لعل بخش رند نارداٹ میر گل خان نصیر ہسپتال اٹ مجلسی مس تو پارے کہ ای
 ہنگ اٹی اُٹ۔ ہیت ءِ اودا خہ در بھر وسہ ٹی پاریکہ، ای سمجھا کہ او کتھون مسخرہ کنگ اٹی
 ءِ۔ ای اودے پاریت کہ میر صاحب دن ءِ ہیت کہہ، تو او پدا باہ ءِ ملا، آخہ گوا جتی ای
 ہنگ اٹی اُٹ۔ ای تینا کاریم ءِ چٹیفیٹ۔ داہیت انا کنگ تون او نا جکہ بین ترند مس۔
 او نا ساہ انا جت و پت اُس۔ میر گل خان نصیر نا طب زیات خراب منگ و بے ہوشی نا
 سوب اودے 4 دسمبر آئی سی یو آدنکا ڈاکٹر آتا پانگ اُس کہ گدرینگلوک آہشت سال
 اٹی دانا پف آئی کینسر مسوس، ہرانا اثر داسہ پف آتیاں پیش تمسہ دماغ آسر منگ اٹی
 ءِ۔ ڈاکٹر آک دا حیران اُس کہ میر صاحب داخہ در داوخت امر زندہ سلیوس۔ و پدا
 میر گل خان نصیر سے شنبے نادے 6 دسمبر 1983 ءِ ٹی نکان یا زردہ بچہ غادا دنیا ءِ الا۔
 اودے او نا باوہ پیری قبرستان اٹی جہہ و جا کہ کنگا۔

میر گل خان نصیر نابندغی و بالاد

میر گل خان نصیر اسہ مہر مرہیت کر دک ء بندغ اس کس، اونا است ائی چچ ء
جلش، کینہ کست کاڑ آلوکہ۔ ونئے اوتینٹ پین کس اسے نابدی ء خواہسکہ ونئے کس انا
بدی اٹ غیبت ء ہنگ خواہسکہ۔ اونا بھلا میرا گوہر ملک نوشتہ کیک:

”اسہ دے اس ای تینا الہ نامسرتون تو لوک خلق انا اسہ نیاز مینا بارواٹ
لس ہیت گپ کر یتہ، نئے سما آلوکہ بابا جان، اُرائی نہا ہیت آتے ہنگ ائی ء۔ پارہ کہ
شیطان انسان تون تد مریک نن بے سا گپ خلکنہ، بابا ہیرکان تو ار خلک پارے۔
ملک جان، ناباہ خلش کے شالہ۔ ای حیران مسٹ۔ او پارے کنا اولیا دون ء ہیت کیک،
انت کنا خلق انا نیاز می تا عزت ننا عزت آن جتا مریک؟“

میر گل خان نصیر غریب و بے بس آ بندغ آتون بھلو مہر و محبت اس کر یکہ،
اوقا عزت ء کر یکہ، اسہ کور ء شاعر اس کہ غریب ء بندغ اس کس، اونا پن عظیم کس، میر

گل خان نصیر اونا بھاز عزت ء کر یکہ اودے تینا استاد پار یکہ، انتنے کہ ہمو کورا نگا بندغ
اونا قوم و قبیلہ ناشیر آتے پار یکہ، میر گل خان نصیر اوڑان چندی قدیمی و متکن آنظم
آتے نوشتہ کریس۔ ہندا خاطر آن اودے تینا استاد پار یکہ۔ میر گل خان نصیر اگہ اسہ
گڑاسے آن نفرت کر یکہ تو اود دروغ، بے ایمانی، بے انصافی و راج ائی بد چوچی آن،
میر گل خان نصیر ء ہج ء علاقہ سینا بندغ آتیاں نفرت الوکہ، اودے مخلوق ناحق آتے
پلوک آتیاں ہمیش نفرت کس، اگہ کہ او بلوچ مرے یا پین قوم اس، داہیت آتے او
ہمیش ہر محفل و مچی ٹی کر یکہ، اوتینا شاعری ٹی ہم دانا درشانی ء کر یکہ، میر گل خان نصیر
دروغ تڑو دروغ ناقسلی تروک آتیاں نفرت کر یکہ اوتینا چناتے داہنت کریس کہ انت
اس کہ مرے دروغ تڑپیرے۔ اودے سانس کہ دروغ تڑنگ بندغ ء انسانیت ناسط
غان بھاز شیف بنگ۔

میر گل خان نصیر ہر اتم مینگل حکومت ائی تعلیم نا وزیر کس تو گڑاس
خوانوک آورناک جلوس کشار تو ار خلکہ و بدر د کریرہ، سما الوکہ انت خواہسرہ، اونا
میر اڑنے، بابا جان، نم اوفتے انتنے منع کپیرے، تو میر صاحب پارے کہ دا اوفتا
حق ء تینا حق اکن تو ار خلنگ ڈوہ اس اف، ای اوفتے ہج تنگ کپہ، و دروغ نا
تسلی ہم تنگ کپہ۔ زندانا بارواٹ میر گل خان نصیر نا تینا اسہ جتاء سوچ و فکر اس
کس۔ اوزند ء اسہ خاص ء وڑ و ردا سیٹ گدریفنگ خواہسکہ، اگہ کہ او بدلی انگ
کن انقلابی و باغی ء سوچ اس تنخا کہ، ولے اولس انسانی معاملہ غایتی بھاز نرم و مہر

کروک ء بندغ اس نسک۔

میر گل خان نصیر بھاز حوصلہ مند ء بندغ اس نس او تنقید آن خلوتو کہ او نئے میرہ تنقید و خیال آتا در شانی ء بھاز سگ و سینہ اٹ بنگلہ و پدا برداشت کر یکہ بلکن اوتا شر حالی نابارواٹ ہم حوال تسکہ۔ میر گل خان نصیر ناچ آزند اگہ کہ مصیبت، مشکل آتا ندر موس و لے پدا ہم اونا جوزہ غاک وخت اس ہم کم متویسر۔ اونا گامک وخت اس ہم لڑتورہ ہمیش تینا اصول و نظریہ غاتیا سوگو سلوک نسکہ۔ لال بخش رند میر گل خان نصیر نازندانا بھازانگا پالوتا تجزیہ تابارواٹ نوشته کیک:

”اونا نظریہ و فکر غاتے ہر سہ داہیت آتخین کتنگ کہ اوتینا زندائی جرأت، دلیری، اصول پسند رویہ غاے دوست تھا کہ ہندا خاطر آن اوئی اسہ دلیری اس نس کہ لس مجلس و چچی ٹی ایلو دوست آتتون دلیری ناہیت و گپ کر یکہ اونا جرأت نادر شانی اونا خن تینی ہم خننگا کہ۔ ہمت و جرأت نابندغ آتا اصول ہندا امریک کہ او فک تینا لس زندائی ہم راست پارہ و راست ء دوست تخرہ۔“

میر گل خان نصیر مچ آزند ء مخلوق نامہرانا خاطر آن سیاست ناگواچی کرے۔ و لے اوسیاست ناگندہ غاچا گرد، مال و دولت جوڑ کروک آتا چکرا ٹی اسل بتنے۔ میر صاحب زندانا گڈیکو دے تینی بھاز مالی مشکل آ تینی اختہ نس۔ ہر اتم او کینسر نانا جوڑی ٹی اختہ مس تو اوڑتون داخہ در پیسہ الو کہ اوتینا در مان ء کر فے پدا ہم میر صاحب تینا فقیری و اصول پسندی نا حوالہ اٹ نوشته کیک کہ:

”ای خدائے بزرگ نابھاز منت وار اُٹ کہ کس انا و امدار افٹ، و نئے کس
 کنا و ام دارے“ میر صاحب ء و ام ہلنگ آن سخت بد بسکہ او تینا چناتے پار یکہ اگہ گڑ اس
 دوست برے نئے پیسہ کس تو ضرور اودے ہلبو نہ تو کس انا مومن آوام اکن دو ء مر یفنگ
 جوان ء عادت اس اف۔ میر صاحب بھاز خوش خوراک اس کس، اونا خیال کس کہ
 انسان ہر اتم بیگن مر یک تو گڑ انا ہر وڑ انا تھام کنیک۔ اودے ہر تھام انا چس مزہ
 لیتک۔ میر صاحب نیمروچ نا اِرغ بھاز کم کنلکہ۔ اگہ کہ اونا پسندنا گڑ اس بسلکہ تو
 شوک اٹ نوش جان کر یکہ، اسہ دے اس اُر اعا بس پارے کہ اینو انت اس کہ
 بسیرے ای کنیوہ، انتے کہ ای بھاز بیگن اُٹ، ولے اونا لمہ جان پارے کہ اینو تو نن
 بچ اس بستن۔ پدا او ہنا اُر ائی خاچا، او وخت اس کہ تیغ آن بش مس تو اسہ نظم اس نوشتہ
 کرے، کہ اونا سر حال ”لنگر آ نہار“ ء۔

میر گل خان نصیر بھاز نرم است انا بندغ اس کس، خاہوت ائی اگہ کس اس
 نا جوڑ مسکہ تو بھاز فریشان مسکہ، او پار یکہ ای نزور ء بندغ اس افٹ، نرم دل اسے اُٹ،
 شاعر اسے اٹ، شاعر حساس طبیعت نا مالک مر یک، اونا ترند تو ار خواننگ آن تیغ
 خراب منے۔

میر گل خان نصیر نئے بیرہ تینٹ غریب و مسکین بد حال آ بندغ آستون مہر
 کر یکہ بلکن اونا است ائی دڑد، مہر و محبت و شفیق ء انسان سینا است دڑہکا کہ اسہ
 وخت اس او چک آ تا شکار ء دا خاطر آن لالا کہ اوفتے زند آن انتے بڑو، زند نعمت اسے،

اوپاریکہ کہ ہر کس عدا سہدار و چک آتیا سخت ترس بریک۔

میر گل خان نصیر ع شکارنا بھاز شونک نس او نامسر نوشتہ کیک کہ، میر صاحب
ہڑدے سہب اتون مہالو بش مسکہ، مرغابی ناشکار کن ہنا کہ، شکار مسکہ یا متو کہ ولے او
تازہ نظم اس ضرور نوشتہ کریکہ، اسدے اس او شکار کن ہنا، لوت تے پر، پدابس معلوم
مس کہ لوت خل آن پرے۔ اوہے دے تینا نوٹ بک عیات آن دریس و ہندا خل تیا
شیر نوشتہ کریس۔

میر گل خان نصیر پیدائشی شاعر اس سکہ، او نالہ ناپانگ ع کہ ہر اتم گل خان
نصیر پنج سال نامس ای ”بلوچی دری“ اس جوڑ کرفنگ کن اسہ نیازی سے خواہ فیٹ
ہرانا پن تاجی نس، ای پاریت کہ دالار تے در تاجی عایت، تو او پارے:

بلہ تاجی

ہرف داباجی

میر گل خان نصیر نارائی نیازی اس کاریم کریکہ او ناپن ماہو اس اسدے
اس میر گل خان نصیر ناچار چپٹی ٹی اسہ پین نیم چپٹی اس تنخا کہ در ماہو عایت تے، تو میر
صاحب کہ خوک آسلوک نس پارے:

چار چپٹی، کپ تل ائی

ایتے ماہونا بغل ائی

میر گل خان نصیر ناپیدائشی شاعر منگ و او نا تخلیقی طاقت نا اندازہ داہیت آن

کننگ کہ او براہوئی ٹی نوشتہ کروک آ تاریخی داستان ”مشہدنا جنگ نامہ“، ہمو وخت
آ شیرائی نوشتہ کرے ہر اتم او ہشت میکو جماعت ائی خوانا کہ لس وژاٹ تو میر گل خان
نصیر تینا نوشت آ تیٹی شاعری اسل یات بتو کہ۔

اگکہ کہ میر گل خان نصیر بلوچی زبان نابھاز بھلو شاعر اس س ادکل پامدار
آک او ناشیرانا سوب آن اودے عزت تسرہ۔ وادنا ستاء کریرہ۔

میر گل خان نصیر وخت اس ہم بھلو شاعر اسینا دعویٰ ء کتنے، بلکن او تینا
شاعری نابارواٹ ہمیش عجز وانکساری نادر شانی ء کریکہ۔ داحوالہ اٹ میر صاحب نوشتہ
کیک ”ای پنی ء شاعر وادیب اس افٹ بس گڑ اس تذکیر تانیٹ اٹ اردو نامہ جملہ
نوشتہ کیوہ، وبلوچی شیر پانگ ناکوشت ء کننگ ائی اٹ۔ ای داہم پانگ کپرہ کہ کنا
بلوچی شیرک برزو بلند تخلیق اریر، ہاں داخہ در ضرور پہہ مریوہ کہ بلوچ مخلوق وکنا
دوست و سنگت آک کنا شیرتے پسند کیرہ، داٹی کنا است بڑزائی مریک وکنے حوصلہ
دو بریک کہ ای پین نوشتہ کیوہ“۔

میر گل خان نصیرنا فیض احمد فیض تون بھلو دوستی اس س، ذوالفقار علی بھٹو نا
حکومت ائی فیض احمد فیض کہ نیشنل کونسل آف آرٹس ناکماش س کونسٹیٹی دیوان نا
کارروائی آن پدمیر گل خان نصیر آن اڑنے کہ کنے تینا بلوچی نظم ”ڈیوا“ نار دوتر جمعہ ء
کرایتے، منہ پین نظم ایتے تاکہ ای اوفنا اردو تر جمعہ ء کیوہ۔ اوایلو فلک بلوچی ادب آن
معلوم دار مریر۔

میر گل خان نصیر پارے کہ کنا سادہ ء خیال اسے داڑان آخرا سکان میر گل
خان نصیر اودے تینا نظم آتے تھو۔ دا اونا انکساری ئس۔ میر گل خان نصیر فیض احمد فیض نا
رداٹ پاریکہ کہ فیض احمد فیض اسے پھل آبار ء بندغ اسے، اونسے آبار لباز وخت ء
بندغ اس افک، او بھاز سمجھدار و خوش گفتار ء بندغ اس ئس۔

میر گل خان نصیر ء خوانگ نا بھاز شو تک ئس۔ سہب اتون گھنٹہ ارا گھنٹہ کن
وتاخ ائی تینا سنگت آتھون مجلس کریکہ پدا بیگہ اسکان ایلو خوانگ نا کوٹھوا ئی خوانگ کن
ہنا کہ و نوشت نا بنا ء کریکہ۔ جٹ کپ اس آرام کریکہ، میر صاحب جیل ائی بھاز
خوانا کہ چندی زبان و ادب آتا شاعری و تخلیق آتا بھاز انا فلسفی تا فکر آتا جاج ء ہلکے
ولے خوانگ آن شاعری آزیات خیال داری تسکہ او زیات شاعری نکان کریکہ،
سگریٹ و چاہ تون او شاعری کن قلم تے چلینگا کہ۔ ہرا تم سنگت آتے شیر بنفیکہ تو
گڑ اس تنقید ہم کریرہ، ولے اودا تنقید آ ناراض متو کہ بلکہ بھاز سوچ و سمجھ کر سہ داڑا عمل
کریکہ۔

جیل ائی لکھ و پڑھ آہج ء بندش اس الو کہ ولے اسہ وخت اس میر
صاحب آن جیل ائی اونا نوٹ بک و قلم ء پلار، تو بھاز فریشان مس، اوڑ کن جیل انا
سختی سوریکہ آہج اس اوس، ولے کاغذ و قلم نامری ء اوہج سنگت کتو کہ، ہرا تم میر
غوث بخش بزنجو جیل ائی بندی ئس تو میر گل خان نصیر، محمد حسین عنقا و میر غوث بخش
بزنجو ہر مسٹ آک میر غوث بخش بزنجو نا کاغذ و قلم آن کاریم ہلکہ۔ پدا سپاہیک

سگریٹ کشارہ تو اوفتا ڈبہ غاتے خسارہ ہندا ڈبہ غاتے ہر فسہ میر صاحب ڈکوئی اٹ
تینا شیرتے اوفتیا نوشتہ کریکہ، وتینا بالشت ناکیرغ آن ڈکا کہ پدفتح خان
بولازئی کہ اونا ڈیوئی جیل ائی لگا میر صاحب اودے پارے کہ کنا قلم ء کئے آن
پلیپس۔ گڑفتح خان اودے ہچ پاتو کہ۔ میر گل خان نصیر ء راج انا شون و شرحالی و
بدلی کن خواننگ نا اہیت و فاندہ غاتا بھاز سانس۔ اودا چاہسکہ کہ علم و میکنا لوجی ء
دوئی کنگ آن بیدس ہچ ء راج اسے شون ہلنگ کپک اونا شوک آبلو چستان نا پد
سلنگ نا بھلا سوب نا خوانندی و جہالت کس۔ ہندا خاطر آن اوراج انا شون داری کن
نرینہ و نیازئی تا تعلیم دوئی کنگ آ بھاز زور شاغا کہ۔ اوتینا شاعری ئی ہر جا کہ غا
تعلیم نا فاندہ و اہیت آ زور شاغا کہ۔ اوتینا اسے نظم ”اسے بے خواندہ ہسٹراس“ ائی
نیازی تا تعلیم نا بارواٹ خاص ء خیال اس درشان کرینے۔ ہمو زمانہ ئی بلوچستان
ائی نیازئی تا خواننگ بھلو عیب اس کس، پشن نا سکول آ تیٹی مسن تے خواننگ
کن مون تنگ تو بھاز مر انا اہیت اسے، ارائی ہم مسن تا تعلیم نا پارغا ہچ ء خیال داری
اس متو کہ، ہراوخت کہ میر گل خان نصیر نا خلق ائی مسن تے خواننگ نا سکول
الیتوس، تو اوتینا مسن تے ارائی خوانفے کہ پدا اودا سلسلہ ء مونی دنگ کن تینا ارائی
ایلو مسن تے خواننگ نا بناء کرے۔ ہرا تم میر صاحب نا خلق ائی مسن تیکن سکول
ملنگا تو دا علاقہ نا اسٹ آ مسن تا سکول کس۔

اسے وخت اس میر گل خان نصیر نا خاسپر اراغابس تو مسن تے داڑے

خوانگ آخنا پارے کہ اگہ کہ دا فک ننا باوہ پیرہ نا وخت ائی خوانارہ تو بھاز بھلو
 جھیرہ اس ودی مسکہ، ہندائی میرگل خان نصیر پارے کہ لمہ باوہ نا وخت ہنا، داسہ
 جدو جہد نا و شون و شر حالی نا دور باری ء، علم آن بیدس بندغ شون ہلنگ کپک۔
 اگہ نئی دائی بے سہب مسن تو گڑانا بھاز پد سلوک ان۔ ہرا تم میرگل خان نصیر نوشکے
 ٹی تینا ارائی نظر بندس، تو اوڑا اسہ زمواری اس دا ہم نسکہ کہ ہر ہفتہ غا او پوٹیکل
 ایجنٹ نوشکے نامون آ حاضر مرے تو ہرا تم کہ میرگل خان نصیر پی اے نامون آ
 حاضر مسکہ اخبار آن بیدس اودے ہندا پاریکہ کہ علاقہ ٹی مسن تیکن سکول و دیرانا
 نل خلنگ بھاز ضروری ء، دیرانا نلکہ نا قول تو پورہ مس و لے مسن تا سکول کن پی
 اے پاریکہ کہ سردار صاحب موکل تفک، میر صاحب پاریکہ کہ ای تو نے منع
 کتھ، کنا خلق ائی مسن تا سکول اس مل۔

میرگل خان نصیر محنت خواری نا حقیقت آ باور تھا کہ او تینٹ بھاز خواری کش ء
 بندغ اس نس او نا زندانا اسہ ساہت اس ہم بے مسخت و بیکار گدرینگ تنے، میرگل
 خان نصیر اسہ جا کہ اس جیل انا زند و تینا نظریہ حیات نا بارواٹ نوشتہ کیک۔ ”نن سیاسی
 کارندہ غا تیکن ضروری ء کہ جیل ائی ہم زند ء جوانی اٹ گدریفن۔ ننے ہمیش کاریم
 کروئی ء تا نلکن ننا وخت زیان مف۔ نن ست مفن، و ننا مسخت ننا نظریہ غان پشن
 مف۔ داژکن ضروری ء کہ نن تینا بروک آنسل اکن ہندن ء میرات اس اہن ہرا کہ قوم و
 ملک اکن فائدہ مند میر۔ ہراختیان فائدہ ہر فسہ قوم شون ہلے۔“

میر گل خان نصیر ہر اتم سردار عطاء اللہ مینگل نا کا بینہ ٹی سینئر وزیر ٹیس تو او
 بلوچستان اٹی تعلیم و ترقی تون او اور بلوچستان نا بد حال آ مخلوق نا راجی شر حالی کن
 خاص ء کڑ داس ادا کرے۔ میر گل خان نصیر پاریکہ کہ نئے تینا تغ تے پور و کروئی ء،
 ہر افٹے نن جیل اٹی بندی گری نا وخت آ خانہ۔ میر صاحب بھاز کاریم کریکہ، نن و
 دے کاریم کریکہ او نا پانگ کس کہ اگہ اینونن دم دریگ نا پن ء ہلینہ تو ہر اتغ ء
 مصیبت و مشکل آتے نن جیل تیٹی خانن او فٹے امر گیرام کین۔ نئے آ سودئی نا
 گرج ء، داڑ کن نن و دے کاریم کروئی ء، ہر اتم ذہن آ سودہ مریک تو است چارا
 مریک و کاریم چس کیک۔

میر گل خان نصیر روشن خیال، ترقی پسند و نظریاتی و ڈاٹ مار کسزم ء بھاز
 دوست تھا کہ او بیرہ پن اناملا پیر و مرشد آتے رجعت پسند آ تا زندہ نشانی پاریکہ۔ ولے
 او جائی نا پیر و زیارت آ تا بھاز عزت و شرف ء کریکہ خاص و ڈاٹ او حضرت امام حسن ء
 امام حسین ء تون بھاز عزت و شرف نا عقیدہ اس تھا کہ۔ میر گل خان نصیر نئے بیرہ فکری
 اعتباراٹ پکا ء سوشلسٹ و انقلابی نظریہ نا خیال آ تا بندغ اس کس بلکن او نا مچ آ زند ہندا
 نظریہ غاتے عملی درو شم تنگ وجد و جہد اٹی گدریزگا۔ او پن نا انقلاب دوست اس آلو کہ
 ہر اسٹ تینا ہاسٹل نا کرہ غاتیٹی لینن ماوزے نا فوٹو تے خلکوسس، وچی گوراشاگل نا
 ٹوپ اس و فیڈرل کاسٹر و نادر و شم ء جوڑ کر سہ تینے اسہ انقلابی اس باور کنگ نا کوشت ء
 کریکہ میر صاحب ء داوڑا نا بندغ آک دوست بتوسہ۔ بھاز آ بندغ آتے داسما ء کہ

میر گل خان نصیر لاہور اٹی خواننگ ناوخت آباکسنگ ہیل کریس۔ اسہ وخت اس نوشکے
 ٹی میر صاحب آمنہ بندغ جلیو کریر تو میر صاحب باکسنگ نامنہ مچ دے کرسہ جلیو
 کروک آتے ہموکان نرنے۔

گل خان نصیرنا شاعری

میر گل خان نصیر اولیکو شاعر ۽ ٻه اسٺ بلوچی شاعری ۽ مضمون و مواد نا اعتباراٺ اسه پوسکن ۽ کسر و ڈٺ و ڈول اس تنه۔ میر گل خان نصیر آن مسٺ، بلوچی شاعری اسه خاص ۽ نیک، رویه و خیال اسه آ مسکه۔ دامیر صاحب کس که او بلوچی شاعری ۽ مضمون، شایبتي و کسي و بھاز عزت تنگ تون اوار او اسه فکری ۽ بنیات اس هم تس۔ ٻه انا بلوچی شاعری ئی دا کان مسٺ گمان هم متوکه۔

میر گل خان نصیرنا شاعری ئی پوسکن ۽ احساس نا درشانی اس کس، اونا تینا لاہور ئی کالج نا زمانه ئی علمی و ادبی سیاسی و ثقافتی چارگرداس کس، ٻه اڑے میر گل خان نصیر تینا تعلیم تون اوار او اوار دا وڑا نا کاریم تیان زهم ٻلنگ نا بنا ۽ کریس۔ او ٻه اتم لاہور آن بلوچستان آ سر مس تو داڑے هم سیاسی آ جوئی نا تحریک آ تا بابت اٺ بلوچستان نا مخلوق اٺی سامراج و اونا پٺو تا خلاف اسه سرجم ۽ فکری، سیاسی و قومی تحریک اسه نا دروشم

۽ دوئی کر یس۔

اے زمانہ ئی بلوچستان نابلوچ مخلوق ۽ انگریز آ تا خلاف اوار کنگ، اوئیی
سیاسی، راجی شعور و دی کنگ نا خاطر آن میر عبدالعزیز کرد، میر یوسف علی مگی بھلو کردار
ادا کری۔ میر گل خان نصیر داڑے بس تو اود افتا ہندا سیاسی کسر آ راہی روان مس۔ سیاسی
تحریک ائی او نا عملی شیخ ہلنگ و ہمو زمانہ نا سر حال و بے وڑ آ حالت میر گل خان نصیر نا
سوچ و فکر ائی اسہ شاہتی اس و دی کرے۔ وراج انا بھاز جاج ۽ ہلنگ آن گڈ اوئی تاریخ
ناجد لیاتی عمل و ظلم و زور اکی نا شعور و دی مس۔

اصل اٹ دا ہمو زمانہ کس ہر اتم بلوچستان ائی انگریز آ ک سرجم وڑ اٹ تینے
مالک تکارہ۔ قوم و قبیلہ غانا متکن آ و بے فائدہ انگا نظام انگریز آ تا حکومت ۽ بین سوگو
کنگ ائی مدت و کمک تسوس، و بلوچ آ تا بھلو بندغ اس برطانوی حکومت نامون آ
سجدہ کریک۔ سردارک جئی و شاہی جرگہ غائیٹی تو سرہ و مخلوق نا سیاسی، راجی بد خوئی ۽
کریہ۔ میر گل خان نصیر کون آ حساس و شعور تنخوک آ بندغ آ دا کل گڑ اتاز ہم تنگ المی
کس، ہندا خاطر آن میر گل خان نصیر و رنا تا، ہمو تحریک ائی او ار مس۔ ہر انا کماشی ۽ میر
عزیز کرد او میر یوسف علی مگی کریہ۔

بلوچستان ائی انگریز آ تا ظلم و زور اکی، جئی آ سردار تا ظلم، تہذیبی شونداری نا
رداٹ مخلوق نا پد سلنگ و مالی وڑ اٹ بلوچ آ تا زور آ حالت میر گل خان نصیر نا شعور ۽
راج، زندگی و ادب نا راست انگا تعلق نا پاش انگا شاہدی ۽۔ میر گل خان نصیر ہندا کماش

آتا سر کرڈئی ٹی سیاسی و راجی کاریم تتون اوار اوار شاعری ۽ ہم بناء کرے، او مہالو اردو ۽ تینا خیال آتا درشانی نا کمکار جوڑ کر یس۔ اردو شاعری آن مست او مہالو گڑاس انگریزی، براہوئی و فارسی ٹی ہم شاعر نوشتہ کرینے۔ اردو شاعری نا حوالہ اٹ او ڈاکٹر علامہ اقبال، مولانا ظفر علی خان، مولانا الطاف حسین حالی و میر یوسف علی گسی نا قومی شر حالی و فائدہ مند آ شاعر تیان زہمی ئس۔ او فارتنگ ائی میر صاحب شاعری کر یکہ۔

میر گل خان نصیر اردو شاعری ٹی بلوچ مخلوق نا اتحاد و اتفاق کی کوئی ودی کنگ تون اوار اوار حیرانی اٹ طبقاتی شعور، قبائلی سرداری نظام آن یا غی متنگ، شاہی جرگہ و انگریز پٹو تا خلاف نفرت کل او نا مومن آ درشانی آن رسینگ۔ ہرا کہ او نا پختہ فکری و روشن خیالی نا دلیل ۽۔ حالانکہ، ہمو اول زمانہ ٹی میر گل خان نصیر مار کسزم و مار کسی ادب نا رداٹ بھاز پہہ مسکہ۔ و لے او دادے تینا دا مرغن وخت اسکان سوچ و پام آن بناء غان شاعری نا عمل ۽ راجی عمل و او نا ضرورت آ تتون محکم کر سہ ادب برائے زندگی ۽ تینا فن انامینی فیسٹو (Manigasto) قرار تے۔

میر گل خان نصیر بلوچ قومی تحریک ۽ تو انائی و سوگو ۽ بنیاد اس فراوان کنگ کن پالو بہ پالو اسہ سیدھا ادبی ثقافتی تحریک اسے نا نا بنیاد ۽ شاعنگ ائی خاص ۽ کڑد اس ادا کرے۔ اتنے کہ میر گل خان نصیر ۽ راجی ادبی و سیاسی نظریہ غانا اثر شاعنگ کن ادب نا اہمیت و فائدہ و راج ائی دانا محکم آ کڑد آن جوانی اٹ سائس۔ ہندا خاطر آن او تینا شاعری ۽ گل و بلبل، چراغ و پرک کون آ بے مسخت و متکن آ سوچ و پام آ تا گواچی کتو،

بلکن دافنے مخلوق نارمان، فائدہ واست خواہی وزمانہ نا گرج آتارداٹ جوڑ کرے۔
 1933ء آن بلیس 1950ء اسکان میر گل خان نصیر راجی و سیا سی کاریم
 تون اور اور اردو شاعری کر یکہ ولے اوتینا بلوچی شاعری نا بناء ء با قاعدہ وژاٹ
 1992ء آن کرے، دابارواٹ میر گل خان نصیر نوشته کیک کہ ”اسہ وخت اس ننے
 خدائی خدمت گار باچا خان تینا اسہ کانفرنس اسیٹی بنگا۔ خیبر پختونخواہ نا علاقہ چارسدہ
 آ خواہنے۔ ای وکنا سگت آک ہنان۔ ایڑے کانفرنس مچ آپشتو بولی ٹی مس۔ اگہ کہ
 ای پشتو بولی آن گڑ اس وانج کٹہ واہم ای اوفتا دا عمل آن بھاز خوش مسٹ۔ داہد
 اسکان نظم آک ہم پشتو بولی ٹی پانگارہ پداکنے آن خواست کننگا کہ ای ہم تینا شیر اس
 بیفو۔ ای اسہ خواست اس کریٹ کہ داژکن تیاری کنتٹ، کانفرنس نا ہمونشت آن پد
 مخلوق الاہنا۔ ای دریاب آمون ء کریٹ ایڑے دریاب نا پانادا آتوسٹ، وسوچاٹ
 کہ داسہ امر کہ مرے ای مخلوق ء تینا بولی ٹی شیر بنفوہ۔ ایڑے ای اسہ مرغن ء بلوچی نظم
 اس ”بیا او بلوچ“ ء نوشته کریٹ، وپداہندا کانفرنس نا ایلونشت اٹی بھاز جم وجوش اٹ
 خواناٹ، بندغ آک کنادا جوزہ غان بھاز خوش مسر۔ تو دن ای بلوچی ٹی شاعری ء
 شروع کریٹ۔ اگہ کہ ”بیا او بلوچ“ میر گل خان نصیر نا اولیکو بلوچی شاعری الو کہ اننے
 کہ بھاز روایت آتارداٹ اوکان مست 1940ء ٹی ”گوگ پرش“ نا شہید آتے
 پاوتنگ نا بارواٹ تینا نظم ء نوشته کریس۔ داہیت راست ء کہ کانفرنس آن گڈ اور دو
 شاعری ء الاس، سرجم وژاٹ بلوچی شاعری نا پارہ غا خیال وسوچ ء برجاتھا۔

”بیا اوبلوچ“ میر گل خان نصیر نا اسہ وڑاٹ بنیاتی آ بلوچی شاعری کس، ہرائی اوتینا شاعری ۽ راجی عمل تون گنڈسہ تینا فکری رویہ و خیال آتے مقرر کرے۔ ایلو پارغان اوتینا شیریں مجموعہ ”گلبانگ“ نا بناء دعا پنی آ نظم آن کرے۔ ہرائی میر گل خان نصیر تینا نظریہ و گمان آتے Materictize کنگ نا خاطر آن ہرا کردار نا خواہنداری کس، ہمو کردار ۽ او جوان وڑاٹ تینا کنگ نا فیصلہ ۽ کرے۔

میر گل خان نصیر بلوچی شاعری نا بناء کرے تو اونا جوزہ شیر پانگ اٹی بھا ترندی ایس و ہرا کہ بلوچی اونا جوزہ و خیال کس، اوسیا سی مسخت آتا درشانی کن اسہ جوان ۽ بولی اسے۔ میر گل خان نصیر بلوچی کلاسیکی شاعری کنگ نا بابت لائخی تھا کہ۔ او بھاز جوانی اٹ دا قیمتی آ میرات ۽ خوانا کہ و داڑان میر گل خان نصیر نا شاعری پین زیات گچین مرسہ ہنا کہ، اونا خیال آتا درشانی ٹی بھاز کڑمھی، روانی و دی موسس۔

1951ء اٹی میر گل خان نصیر نا شاعری نا اولیکو کتاب ”گلبانگ“ شینگ

مسک۔ داڑان میر گل خان نصیر نا شاعری ۽ نئے بیرہ بلوچ خلکت دوست تھا کہ بلکن اونا شاعری مخلوق اٹ زندہ رہینگ نا اسہ سوچ و فکر کس و دی کرے۔ اول سرانی لوز میر گل خان نصیر تینا بلوچی بولی نا پنی آ شاعری نا جوانی و احساس نا بچ سما لوکہ۔ کہ داڑان مخلوق آخہ در اثر نمک۔ ہرا کہ مخلوق نا فکر و سوچ اٹی بدلی اس اٹیک، اوقتا سیاسی کسر شونی اس یک۔ دا شاعری نا کتاب آن میر گل خان نصیر بلوچی بولی نا اسہ سیاسی و قومی شاعر اسے نا حیثیت اٹ درستی راستی مس۔ گلبانگ نا پنی منگ آن پد میر گل خان نصیر

تینا بولی فی شاعری آزیات خیال داری کنگ نا بنا کرے۔

گلبانگ نا شیرتیی میر گل خان نصیر نا 1942ء آن بلیس 1951ء اسکان
 نہہ سال نا تخلیق آک اریر۔ ہر قہیسی اسہ اراغزل تون اوار اونا چل ونہہ شیر اوارے۔ کہ
 میر گل خان نصیر نا پختگی اونا فکر وسوچ نادر شانی ءیک۔ بلکن داژان ہموہیت ہم مون
 آبریک کہ میر گل خان نصیر شاعری نا عمل ءاسہ مقدس و معتبر ءعمل اس سر چند مر ساراج ء
 بدل کنگ نا کاریم بلنگ خوبسکہ۔

گلبانگ نا کل شاعری مخلوق ء ظلم وزورا کی تامون آ بش کنگ، بلوچ مخلوق ء
 قومی و سیاسی وژاٹ اسجا کنگ و اونا حالیت ء بدل کنگ، اوفتے راجی، تاریخی و قومی
 شعور و دی کنگ کون آسہ حال آتے تینا دا پارا پار چاہنگ و نظر بریرہ۔

گلبانگ نا شینک منگ نا سال اسے آن مست 1950ء ائی کویئڈ ٹی لٹ
 خانہ نا پین اٹ اسہ علمی، ادبی و سیاسی تحریک اس بنا کنگ۔ ہرائی بلوچستان ائی ترقی
 پسند و روشن خیال سوشلسٹ و مارکسی سوچ و فکر آک شون بلنگ ائی خاص ءکڑ داس ادا
 کریر۔ لٹ خانہ نا جوڑ منگ آن گڈ 1952ء ائی میر گل خان نصیر کویئڈ ٹی بلوچی بولی
 ادب نا شون و شر حالی کن ”بلوچی زبان و ادب ء دیوان“ نا پین اٹ اسہ انجمن اس جوڑ
 کرے۔ ہرانا اولیکو صدر اوتینٹ کس۔ نائب صدر لالہ غلام محمد شاہوانی و سیکرٹری جنرل
 عبداللہ جان جمال دینی کس۔

لٹ خانہ و بلوچی زبان و ادب ء دیوان آن بیدس بلوچستان ائی

1951-52ء اٹی "انجمن ترقی پسند مصنفین" نا شاخ اس کو بند ٹی جوڑ مس۔ ہرائی
چندی بولی تا شاعر و ادیب آک بشخ ہلکر۔ انجم قزلباش، سید کامل القادری، دانا روح
رواں نسر، داوڑ بلوچی و ایلو زبان تیٹی ترقی پسند تحریک کن ڈغار ء اوار کنگا۔

گل خان نصیر ٹینٹ پانک کہ ای پنچمیکو جماعت آن براہوئی زبان اٹی شاعری نا
بناء کریسٹ۔ ہمودے تیٹی ریکی، شاہی، زنگی، بشام و قیصر خان نا براہوئی شیرتے لس وڑ
اٹ پانگا کہ۔ دا کلاسیکل شیرتیاں بیدس ملک داد قلاتی، حاجی نبو جان قلندرانی و مولانا
عبدالجید چوتوئی استا منظوم نوشت آتا کتاب آک ہر اراٹی نسر، وقرآن پاک خوانوک آک
دا کتاب آتے خوانا خلکت ء بنفیرہ۔ اودا شاعر آتیاں بھاز زہم ہر فیسس۔ گل خان نابنائی
براہوئی شاعری نارنگ داوڑ ء:

ہتم نا ہرک کاروان بسے
کہ جنت نا پھل آتیاں ایسے
کہ گواڑخ دسوک پھل و سنبل ارے
بہشت نا مثال اٹ جہان کل ارے

ہراتم خواننگ کن میر گل خان نصیر نوشکے ناسک و کچ اٹنگا ماحول آن پیش تمسا کو بند
ء سر مس تو آزموندہ، مطالعہ و تول بش آتیاں فکر و پام اٹ تالانی بس۔ دا آزموندہ غاتیاں پد
ہراتم اوڑ اراستلیک پاش مسرتو اودا شاعری نادر و شم داوڑ اٹ مس:

دے حسرت آدا حال ء بلوچ آتا ہونم
تاریخ آن کل جہان نا نام و نشان تاگم

ہمت کبو خدانا پن اٹ بش کبوتانم
 خاچوک ۽ اوفتا غیرت لگانے اوفتے سم
 خاچنگ کنگ کن جوان ۽ سو و برنج انا
 انگو، انار، سوف و زردآلو ترنج انا
 پڈ ۽ کرینو بھلن قابل افس ننگ انا
 عالی تیا تمانو مثل اٹ گرنگ انا
 کفتار آنبار سیر کرینو ہلکرہ
 نشہ ٹی بسو دیچا انت انت بگرہ
 دے اس تیغ آن سما کرور او تیار مرور
 زیارت کن پی اے صاحب نا ضرور ہنور
 گھنٹہ اس ارٹ درگہ ناتے مون آجک سلور
 دے اس خنور مون ۽ تے دے اس خنپور
 حکم برو ۽ اینو نئے ای خنپرہ
 نورانی، دامون ۽ نئے آ پاش کپرہ

میٹرک آن پدمیر گل خان نصیر پین تعلیم دوئی کنگ کن لاہور آہنا، تو او وخت آ
 نواب یوسف علی خان گسی سیاست نا پڑا پاش کریس، و برصغیر ناسیاستدان آتون اوڑدی
 کن لاہور آہناس۔ تاکہ بلوچستان اٹی انگریز آتا ظلم و بیداد آن برصغیر ناپنی آسیاست دان
 آتے معلومدار کے۔ و ماحول ۽ جوڑ کے، تو لاہور اٹی بلوچ طالب علم آک نواب یوسف علی

خان ناعزازات اسے مجلس اس اڈتسر، داوخت آمیر گل خان براہوئی فی دامنہ شینر ۽ خوانا:

ہرک فی ہمت ۽ دامرد انا دامرد میدان نا
 بلوچی قوم انا لیڈر نواب یوسف علی خان نا
 مگسی قوم انا فرزند بلوچ آتے کے کس رہبر
 مرے اوڑا ہمیشہ سایہ رب پاک سبحان انا
 ارے داسہ نما غیرت کہ نم اوڑتو مہوشامل
 ترقی کن کبو کوشش نم تینا قوم بے جان انا

میر عبدالعزیز خان کردانگریزی سامراج نا برخلاف جہدائی نواب یوسف علی

خان مگسی نادرست راست نسکہ، ہر اتم اودے دزگیر کتنگا تو میر گل خان نصیر د انظم ۽ خوانا۔

ہتھکڑی اٹ بیڑی اٹ قید اٹ کہ یا تہائی اٹ
 وائے اے ظالم نی کیسہ جوان بے وس نا علاج
 کم نگاہ آک فطرت آن انسان نا ہیج علم اف نمے
 سرکشی کریسہ کاہک ظلم زور و جور اتون
 است انا آزادی ۽ پہہ مرہج جاہس قید منف
 صید خلوک آ آرزو صیاد نا ہیج وخت صید منف
 نی خلیفوک آ مصیبت اٹ خلیفک نی برک
 ظلم اٹ نی تکلیف تیسہ ایت تکلیف نی ہرک
 جان نثار آتے وطن نا اف خلیس بیدانا

خواجه غاتے است انا ہیج حاجت اف فریاد نا

میر گل خان نصیر نا شاعری ارتقاء نا ۽ ہلنگ کن ہر اتم نقاد اس قلم ۽ ہر فے تو غٹ

آن مست او نا برا ہوئی شاعری نا مطالعہ ۽ ضرور کے، انتے کہ میر صاحب شاعری نا بناء ۽

برا ہوئی زبان آن کرینے،

میر گل خان نصیر بحیثیت صحافی، تاریخ دان، محقق

انگریز آٹا بنگ آن مسٹ بلوچستان اٹی ہیج ء جاگہ اس پریس الوکہ ونے
داکان انگریزی اخبار پیش تما کہ۔ مارچ 1888 ء ٹی اولیکو وار برطانیہ نا حاکم آک
داڑے وکٹوریہ پریس اس خلکر۔ ایکان گڈ اراپین چھاپہ خانہ البرٹ پریس 1891 ء و
کرزن پریس 1902 ء ٹی جوڑ مسر۔ پریس لکنگ آن پداکان اخبارک پیش تمگ نا
بناء کریر۔ واولیکو وار یکم نومبر 1888 ء ٹی The Monthly Balochistan
Adviser ناپن اٹ انگریزی اخبار اس پیش تما۔ 23 اگست 1889 ء ٹی دا اخبار ء
ہفتگی ء اخبار اسے آنبار جاری کرسہ داناپن ء Border Weekly News
تخنکا۔ ایکان گڈ یکم جنوری 1890 ء ٹی اسہ وار پدا دا اخبار ناپن ء بدل کرسہ بلوچستان
گرت تخنکا۔ ایکان گڈ پین اخبار ہم داکان پیش تمگ نا بناء مس۔ تو دن داکان اخبار نا

شینک منگ آن بلوچستان اٹی صحافت نا بناء مسک۔ ولے دا کل اخبار تے برطانوی سرکار بیرہ اشتہار و پڑوکنگ کن شینک کریکے۔ برطانوی حاکم آ تا دا اخبار آ تیان بیدس بلوچستان اٹی ”پریس کانوز“ مفنگ ناسوب دا کان پین ہیج ء اسی ء اخبار اس شینک منگ کتو کہ۔ تو دن 1930 ء نا اول سرٹی کراچی آن بھاز انگا اخبار ک شینک مرہ ہنارہ، ہرا کہ بلوچستان نا جاسوسی، سیاسی و راجی حالت و بلوچ مخلوق نا ویل و ڈکھ آ تا حوالہ اٹ حوال آ ک شینک مرہ۔

بلوچستان اٹی اویکو ہفتی آ اخبار ”استقلال“ 1938 ء اٹی مون آ بس۔ ہرانا منظوری ء خان عبدالصمد خان اچکزئی بھاز مشکل سیٹ دوئی کریس۔ اونا اویکو ایڈیٹر قدوس صہبائی نس۔ ایکان گڈ 1940 ء اٹی خان آف قلات میر احمد یار خان ہفتی ء اخبار اس کوہستان پن اٹ کشا۔ ولے منہ پرچہ شینک منگ آن پد بند مس۔ ایکان گڈ دا کان بھاز انگا اخبار ک شینک مرہ ہنار۔ ولے دا قسٹی استقلال، نوائے بلوچستان، نوائے بولان، نوائے وطن و نوکین دور تینا اداریہ مضمون و خبر تا چر جوئی ء صحافی بند او آ بیدس خلیس آن پور و حق اٹ ادا کریرہ۔ مخلوق اٹی شعور و دی کننگ، راجی بدلی تیکن او فتنے تیار کننگ و ہمسایہ ملک آ تینی برجا تحریک آ تیان او فتنے معلوم دار کننگ اٹی دا اخبار تا بھلو کڑ دار اس ارے۔

میر گل خان نصیر کل آن مست کوئٹہ نا پنی آ اخبار ہفتی استقلال اٹی کاریم نا بناء کرے، دا اونا صحافتی زندانا بنیاد نس، ولے اخبار اٹی منہ سال کاریم آن پد میر گل

خان نصیر بھاز زواس نوائے بلوچستان اخبار اٹی ایڈیٹر نا حیثیت اٹ کاریم نا بنائے کرے۔ دا اخبار نا مالک بلوچستان نا پٹی آ صنعت کار میر نبی بخش زہری نُس، دا ہفتی آ اخبار فروری 1949ء اٹی شینک مس۔ دا نا ایڈیٹر کمال الدین ہم رہینگانے۔

صحافتی زندانا بنائے غان مست میر گل خان نصیر بلوچی ٹی شاعری کریکہ، اصل اٹ میر گل خان نصیر راج اٹی ادب و صحافت نا اہمیت و فائدہ عاتیان بھاز جوانی اٹ سا نُس۔ اوچا ہسکہ کہ ادب و صحافت نا کمک اٹ مخلوق اے ایجا کنگ مریک۔ او فقا ذہنی و فکری ردوم منگ کیک۔ ہندا خاطر آن اوتینا سیاسی کاریم تھون اوار اوار صحافت و ادب اے اسہ سوگوہ سلبہ سے ناوڑاٹ کاریم اٹ اتنگ نا شعوری وڑاٹ فیصلہ اے کرے۔

میر گل خان نصیر نازیات خیال و است خوانی نوائے بلوچستان اے بھاز زواس مخلوق اٹی پٹی کنگ نُس، و لے میر گل خان نصیر آن ہمیش او نا نظریاتی سنگت آ ک ازیرہ کہ میر نبی بخش زہری تو اسہ دولت مند اے صنعت کار اے بندغ اسے۔ دے اس کہ نے تو صنعت کار و دولت مند آ بندغ آ تیان بد بریک۔ تونی انتے اسہ دولت مند اے نا نوکری اے کنگ اٹی اُس۔ تو میر گل خان نصیر دا بارواٹ پاریکہ:

”نا ملک تو اسہ نو آ باد یاتی نظام آن آزات منے، و لے بلوچستان اٹی

سرداری نظام و جرگہ نا نظام داسکان ارے۔ نا دم دستی سخت داوڑا نا بے سخت و بیکار آ کماش آ نا خلاف اف، ایف سی آر نا مون انگا کا نو آتے چٹنگ کن جد و جہد کر وئی اے۔ سردار آ تا طبقہ اسہ ختم منگ اٹی اے۔ دے اس کہ میر نبی بخش زہری کون آ دولت مند

آک داسہ پوسکن تینے ہر فنگ ائی ء۔ او فک ہم سردار تا خلاف ء۔ اور اج ائی تینا پوزیشن ء سو گو کنگ ناکوشت ائی لگوک ء۔ نئے دافتا گرج ء، ودافتنے ننا گرج ء۔ نئے دافتنون اور مرسہ جدوجہد کروئی ء۔ ہندا خاطر آن نوائے بلوچستان ائی ایڈیٹر منگ ء قبول کریٹ۔“

عبداللہ جان جمالدینی، میر گل خان نصیر نا دا خیال آ تا رداٹ نوشتہ کیک ”میر گل خان نصیر نا سوچ و فکر کل آپاش ء۔ اونوائے بلوچستان ائی ایڈیٹر منگ ء دا خاطر آن قبول کتو کہ میر نبی بخش زہری دولت مند ء بندغ اسے ونئے دا خاطر آن کہ اودے روزگار نا ضرورت کس۔ بلکہ اوتینا کل آ وخت ء پیرہ خلکت نا خدمت ائی گدریفنگ نا جوزہ نارداٹ پکارادہ ء کریس۔ اخبار ء اوتینا ہندا مسخت ء دوئی کنگ نا کمکار جوڑ کریس۔ اونا ہنا خیال انا سوب کس کہ اونوائے بلوچستان نا ایڈیٹر جوڑ مسک۔ میر گل خان نصیر نا خیال کس کہ ہرا اخبار ء اوشے بایدے او مخلوق نا است انا توار جوڑ مرے۔ ونوائے بلوچستان ء اسے پئی ء اخبار اس جوڑ کنگ ناکوشت کرے۔ دا اخباری نا پالیسی دے پدے آکل انا مون آپاش مرسہ ہنا۔ میر گل خان نصیر نا نوشتہ مروک آ ادارہ غاک اونا حکمت عملی نا جوان انگا شاہد یک ء۔ میر گل خان نصیر سرداری نظام و جرگہ نا نظام نا بھلا دشمن تیشی پن ہلنگا کہ۔ سردار و سرکار ء اونا پالیسی اسل دوست آلورہ۔ و میر نبی بخش زہری ء دا سودا بھاز کہین تماس کہ اوسرکار نا خار ء ہراڑے سگا کہ۔ اوتینا کاروبار ء ودفنگ واشتہار کن اخبار کشاس۔ اوہم پورا متو کہ، نتیجہ داس

کہ میرنجی بخش زہری نوائے بلوچستان اخبارءِ بند کرے و میرگل خان نصیر نادوتیان ہمو
سہ پلنگ ہراڑتون او مخلوق نا خدمت کن جنگ کریکہ۔

نوائے بلوچستان نا بند منگ آن میرگل خان نصیر چٹ اس فریشان تومس
انتے کہ او بلوچ مخلوق ناحق و بلوچستان ناویل و مشکل آتے کشفنگ کن ہراست انا
ہب و جوزہ اٹ تینا سخت آتا بند اوئے تحاس اوئی اڑاندودی کننگا۔

ولے پدا ہم لالہ غلام محمد شاہوانی کہ ”اتحاد“ پی اخبارائی کاریم کریکہ او
نوائے بولان نا منظوری ءِ ہلنگ کن درخواست تسوس۔ خوش بختی کس کہ اودے دا
اخبار نا منظوری رینگا۔ اودا موکل ءِ میرگل خان نصیر نادوئی تس، تو میرگل خان نصیر نا
جان ائی ساہ تما۔ میرگل خان نصیر نا کماشی ٹی ”نوائے بولان“ بھاز جم و جوش اٹ
بلوچستان آن پیش تما کہ داسہ میرگل خان نصیر ءِ تینا پالیسی تے کل انا مون آپاش کننگ
ائی ہج اڑانداس الوکہ۔ بھاز جم و جوش اٹ ”نوائے بولان“ ءِ کشنگ نا بنا ءِ کرے۔ دا
وڑاٹ نوائے بلوچستان نا بند منگ آن پد میرگل خان نصیر نوائے بولان نا درو شم اٹ
تینا نظریہ، خیال و سوچ آتے مخلوق اسکان ظاہر کننگ اوفتا مصیبت و مشکل آتے پاش
کننگ نا اسہ جوان ءِ وارخواہی اس دو بسوس۔

عبداللہ جان جمالدینی داردات نوشتہ کیک:

”میرگل خان نصیر نا اخبار مخلوق ائی شعور و دی کریکہ مخلوق پر لیس نا اہمیت آن
پہہ کس، و تینا ہر ویل و خواست اکن میرگل خان نصیر خان و اونا اخبار نا پارغا ہنارہ۔

سرکاری بندغ آک وراجی و سیاسی و پریس والا ک ایلو مخلوق ہم میر گل خان نصیر نا قلم
 آن فریشان سرہ۔ او ہندن ء سرخی جوڑ کر یکہ کہ تعلقدار آتے بھاز فریشان کر یکہ،
 لڑ فیکہ۔ بیداد کروک آتا است لڑا کہ، ہرا سٹ نا است پوڑ و مسکہ، او خبرتے خوانا کہ
 تو او دے حوصلہ ملا کہ۔ میر گل خان نصیر اخبار نویس نا حیثیت اٹ بھاز پن کٹا، ہے
 دے تیٹی او نا صحافت کل آ کین تماس۔ ہرا کہ میر گل خان نصیر نا بروک آ وخت اکن
 سیاست کن بند او اس تس۔“

نوائے وطن ائی منہ وخت کاریم کنگ آن پد میر گل خان نصیر و لالہ غلام محمد
 شاہوانی نا نیام ائی اختلاف و دی مس، ہرا ژان میر گل خان نصیر اخبار ء الا۔ میر گل
 خان نصیر بنیادی و ژاٹ نظریہ و قول انا پکا ء بندغ اس کس۔ شاعری و سیاست تون او ار
 او ار او نا ہندا قول و قرار او نا صحافتی زند و خدمت ائی کل انا مومن آپاش سر۔ او اسہ بھلو
 وخت اس اسکان صحافت نا میدان ائی خدمت کرے۔ اس کہ وخت صحافت ائی
 گدریفے او عزت و شرافت اٹ گدریفے۔ دا بٹ ء تینا فرض چاہسکہ بھاز نیک نیتی و
 ایمانداری اٹ تینا کاریم ء کرے، او بے وس، مجبور آ مخلوق نا حق آ تیکن ایمانداری
 اٹ تینا قلم ء کاریم اٹ ایس۔ صحافتی زند و نوکری آن مست، میر گل خان نصیر بلوچ،
 بلوچی زبان و بلوچستان نا تاریخ نا بارواٹ خواننگ نا بنا ء کرے۔ بلوچستان نا بھاز
 انکا علاقہ غاتیٹی نوکری نا وخت آ بزرگ و بھلا عمر انا بلوچ قوم انا بارواٹ بھاز انکا
 تاریخ و روایت آتے اسہ جا کہ غاچ کرے۔ ہرا ک بلوچ و بلوچستان نا بارواٹ میر

گل خان نصیرنا است خواہی تے بین ود فیر۔ و بلوچ آ تا سہ سو گوہ تاریخ اس نوشتہ کننگ
ناپکا ارادہ ۽ کرے۔

اگرہ داڑان مست انگریز تاریخ دانک بلوچ و بلوچ آ تا تاریخ انی تینا مرضی و
خیال و نظریہ غانا درشانی ۽ کریر ہند اردات اوقتا بھازانگا تاریخی کتاب آک ہم
شینک کنگا سر، دنکہ انگریز تاریخ دان آک بلوچ تاریخ ۽ تینا سامراجی و سیاسی مسخت ۽
مون آتخسا لکھفنگ و پرکھنگ نا کوشت ۽ کریر۔ ہرانا سوب بلوچ و بلوچستان نا تاریخ
نا بارواٹ تینے آن جوڑ کروک آ دروغ نا کہہ غاتیان کاریم ہلنگا دارداٹ پروفیسر
بہادر خان رودینی نوشتہ یک:

”میر گل خان نصیر آن مست، بھازانگا پیشن ملک آ تا بندغ آک
بلوچستان نا تاریخ و کتاب نوشتہ کرینو و بھاز آ نوشتکار آک ہم بلوچستان نابولی، قوم و
قبیلہ غانا بارواٹ بھازانگا مضمون تے مچ کرینو، و بلوچ آ تا راجی، ثقافتی و قبائلی زندو
بود نا بارواٹ معلومداری دوئی کرینو۔ دا کل تاریخی کتاب و مضمون تینے بلوچستان نا
قبائلی زندو بود نا سہ مچٹ ۽ دروشم اس مون آبریک۔ دا پین ہیت اسے کہ دافنے او فک
تینا تاریخ پارہ۔ دا مضمون و کتاب آ تا مسخت دا علاقہ نا بارواٹ، ہموخت انا پیشن ملکی
حاکم آتے معلومداری تروئی کس تا نکہ او فک تینا مسخت و حکمرانی ۽ بین سو گو کنگ نا
پالیسی آ کاریم کیر۔ دا کتاب آتے نن بلوچ قوم انا تاریخ نا بنیاد خیال کینہ۔ اصل اٹ
دا تاریخی بدینتی و بے ایمانی نارداٹ نوشتہ کتاب آتے بین ملک آ تا تاریخی کتاب آ تا

اہمیت ضرور اریر کہ اوفتے بیرہ خوانگے تو جوان ۽، ہمو وخت انا تاریخی بے ایمانی نا بارواٹ معلوم داری دو بریک۔ داکان بیدس داتا ہج ۽ اہمیت اس افک بلکہ داہیان اوک تینا قوم اکن اسہ سرجم و محکم ۽ تاریخ اس نوشتہ کیر۔

داکان بیدس بلوچستان نا تاریخ ۽ نوشتہ کروک آ کروک آ ہم کتاب آک اریر ہر اوفتے ننا تینا بلوچ دانشور آک نوشتہ کرینو۔ ولے دا کل ۽ جی آ بندغ آ تا کتاب آ تا غوراٹ جاچ ۽ ہلنگے تو اہیٹی نے بیرہ بلوچستان نا قومی کسہ غانا تاریخ نظر بریک۔ داکان بیدس دا بلوچ دانشور و تاریخ دان آ تا کتاب آ تیٹی بھازانگا ہمو ہیت آک ہم نوشتہ اریر ہرا کہ افسانہ یا تینے آن جوڑ کنگانو۔

میر گل خان نصیر دیکی تاریخدان و ایلو بلوچ پٹ پولی تا بے بریری و کنڈ ہلوک آ تعصب کون آ تاریخ ۽ تنقید نا ترازونی تول کرسہ بلوچ تاریخ نا مسخت ۽ بیان کرینے۔

براہوئی بلوچی بولی نااواری

بلوچ ہمو بندغ ۽ پارہ کہ اومش ودامان تیٹی رہینگ۔ نن ودے ہراڑے کہ
 سرسوز ۽ جاگہ اس مرے، ہموڑے کاہک۔ تینا مال وسہدارڈی تون اوار ہموڑے
 ۽ بلک۔ بلوچ اسہ ایلوتون درستی کرفنگ کن تینے رند، ہوت، رخشانی پانک۔ بلوچ لوز ۽
 جغدالی ٹی پہوال آ بندغ ۽ پارہ۔ براہوئی ہم ہندن انگا بندغ آتے براہوئی پانک
 ہراسٹ تینے شاہوائی، گراڑی، میرواڑی، قلندر اڑی ۽ مش ودامان تیٹی رہینگوک آ
 مال وڈی وسہدارتوروک آتے براہوئی پارہ۔

لوز گدان ہڑدوسر آبولی تیٹی پاننگ۔ گدان انت آن جوڑمریک، ہمہ جک
 کفتنگ و پدا گدان ۽ بنگ آن پدنج، خراس و ایلوسواری تیا ہمپنگ ہڑدوسر آبولی تا
 پاروک آک اسہ وڑکیرہ۔ بلوچی و براہوئی ہڑدوسرہ آبولی تے پاروک آک میلش انا
 کاس تیان گدان گو فرہ۔ گدان براہوئی بلوچ ناتہندیب وثقافت وروایت آ تا نشانی

پاننگ۔ گدان لوز ۽ ہڑدوسر آبولی ٹی گدان پارہ۔ ہڑدوسرہ بولی تیشی بھازانگا گڑاک، ہندو جاگہ غاتا پنک اسہ وڑاٹ ۽۔ بلوچی براہوئی پاروک آک تینا ننگ و عزت نا سخت حفاظت ۽ یک۔ او فک تینا عزت و معیار کن تینا کاٹم ۽ ندر کیرہ۔ ہڑدوسر آبولی ٹی عزت، میار، حیا، لچ، شرم و ننگ شلوار، ریش ناداخہ در خیال ۽ تھنگ کہ پین بولی سیٹی مننگ یک کہ دانا داخہ در عزت و شرف مف۔ اسہ ناراض ۽ بلوچ اس پاننگ کہ کنار لیش ۽ شولنگ آن کہنگ جوان ۽۔ اردو ٹی پارہ کہ ”میں تمہاری داڑھی ہوں“۔ تو پین اس دانا مطلب ۽ پین خیال یک۔ ولے ہراوخت کہ ہندا لوز ۽ بلوچی و براہوئی پاروک اس با آن کشتے تو چاس کہ اونا عزت اٹی دو ۽ سخت کنزگانے۔

براہوئی بلوچ ۽ ہراوڑ تینا عزت و حیا دوست ۽ ہندن او تینا تروک آ زبان آ سلوک مریک۔ و قول و اقرار آن اسل پد مفک۔ زبان، قول و اقرار دروئی، قسم، سوغند، سنگت کل اسٹ ۽۔ براہوئی ٹی دوی پاننگ، ولے قول اقرار ۽ کہ بلوچی و براہوئی ٹی پارہ کہ نی کتھون زبان کریس۔ نی زبان تسوس۔ بلوچی و براہوئی اسٹ ۽ زبان اسے۔ ہڑدوسر آک سخت تینا زبان آ سلوک مریرہ۔ بلوچی ٹی پاننگ ”من وتی زبان آ اوشتا تگن“۔ ہندا وفا ہم ارے کہ تینا سنگت تون وفا یک وخت اس ہم تینا سنگت تون دعا کپک۔ دروکپک، ہڑدوسر آ تا وفا دوستی و دشمنی اسہ وڑ ۽۔ اگہ اونا و س اٹی مرے تو او دوست و سنگت کن تینا ساد ۽ ایتے۔ او دشمن آن ہم ہندا وڑ تینا پیر ۽ ہلیک۔ ہڑدوسر آ بولی تیشی لٹ انا مطلب اسٹ ۽۔ لٹ ہلنگ، بلوچی و براہوئی ٹی اگہ لٹ

ہلنگ ائی تکرہ ء، تولٹ ء معاف کنگ نا ہم سگ وسینہ ارے تے۔ معاف کروک آ
 بندغ آن لٹ ء ہلپسہ۔ معاف مروک آ ہر دوسر آراوالا تا منتوار مریک۔ خیر خوانی کن
 کس انا اراغا ہنگ وچ منگ ء میڑھ پارہ۔ اگہ نیاز ی اس قرآن تون کس انا اراغا
 کاہک تو اراخواجہ نیاز ی ناعزت ء شرف ء کرسہ خون ء معاف یک۔ باہوٹ ہم ہندا
 وڑاٹ مریک۔ اسہ بلوچی یا براہوئی پاروک اس کس انا ارائی باہوٹ مریک تو دا فک
 اوڑکن تینا جان ء ندر کیرہ۔ ولے باہوٹ ء پین کس انا دوئی تفسہ۔ بلوچی و براہوئی
 پاروک مہمان نا خیال داری ٹی اسہ ایلو آن گو ء دنگ نا کوشت ء کیرہ۔ انت اس کہ ارائی
 ارے مہمان نامون آتخرہ۔ مہمان وخت اسے آن بسنے یا یا پوسکن ء نا بلد ء بندغ اسے
 ہر دوسر آحالیٹ ائی اوقا خدمت ء تینا شان کچھرہ۔ ہر دوسر آبولی ٹی لوز مہمان پاننگ۔
 بلوچی و براہوئی پاروک آک اسہ قوم انا اراشخ ء، اوقا تول و بش رسم و دود
 اسٹ ء۔ مش و دامان تیٹی گدان ء جب کیرہ دے اس کہ شارتیٹی کوٹھو تفنگ۔ یعنی لچ
 اٹ دیوال تفنگ۔ ہرائی اسہ درگہ اس لنگ۔ دریچہ الماری جوڑ کنگ۔ ولے
 گدان تیٹی دریچہ و کھڑکی جوڑ کنگ۔ ہو یلیک و دیوال آک بڑز تفنگہ زینہ غاک
 اسہ وڑا ناچ بینرہ، و نیاز یک اسہ وڑا نا وچنا تاچ آک تو اسل جتا مریرہ۔ دن بھازانگا
 لوز آک ہر دوسر آبولی تیٹی اسہ وڑ پاننگہ۔ گر اس لوز داوڑ ء۔ ہمپ و بٹ، کھڈ، خلق،
 باریم، لیپ، بالشت، چتر، پٹر، تورہ، شوان، دریچہ، تاس و تال، کتغ، ہشکنزور، تندور،
 رخت، مہار، میری، جل، زین، چچ، پچ، ٹوپ، چوٹ، آدیک، سوار، پیادہ، گام،

توار، لوڑی، تو تک، مال، براہوئی بلوچی پاروک آتا کل آن بھلاروزگار کشت و کشارو
مال و سہدار تو تک ۽۔ لوز آک داوڑ ۽: ڈغار، سیم، لنگار، لاب و لائی، برنج، سوف،
انگور، انار، ٹماٹ، گوبی، فصل، پالیز، کوٹخ بادام و پین پین۔

براہوئی و بلوچی پاروک آک اسہ خدائ منوک آدین آ عمل کیرہ۔ نماز
خو ازہ۔ مسیت، حج، زکوٰۃ، روچہ کل ۽ باقاعدہ وراثت ادا کیرہ۔ ہندن کہ بلوچی
براہوئی نا ایلو کسب و کردار اسٹ ۽ ہندن رسم و رواج دن کہ سانگ و برام تیشی براہوئی
بلوچی پاروک آک تینا من تے تینا خاہوت آن پیشن تفسہ۔ تین پتین سانگ بندی
کیرہ۔ لوز سانگ بندی ہڑ دوسر آبولی ٹی اسہ وڑ پاننگ۔ بلوچی و براہوئی پاروک آک
نکان نکاح تفرہ، دافنا نکاح مذاہم ارائی تفتنگ۔ نکاح آن منہ دے مست برامی ۽ قلعہ
ٹی تولفرہ۔ برام مدت و کمک نارداٹ کس آن پیسہ یا گڑادن کہ مال و سہدار، برنج،
غلہ بلنگ ۽ بچار پارہ۔ برام نادے بادشاہ و برامی ناجن اسہ جاگہ مرساہ ایڑے ویل
کیرہ کہ اودے سرگشت پارہ۔ برام آنا بارتلاق ہم زندانا اسہ شیخ اسے۔ براہوئی بلوچی
پاروک آک ہم طلاق ہلیرہ ولترہ۔ ولے دادے بھلومیار اس کجھرہ۔ بلوچی ٹی طلاق
۽ سہ پارہ و براہوئی ٹی مسٹ پارہ۔ سنت یا چل بری ہم رسم اسے۔ بلوچی و براہوئی
پاروک آک اسہ ایلو نامت و کمک مرک و زند بیمار نا حال پڑسی، غریب و بے وس آ
سیال و قریب نادو ۽ سبک کنگ ۽ تینا عزت و شرف چارہ۔ واگہ خلق و شارائی کس ۽
گڑاس کاریم کروئی مرے تو پڑ و کیک ہندائی بندغ آک بچ مرسہ اونا دو ۽ سبک کیرہ۔

دادے ہشر پارہ۔ لاب انا وخت اگہ کس اس ایڑے سر مس تو ڈغار خواجه ہندا بندغ ۽
 گراس غلہ ایتک، اودے لائی پارہ۔ مرک و ماتن نادود آک ہم ہڑدوسر آتیشی اسٹ
 ۽۔ اگہ کس انا اراٹی مرک اس مرے تو کونٹ شاعنگک۔ دعا پاتیا کن بروک آتیناوس
 انا کچ گڑاس پیسہ ایتک اودے پڑس پارہ کہ دامڑدہ ناخیر و خیرات ائی کاریم بریرہ۔
 بھازانگا مال وسہدار ہم لیرہ۔ ناجوڑنا ازنگ اوڑکن دودار و تون اواردم درودو
 ہروڑانا مدت و کمک کیرہ۔ براہوئی بلوچی پاروک آتیشی اسہ خاص ۽ رسم اس حوال نا
 ارے، پین ہج ۽ علاقہ سیٹی دارسم خنکپک۔ ہڑدوسر آبولی نابندغ آک اسہ ایلو آن
 حوال بلیرہ، داڑان بروک آنا مقصد و دنیا نا حوال آن معلومداری دو بریک۔ مہالو آن
 اراٹی تولوک آ بندغ بروک آڑان حوال ہلیک، حوال ہلوک آ ہمیش ارا نا کماش
 مریک۔ حوال ہلنگ آن پد تینٹ ہم تینا و خاہوت نا حوال ۽ ایتک۔ براہوئی پاکک جی
 مرینے ایے حوال ۽ بلوچی ٹی پاننگ دے حال آ۔

براہوئی و بلوچی ٹی اسہ وڑاٹ چناودی منگ آن پد پین تخرہ۔ نیازمی و نرینہ
 غاتیکن جتا جتا پین ارے۔ دن کہ مہتاپ۔ مریم۔ مہکو نگ۔ ماہ بی بی۔ ماہین۔
 ماہکان۔ ماہ پری۔ ماہ خاتون۔ نیازمی تا پین تیشی مشی آ دودار و تا پنک ہم مریرہ۔ دن
 کہ گل گدر، بہین پلی، مائیٹو، ازغند، از بوتک، پرپوک۔ نرینہ غاتا پنک داوڑ ۽ لال
 بخش، گل محمد، پیر بخش، قادر بخش، کیشتر بخش یا محمد شاہ۔ بالی و ایلو چک آ تا پنک داوڑ
 اٹ ۽: کپوت، گوگو، سکو، بانز، سینکر، کفتار، تولہ، خرما، گورپٹ و پین پین۔ براہوئی

بلوچی نادے و حساب اسہ وڑے، دن کہ یک شنبے، دو شنبے، پنج شنبے، شنبے ہندن اسٹ،
 ارٹ، مسٹ، چار، پنج، شش، دہ۔ پست۔ سد ہزار لکھ۔ دالوز آک بھاز ءدافتے مچ
 کنگے بے حساب بھلو کتاب اس لکھنگ۔ دن ہم آخہ لوز آک اسہ وڑے بلکہ ہر لوزانا
 مطلب و پانگ ناوڑ و ڈول جتا جتاء۔ ہڑ دوسر آبولیک اسہ ایلو آن بھاز خوک ء۔ و جتا
 ہم اریر۔ بلوچ تینے عربی نسل آن پانگ۔ براہوئی اوغان آن جتاء۔ بلوچ تینے عربی
 نسل و امیر حمزہ نامار پانگ و براہوئی تینا باہ اٹ عروج بن عنق ناو اسہ تینے پانگ،
 و لے بلوچی جاگہ اس ہم عربی کپک۔ و نئے براہوئی اوغان تھون تینے سیال کیک۔
 حالانکہ اوغان و براہوئی تازند و بود و تول و بش اسہ جاگہ غاٹے، و لے خدا چانگ کہ اسہ
 ہزار سال آن اوغان براہوئی ناہمسائے منے و لے اینو اسکان ہچ ءرسم و دود ہچ و
 پوشاک اوغان تیان ہلتنے۔ ہان دامننگ کیک کہ ایران نادے کی ہلنگ پارہ غا
 رہینگوک بلوچی پاروک آتا ہنداٹ، ہموچ و پوشاک و دی مریک کہ براہوئی پاروک
 آک مولہ نامش تیشی بینرہ، دافک تینا ایڑھ و ایلیم تے داسکان تپسہ، و لے داسکان
 ہے رسم و رواج ہے ہچ و پوشاک اسٹ ء۔ بہر حال داتارخ دان تا کاریم ء کہ او فک
 پٹ و پول کیر۔ دیر اس دنا مار ء دنا نو اسہ ء یا کہ انت براہوئی وڑنا ء، دن کہ بھاز انگا
 براہوئی پاروک آک پارہ کہ بلوچ عربی یا نجدی ء یعنی ہڑ دوسر آک اسہ ایلونانت تا
 مش کو۔

در وشم

زبان و ادب تون گل خان نصیر ناجوزہ

اسہ پنی ء بندغ اسینا بارواٹ نوشته کنگ داخہ در آسان ا فک بلکن بھاز
مشکل ء، کاریم اسے و ہراڑے ہیت علم و ادب نامعلوم داری نا و اسہ طالب علم اسینا
مرے تو دا کاریم پین زیات مشکل مریک۔ اینون ہرا شخصیت نا بارواٹ نوشته کینہ تو تینا
کم عقلی نا خیال بریک۔ جی 6 دسمبر آ دا پنی آ شاعر، تاریخ دان، سیاست دان، صحافی و
دانشور نا سالینہ ء، دا حوالہ اٹ بلوچی اکیڈمی، ماہتاک بلوچی و ادارہ ثقافت بلوچستان نا
بندوبست اٹ شش دسمبر آ بیگہ تون میر گل خان نصیر نایات ائی اسہ دو داس مس۔ ہرائی
شاعر، ادیب دانشور و طالب علم آ تا بھلو کچ اس شیخ ہلک۔ خاص انگا مہمان صوبائی
وزیر اطلاعات میر محمد اکرم بلوچ کس۔ پنی آ دانشور ادیب خواجہ بشیر احمد بلوچ صدارت
ء کرے۔ ہندن امیر الملک میدنگل ہم مہمان کس۔

میر گل خان نصیر ہراسٹ کہ زبان و ادب تون اوار اوار سیاست ء عبادت

اس تک کہ اوزندانا گڈیکو دے تسکان مڑد آنبار سلوک کس۔ واقعی داوڑانا بندغ صدی تیشی ودی مریک۔ ہر ازندگی نابھاز مشکل آکسرتیان حق و باطل ناجنگ ائی ہر وخت سختی و سوری و حوصلہ اٹ مون تسے۔ ہر ادے جیل انا تہوک جوان لگارہ۔ ہراڑے کہ اونا تخلیق آتے پوسکن و تازگی دوبسکہ ہر افتار و شنائی ٹی دالمہ ٹی آڈ غارنا فرزند آ تا منزل نا نشان ملا کہ داوڑانا بے مٹ آفرزند آ تیا لمہ ٹی آڈ غارنا زکیک۔ زبان و ادب و ڈ غارتون تینٹ وخت اس ہم تینے پدی کشتو کہ بلکن اونا حوصلہ پین زیات ودا کہ، اسہ عہد نامہ سے اٹ زندہ گدریفیکہ مچ آزندجد و جہد کریکہ۔ زبان و ادب نا حوالہ اٹ اونا شاعری و تخلیق آتا بھلوڈی اس ارے۔ شاید کہ پین شخصیت اس دا بابت داخدر جد و جہد کرینے۔ داسہ داننا فرض ے کہ نن اونا کاریم تے یات کرسہ علم و ادب نا غرض اٹ زندگی ناٹخ ائی اسہ عہد نامہ سینارداٹ جد و جہد نا کسر ے دوئی کین۔

میر گل خان نصیر نا کتاب آتیشی تاریخ بلوچستان نا اولیکوٹ، ارٹیکوٹ، کوچ و بلوچ، گلپانگ، شپ گروک، ہپت ہیکل، گل گال، بلوچستان کی کہانی شاعروں کی زبانی، بلوچی عشقیہ شاعری، رزمیہ شاعری، پرنگ، گرنڈ، وایلو کتاب آک اوارے۔ داسہ ہم میر گل خان نصیر نا بھازانگا مضمونک داسکا نے چھاپ متنو چھاپ متنگ نا چاری ے۔ بلوچی اکیڈمی، ماہتاک بلوچی و ادارہ ثقافت بلوچستان وایلو تعلقدار ادارہ غاک تینا تینا زمواری تا احساس ے کرسہ زبان و ادب نا بابت ایلو شخصیت آک ہراٹک کہ داسہ دانیائی افس اوقتا حوالہ اٹ دودا ڈتنگ نا کوشت کیر۔ اتنے کہ ہر اقوم تینا محسن

آتے گیرام درینو او فک دادنیاغان ختم مسنو۔ وخت کس انا انتظار ء کپک۔ داخننگ
 تون حوصلہ پین زیات مس کہ نن تینا محسن آتے بھازرو اس یات کینہ۔ ہراڑسکان ننے
 یات ء کہ ادارہ ثقافت بلوچستان زبان و ادب نابارواٹ شخصیت آتا حوالہ اٹ تینا
 زمواری تے پوروکننگ ناکوشٹ ائی لگوک ء، دا پین ہیئت اسے کہ وخت وخت اس
 چندی ویل و مشکل مون آبریرہ کہ داوڑانگا شخصیت آتے بھازسادئی اٹ یات کننگ
 دس ء سہا تمپک۔ داوارنا تو ماہتا ک بلوچی و بلوچی اکیڈمی ناکمک اٹ دا حوالہ اٹ دود
 انا اہمیت پین گچین منے۔ ون دا سمجھنہ کہ بروک آ وخت ہم داوڑانا ادارہ غاک دن انگا
 موقع غاتیا اسے ایلو تون مدت و کمک کر سہ کیوئی نادرشانی ء کیر۔ اتنے کہ سنت و سیوت
 ائی برکت ارے۔ ودا گڑاک اینو پکے ختم مسنو۔

دا گچین آدود آن خاص انگا مہمان و صاحب صدر آن بیدس ایوب بلوچ،
 پروفیسر نادر قمبرانی، میر صلاح الدین مینگل، منیر احمد بادی، عطاء شاد، آغا نصیر خان
 احمدزی، عبدالرزاق صابر، ڈاکٹر فردوس انور قاضی تران کریر۔ او فک میر گل خان
 نصیرنا زبان و ادب کن کروک آ خدمت آتیکن سگ و سینہ نادرشانی آستا کریر او فک
 پاریر کہ ہمت و جرأت نادر شخصیت ء پہہ منگ کن صدیک لگرہ۔ اتنے کہ او اسے تاریخ
 دان علم دوست سیاست دان صحافی شاعر و دانشور اس کس۔ اوتینا نظم ”میر ادیس پیارا“
 ناسر حال اٹ پانک:

اوزیباغا ڈغارنا پاناد
 داخرن آسمندرنا ساحل آ
 دادیرانا چولی تا پانادا ڈوک لکنگ
 ہراڑے چا نژدہ ناتو بے ناروشنائی تالان ء
 داخرن تا استار، کنا وطن زبیدار آ
 داباسن آدشت دنیا ئی تنیا
 سراب آ تا دنیا دادیرنا دھوکہ
 مسافرتے ریفہ اودے ہمت ای تک
 نشان ای تک چپ منزل نانشان ء
 دا است انا سیدو، کنا وطن زبیدار آ
 داہین لیس برف طلعت
 ہرا کہ ارے خاران و چلقن نامش تا کاٹم
 عزت نادستار ملانے ازل آن
 کنا وطن ناچپ و چوٹ مشکل آ کسرک
 دا عظمت نا شمار، کنا وطن زبیدار آ
 انت دا شبیت آ ڈغارنا گھوان اٹ
 انت ای دا کل ء خزانہ غا تا مالک اٹ

داریک آک دادر یاب۔ دانش و بیابان
 انت دافته ای تینا میراث و مڈی پاو؟
 فی پارک اے خدا۔ کنا وطن زہد ارع
 نہ۔ ای افٹ۔ انت افٹ۔ انت پاو
 نگاہ کنا شرم آن شیف منگ ٹی
 دوی بلل۔ جوڑک کنا لڑزہ
 کنا مچ آبدن شرم آن لڑزک
 تر پائنگک دژد آن است و جعفر
 کنا وطن دوست۔ کنا وطن زہد ار آ

ای و کنافن

گل خان نصیر

ہر اتم ای داسر حال آجفہ تو دا کنے عجیب لکک، ای دیرا سے اُٹ؟ انتا سے اُٹ؟ تو دا اسہ بھلو ہیتا سے، دادے ای داوڑ بیان کنگ کیوہ کہ ای اسہ بندغ اسے اُٹ۔ (مئی 1914ء ٹی ہر اتم ودی مسٹ، کنالہ باوہ کناپن ۽ گل خان تخاروای ہر اتم شاعری تا بناء کریٹ تو ای تینا تخلص ۽ ”نصیر“ کریٹ) ای ضلع چاغی تا تحصیل نوشکے تاباتی سے اُٹ، و قبیلہ ڈگر مینگل نا اسہ فردا سے اُٹ۔ ای پن تا تعلیم ہم دوئی کریٹ، و منہ سال ریاست قلات ائی ملازمت ہم کریٹ۔ اوکان پد کنے سیاست نا ہندن ۽ پُخس اس لگا ہرانا جراثیم ٹھیری نا وخت آکناد تر ائی اوڑدہ موسوس۔ و ہراوئی و علم اتون اوادار و دسا و تالان مرسا ہنا۔ داہد اسکان کہ 1941ء ٹی شاعری آن بیدس ایلوکل ۽ السیاست نا سادھواں جوڑ مسٹ۔ نمے نو اباور برف کہ ہمودے تیٹی سیاست نا پن ۽ ہلنگ اخس سخت ۽ کاریم اس کس۔ نمے آن کیشتری بندغ آک ہمودے تے خنترے۔ وخت اس کہ بلوچستان آانگریز لاٹ

صاحب نا حکومت کس۔ و بلوچستان نا قبائلی سردار آک او نا بکھی ء ہم چکارہ۔ و او دے سرکار نا اسے گرو شرف والو خدمت اس سرپند مسرہ۔ و لے ایلو کنڈ آتینا قبیلہ غانا زند ء بند کریر، و دا عمل کن او فتنے سرکار برطانیہ نا نمائندہ لاث صاحب نا پورو کاٹم خواجہ جی دوئی کس۔

دادے تیشی بلوچستان ائی تعلیمی درسگا ہک پن ناسر۔ سیاسی کاریم اس کنگ، سیاسی جماعت اسے نامنگ، سیاسی جماعت ایسیٹی شیخ ہلنگ تو بھاز مر انا ہیت اس کس۔ ہندوستان نا ایلو صوبہ غاتیان شینک مروک اخبار تا خوانگ ہم بلوچستان ائی تخریب کاری آبار سرپند مننگا کہ۔ داخس ء بھلو ڈوہ اس کہ میر یوسف علی خان مگسی ء لاہور نا اسے اخبار ایسیٹی ”فریاد بلوچستان“ نا سر حال آ اسے مضمون اس شینک کرفنگ آ سردار آتا اسے جر کہ اس یازدہ ہزار روپی ڈنڈ و اسے سال اسکان تحصیل زہری ٹی نظر بند تنگ ناسر ایسے۔ بلوچستان نا داپر آشوب و خلیس نا ماحول ائی ای ملازمت ء الاٹ و مجاہد سنگت آتون تفیٹ۔ ہرا تن من دھن اٹ سیاست نا پڑ آ بسوسر، و وطن نا آجوتی نا نعرہ ء خلسا سرکار برطانیہ و او نا ہم کو پیہ قبائلی سردار تا مون اٹ سینہ ء تاب تر سا سلوک کس۔

دا بابت ای نما خف تے پین پُر کنگ خواپرہ، بس داخس پاوہ کہ دادے تیشی سیاست نا نشہ ٹی اختہ مننگ اسے ہندن ء مصری، جیرت بلکن جان آن دو سلنگ نا کسر اس کسکہ، ہرانا اینو تصور ہم مننگ کپک۔

1941ء آن 1973ء اسکان کنے کبھی وار جیل آہنوئی تما۔ ای تو پاوہ دادے

تیشی اسے سال اس ہم ڈن الو ہرائی کنے جیل انا زیارت ء کروئی تمہو۔ نوشکے، مستونگ، قلات، مچھ، کونڈ، قلی کھپ، کراچی، ایہوال و حیدر آباد نا جیل خانہ غاتیشی کنے ہر ادے تے

تذیفوی تما، اونہیان دن تو کہی جونی ناجوڑی تیںی اختہ مسٹ، سیاسی مزاج اٹ اومیت ہ
 کہی درگہ غاک ملنگارو بند مسر۔ ولے کنا شاعرانہ کیفیت ائی ہجے کستی اس بتو۔ بلکن داہ
 خاخر جمجائی کر ساہنا۔ ہندا، ہومیرات ء، ہرادا سخت انکا دے تا جہداٹ کنے دوئی مس، و
 ہراڑا، ایلو فک انت کہ پار، ای گر کیوہ۔ و دادے تینا زندانا گچین آمیرات سر پند مریوہ۔
 اینو پکہ ای باغ والا دشونداری ناکند آروان کونہ شارانا اسہ کنج ایسی ٹیموک اٹ،
 مستین نایا آتیاں تینا است ء سیہو ایتوہ۔ چریگ آن ہندن تمانٹ، خنک سلیسو، و فکرو
 خیال ناسندر پیری ناڈک مک آتیاں چساہنگ ائی ء۔

دا ای اٹ، ودا کنا بے سہی تا حوال ء، ہراڑا ای پشیمان افٹ، بلکن دادے سینہ
 غاتخسا کاٹم ء بڑزا کر ساچرینگوہ۔

شاعری خداناتس والہامی کیفیت اس مریک۔

داسہ کنا فن انا ہیت سلیس تو باور کبو کہ ای دابابت ہج سر پند مفرہ، کنا مون آدا
 سوچ ء تخنکا تو ای تینا بھاز آدانشور وژانا سنگت آتیاں دابابت سوچ کریٹ کہ انت شاعری
 ہم فن اسے؟ او فک پاریر۔ او شاعری ہم فن انا گڑوہ ٹی بریک۔ دابابت مرغن ء شرہ اس مس،
 ولے ای است جم متوٹ۔ دانی شک اس اف کہ فن انا بابت ای انت اس کہ خواناسٹ، فن
 برائے فن فن برائے زندگی ناکہی شرہ غاک کنا مون آن گدرینگا سرو لے ولدا ہم شاعری نا
 فن یا آرٹ ء ای سر پند متوٹ۔ فیروز اللغات و مولوی عبدالحق صاحب ناشین تروک
 انگریزی اردو ڈکشنری ٹی ہم دافن یا آرٹ انا معنہ ء ہراٹ۔ داکان بیدس کہی معنہ غاک
 پارینو، دنکہ کاریگری، ہنر، خوڑتی اٹ جاچ ہلنگ، داکان بیدس کسب، حرفہ، عیاری، مکاری،

ہشاری، فریب و ساخت و پرداخت بین بین۔ داسہ زرس بجنبو کہ شاعری داہیان ہر اصنف آ پور و ہنگ یک، کنا تو خیال دادے کہ اسٹ اسے آہم ہنگ۔

ای تینا است انا ہیئت و پاوہ، کنے داڑتون کاریم اف کہ ایلو شاعر ادیب و دانشور آک فن انا بابت انت پارہ۔ زرہ سے کن اوقتا سلاہ و گوجالوہ، و پاوہ کہ شاعری اسے فن اس اف۔ انتے کہ فن ہیل کنگ ناسہ گڑ اس مریک، ہر ادے استاد اسے نامون آ ادب اٹ زانو خلسا ہیل کروئی تمک۔ اسے ہنر اس مریک، یا اسے حرفہ اس مریک، و لے شاعری ہیل کنگ نا گڑ اس اف۔ انتے کہ داہنر اس اف۔ شاعر و استاد اسے نا گرج متک، و نکہ علامہ اقبال اسے جرمہ سیٹی فرما کفیس کہ ”دا اسے بے پیر و علم اسے۔“ ای علامہ نا داہیئت و راست تلوہ۔ شاعری اسے خدا نا تہس، اسے لاہوتی وں و واک، و اسے ہندن و الہامی کیفیت اس مریک ہرا شاعر نا است آ نازل مریک، و او نا باغان بے چکار لوز، آک اسے مترنم روانی، وزن و شین ایسی پیش تہرہ۔ شاعری اسے ہندن و علم اسے، ہرا ہمو بندغ و خدا نا کنڈ آن براہ راست بیدس استاد اسے نا کمک آن دوئی مریک۔ ای داڑے ردیف قافیہ والا شاعری نا شرہ و سرفرہ، انتے کہ دا پدانا عالمانہ ایجاد اسے، شاعری اوقتا پابند متک کپک، و نئے شاعر و علم عروض ہیل کروئی تمک۔ دا بابت داغستان نا پنی آ عالم شاعر رسول حمزہ پانک:

”ہراڑسکان کہ شعر آ تا بابت سوچ و، تو شعر ملی ٹی بیدس ڈہ و ارادہ غان بریک،

دن کہ اچانک اسے فیکلی اس برے، شاعر نا دنیا جوڑ کروک ونگی قاعدہ غاتیان آ جو مریک۔“

تینا دعویٰ نا شاہدی ٹی ای جواں سال بگشی نا ہیئت و کیوہ۔ ..... جواں سال اسے

شوان اس نس، او علم العروض و انت چاہسکہ۔ او خوانندہ ہم آلو، و لے تینا لہ کی بولی بلوچی ٹی

ہر اشعر تے پارینے اوفتے بتنگ آن پدکس اس پانگ کیک کہ اواسہ بے بدل ودر گفتار شاعر
اس اف؟ اونا کس استاد الو۔ ولدا ہم جواں سال بگٹی خدا نا وحدانیت نا اقرار ء کر ساہرا تم
پانگ:

تئی قدرتاں روچ وشپ گندگیاں

ترا مین نہ گنداں پہ چماں جگیاں

”نا قدرت آتے ای دے ون خونہ، ولے نے ای خنپرہ، اتنے کہ نے خنگ کن
کناخن تیشی ہمووس اف۔“

انت جواں سال نا دا خیال دا آیت ربی نا ترجمان اف، ہرائی کوہ طور آ اللہ تعالیٰ
حضرت موسیٰ علیہ السلام ء مخاطب کر سا فرما نفیس: ”نی کنے اسل خنگ کپسہ۔“ اسہ بے
علم شون اسے دا خیال امر سجا؟

ہنداوڑ کو ہستان بگٹی نارہینکوک اسہ پین نا خوانندہ شاعر اس، ہرانا پن کنا است آ
بفک، خدا ء مخاطب کر ساہرا تم پانگ:

تو کہ خالق خلق خدائے

غریباں زہم بہکیں گندائے

نہ گونشاں تو گوئز دررے بے گزرے

”نی ہر مخلوق آتے ودی کروک آ خدا اُس، نی خنسہ کہ غریب آتیا تلوار چلینگ
انگ ء، ای پا پرہ کہ نی نزوریا بے تعلق اُس۔“

داشعر تیشی معنہ غاتا ہرا دریا ب ڈکوک ء، او طبقاتی جہدانا بابت پورو ء کتاب اسے

آن ہم زیات، گڑا انا خوانندہ غا مخلص آ بندغ ناشاعر منگ آن در نمن منگ یک؟
 دابابت ای جام دُرک و بلوچی نایلو بھلا شاعر آ تاہیت و دا خاطر آن کپہ کہ او فتا
 تعلیمی کج انا بابت کنے معلومداری اف۔ ولے رحم علی بچار، تو کلی مست، گیددہ بہت در یکی
 زنگی شاہی و ایلو کہی ہندن، شاعر آ تا الہامی کلام آک اریر، ہرادن تو نا خوانندہ سر، ولے
 اوک بلوچی ٹی گفتار نا ہندن موتی خلانو ہرافتا مٹ چچ گہس ودی منگ۔

البتہ ای داڑان ہم نمن افٹ کہ بھاز آ خوانندہ غا حضرت آک ہرا علم العروض نا
 شوقیٹ دوئی کرینو، شعر پارہ و شاعر پاننگہ۔ ولے دانا وڑ ہموکمال و فن انا خواجہ سنگتراش
 آتیا نبار، ہرا فک مرمر آتیاں اسہ زیبا گڑ اس تراشرہ۔ ولے او فنیٹی جان شاغنگ کپہ۔
 او فتا شعر ک شعر انا قاعدہ غا تارداٹ بے ہیبت تو مریرہ، ولے او فنیان ہمو گڑا گم گار مریک،
 ہرادے زہم پارہ۔ دا خاطر آن کہ او عقل آن شعر پارہ، است آن پاپہ۔ ہندا خاطر آن
 علامہ اقبال فرما ئینے:

دل سے جو بات نکلتی ہے اثر رکھتی ہے

وداکہ

عقل ہے محو تما شائے لب بام ابھی

داشرہ و پین ہم مرغن کنگ مریک، ولے حالت آ تا راستگی تے امنا کرسا ای دا
 پارسا دادے پشغوہ کہ داوڑ نا شاعر خواجہ غاک ہرا علم العروض نامک اٹ شعر پارہ، او فتنے
 اکہ فنکار پاننگے تو ”خلاف وضع“، ہیبت اس مفرو۔

داوخت آ کنا شاعری یادن کہ پاننگانے کہ کنا فن، آشرہ کروئی اف۔ ای شاعر

اسے اُٹ یا آخہ، دانا فیصلہء کئے کروئی اف، بلکن کنا خوانوک آتے کروئی ء۔ البتہ تینا بابت
 داخس پانگ خواہہ کہ ای خوشی یا غم انا جوزہ غاتیان زہم ہر فسا شعر نوشتہ کنگ کپرہ۔ داوخت آ
 ای ہندن فریشان وہبکہ مریوہ کہ کنے چچ اس بچک۔ ای کبھی کبھی دے بلکن تو تا تو چپ
 کیوہ، وولد اچانک شعر اس وار دمریک، ودا چر جوئی کبھی دے اسکان بر جاسلک۔ دا بابت
 اسے مثال اس عرض کیوہ:

1942ء انی اسے وار دہلی آہنگ نا وار رینگا، اوڑے لال قلعه نا عجائب خانہ ٹی
 اسے انگریز مصور اسے نا جوڑ کر دک ڈیک اسے خنات، ہرائی انگریز جنرل ہڈسن بلی آسوار،
 تو فک اس توریس، و مون پے مون ڈغار آ ارا مغل شہزادہ و تراٹ اسٹ نسر۔ داسن
 1857ء نا جنگ انا اسے است ہسون ہندارہ اس کس۔ داندارہ ء خنگ تون ای بھاز جوزہ ٹی
 بسٹ۔ ہوٹل آپدی ہناٹ، و تینا جوزہ غاتے شعر ایٹ خلنگ نا ہروڑاٹ کوشت کریٹ،
 و لے چچ متو، ارا تو آن پد ہرا تم ای سائیکل آسوار نوشکے ٹی تینا خلق آن بازار نا کنڈ آہناٹ،
 کہ اچانک شاعری نا دورہ بس کنے آ۔ ای ہموڑے سائیکل آن دڑنگاٹ و کسر نا اسے خل اسے
 آتوسٹ، و ہمو مغل شہزادہ غاتیا اسے بھلو نظم اس پور و نوشتہ کریٹ و بش مسٹ۔ دا نظم کنا مجموعہ
 کلام ”گلبانگ“ انی شینک منے، ہرانا اولیکو شعر دادے:

الہی من ء دے تو صبر و قرار
 عجبیں گوں نقشے ء بو توں دُچار !

بہر حال کنے آکبھی وار ہندن ء کیفیت بسو، واومیت ء کہ تا نکہ زندہ اُٹ دن مرسا

داوخت آ فیض احمد فیض نا نظم آ تا مجموعہ ”سر وادی سینا“ ہرانا ای بلوچی ٹی منظوم
 مٹ ء ”سینائی کچک ء“ نا پن اٹ کرینٹ۔ خواجہ غاتا مومن آئے۔ وقتات پہلشنر زنا کنڈ
 آن کنے داسلہ خلنگانے کہ تینا بلوچی مٹ آ تا جوانی و نزوری تا بابت گڑاس پاو۔ پاش ء
 ہیٹ اسے کہ ہمودے تا بابت کنکن پانگ، ہموخس آسان اف، تینا مٹ انا جوانی تے بیان
 کنگ تینا ستامرو، و نزوری تا بابت گڑاس پانگ ء کسر نفسی تلنگ، ولے ولدا ہم مٹ کنگ نا
 فن انا بابت گڑاس ہیٹ کروئی تمک۔

داکان مست کہ مٹ انا بابت ای تینا سلاہ نادرشانی ء کیو، دا جوان مرو کہ دا بابت
 روسی الیگزینڈر سرکوف نا سلاہ تیان کمک ہلیو، ہر فیض احمد فیض نا مجموعہ کلام ناروسی بولی ٹی
 مٹ ء کرسائینک کرینے۔ الیگزینڈر سرکوف تینا دیباچہ ٹی نوشتہ یک کہ:

”فیض احمد فیض نا شاعری تا مٹ ء کنگ نا سخت کن ای ادنا اسہ اسہ مصرع ء
 بجاز خوڑتی اٹ خواناٹ۔ کنا کوشت داس کہ ای ہراڑسکان کہ متنگ کرے، مٹ مروک
 مصرع غائیٹی ترنم وادفا حساس و حوصلہ مند است انا جوزہ غاتے برجاتخو۔ دا کوشت اٹ
 نئے بیرہ ادنا شعر آ تا جوزہ ہرادے پین بولی سیٹی گدریفنگ گیشتری ہج متنگ کپک، بلکن
 اسہ جانبا زء شاعر اسے نا پرسکون و ضبط و تحمل کنا اورہ ٹی کوکار کرے۔ شاعر ہرا کہ اسہ انقلابی
 سے ناوڑتینا زند ء اسہ نغمہ سیٹی خلک، و تینا نغمہ ء جہد انا اسہ زہمی ء سلہہ اس جوڑ کرینے، جہد
 انا مرحلہ غاتیان گدرینگانے، دیک نا پنی آرتی پسند شاعر فیض احمد فیض نا دا نغمہ غاتے
 سوویت قاری تیٹی درستی راستی کرفنگ آن کنے بھلو خوشی اس دوہینے۔“

ای دا تو پانگ کپہ کہ ای ہم الیگزینڈر سرکوف آ نبار بلوچی مٹ آ دا خس خواری

کرینٹ، ولے انت اس کہ کنے آن منگ کرینے، و ہراڑسکان بلوچی کثون تفنگ کرینے، ای تینا کنڈ آن ہج ءکتی اس الیتٹ۔ ولے شعر اسے نامٹ کنگ ناوخت آ آخس کہ منگ کرینے داڑان نم خواجہ غاک بے پام مفرو رے۔ داغستان ناپنی آ شاعر رسول حمزہ شعر آتا مٹ آتے ”غالی ناپچ“ گوندک۔ وپنی آ روسی ادیب میخائیل شولوخوف دافتے ”اسہ ہندن ءپھل اس پانگ، ہرائی زباد منگ“۔ بہر حال دا تو اسہ شوندار ء ملک اسے ناپنی آ عالم شاعر و ادیب آتا ہیت آکو، ہرا اسہ فصیح و بلیغ بولی سے نا خواجہ ہم اریر۔ اوفامون اٹ بلوچی کون آ اسہ بے خیال مردک بولی سیٹی ہرا نارسم الحظ ہم داسکان نمان منگ کتنے، فیض احمد فیض کون آ قادر الکلام شاعر نا کلام نامٹ ء کنگ آخس مشکل و است ء پر غنگ ناسوب مرد، دانا کساں ء نم جوان کنگ کیرے۔

کنکن فیض احمد فیض نا شاعری نا بابت گڑ اس ہیت کنگ دے ء ڈیو انشان تنگ آ نبار ء ہیت اس مرد۔ فیض احمد فیض نا شاعری اسہ چلک ہلوک ء مسندا سے، ہراڑان اونا شعرک ہتم نا جمر آتیا نبار بریرہ و عقل و پام انا پر دسرہ۔ ہرا بلوچ شاعر یا ادیب فیض انا دا شعر تے ہرا فتنے ای مٹ کرینٹ، اوفتنے اصل بولی اردوئی خوانا نے داسہ اگہ کنا دا منظم مٹ آتا دروشم ء خنے و تینا دانش نا تول ائی دافتے تول کے تو پک ء ہیت اسے کہ اودے فیض انا زبان و بیان نا ہم کو پھنک۔ ای تینٹ ہم دادعوئی ء کپرہ کہ فیض انا بے چین انگا اورہ نا ڈر دو است انا کڑمی تیان ہرا بے مٹ آ شعر آک پیش تمانو، اوفتنے ہموڑ اٹ مٹ کنگ کرینٹ۔ ای آخہ بلکن بین بھلا شاعر و ادیب آک ہم بین بولی سے نا پاروک شعر تا ہمو رنگینی جوزہ و است انا ہب اٹ شاعر نا چند انا بولی ٹی پاروک آتے ہموڑ مٹ کنگ کپسہ۔

مٹ کنگ تو بس اسے ہندن ءوڑا سے کہ ہرانا مکک اٹ مترجم شاعر نا اورہ نا تو اور واونا است
اندرپہ واحساس آتا چولی تے اسے لس بندغ اسکان لس وڑاٹ بیان کرساتینا ہم وطن وہم
زبان تسکان سرکنگ کوشت اس یک۔

ای پنج سال نامرغن ءمند اس مجھ وحیدر آبادنا جیل خانہ غاتیشی پیشن نادنیانان
بے ساتموک نٹ۔ جیل انا خرین وتہار انکا دے تابابت ہمو بندغ جوان چاہک وپانگ
کیک، ہراوڑے ساہت اس تدیفسا او نا خواری تے سگانے۔ خواجہ فیض احمد فیض ہم جیل انا
خوار کروک آزند ءخنانے۔ ودا جوزہ واحساس نا آزموندہ غاتیان گدرینگانے۔ ہراوڑے
اسے شاعر اسے نا حساس انکا است ءشزرہ۔ وبقرار کیرہ۔ واونا جوزہ غاتے چست کرسا
اونہیان تابناک وتابد ارشعر پارفرہ، ہراہر اورہ ءباسفنگ واست ءڈکھیا کنگ نادس تخرہ۔

جیل انا ہندادے تیشی کنے فیض احمد فیض نا کلام ءجوان خوانگ و سرپند منگ نا
داررینگا۔ او نا کلام کنے کرار کرار آہندن تینا کرے وکنا است انی ہندن ءاست خواہی اس
ودی کرے ہراہر شاعرنا است ءسیبو اس لبتک، وہیت آتے خلنگ آبیوس کیک۔ فیض انا
شعرک وجیل انا تینائی کنے ہیل تس کہ فیض اتون روحانی وڑاٹ اسے بلوچی پکھری سیٹی
اوارى نادر وشم اس ودی کیو۔ داوخت آای او نا شعرتا مجموعہ ”سر وادی سینا“ ءخواناٹہ۔ ای
سرپند مسٹ کہ ہنداژان بناء کیو، ہرا تم ای مٹ انا بابت کاریم نابعاء کریت گڑاسا تما کہ ہرا
کاریم ءای اژزان سرپند مسٹ اونے بیرہ مشکل ء، بلکن منگ کیک کہ اسل منگ کپ۔
ولے ولدا ہم ای است ءبھلن کریت، جیل انا تینائی تیشی کنے کنگ کن پین کاریم ہم الو۔
اخیر اسے مرغن و بے دم درینگ ءکوشت و ملی خواری سے آن پد ہراوڑ کہ منگ کرے ای ’سر

وادی سینا“ نابلوچی ٹی منظوم مٹ ۽ پورو کریٹ، ہر انما مون آٹے۔

فیض انا شعر تا مٹ انا بابت دنکہ خوانوک آک جوان چارہ کہ اراہیت انا ای خاص وڑاٹ خیال ۽ تختانٹ، اول دا کہ مٹ کروک شعرک ہم ہمو وزن و بحر تیشی مریر، ہرا شاعرنا چند انا کلام ائی دوئی کروک سر، وارٹی دا کہ فیض انا شعر ولوز آتا لوز آتیشی ہر معنہ غاک خوندی ۽، او فک گوجا لکچس۔ ولے ای پانگ کپہ کہ ای تینا دا کوشت اٹ سر سہب منگ کرینٹ کہ آخا۔ دابابت بلوچی نا تنقید نگار، دانشور و شاعر خواجہ غاک ہیئت کنگ کیرہ۔ ہراڑسکان کتاب نارسم الخط نا تعلقداری ۽، است ہسونی اٹ پاروئی تمک کہ بلوچی کن داسکان ہیچ ۽ امنائی رسم الخط اس پک متنے۔ ای دائی ہراپوسکنی اینٹ، او ”غ“ و ”خ“ انا بابت ۽، ”غ“ اکن ای ”گھ“ و ”خ“ اکن ”کھ“ نا حرف آتے کاریم اٹ اینٹ، دنکہ ”غلام“ کن ”گھلام“ و ”تخت“ اکن ”تکھت“ نوشته کنگانے۔ ہنداوڑ ای رو من حرف ”gh“ و ”kh“ انا رند ۽ درینٹ۔ البتہ ای دا پاپرہ کہ ہراوڑ کہ ای نوشته کرینٹ، ہموالمی سہی ۽۔ بلوچی اکیڈمی و بلوچی نا ایلو ادارہ غانا دانشور آک دابابت ہیئت کنگ کیرہ۔

(میر گل خان نصیرنا چند انا نوشت، ہرا دے او تینا کتاب ”سینائی کچک ۽“ (فیض

احمد فیض نا کتاب ”سروادی سینا“ نابلوچی مٹ) انا مون پاشی نا دودائی خواناس، و

ہرا دے ہڑدے ٹی ”مشرق“ کونہ بلوچستان اسپیشل ائی 16 اکتوبر 1982ء آشینک

کرے۔

میر گل خان نصیر ناشر، سیل و چکر

نوشتہ: ایس کے مینگل

براہوئی مٹ: انور نسیم مینگل

میر گل خان نصیر نا بارواٹ بھاز لکھنگانے۔ کس اودے اسے شاعر یا ادیب اس سرپند مریک، و بھاز آک اودے بحیثیت سیاست کار درست کیرہ، و کفرہ۔ میر گل خان نصیر نازند و بود و جد و جہدانا بارواٹ بھاز لکھنگانے، ہندا خاطر آن اونا زندانا اسے پہلو سے آ لکھنگ نا کوشت ء کیوہ کہ ہراژان بھاز آتے کم چاہنداری ارے۔ و شاید کس ء دلچسپی ہم مفرد، انتے کہ دامیر صاحب ناشر، سیل و چکر و ہموچا گرد ء خنسا ہموژان متاثر مر سہ شاعری کننگانے و ہراژے شکار، سیل و سواد کن ہنانے ہمو جاگہ غاچک آتا سا ہدارتا وڑ وڑانا قسم، اوفناپن، و اوفنا توارتے ہم تینا شاعری فی بیان کرینے۔

میر گل خان نصیر ہراوخت آ کہ تینا سنگت آتیاں فارغ مسکہ، سیا ستدان تیاں جتا مسکہ تو تینا خلقی علاقہ کلی مینگل نوشکے آبسکہ و ہندن گیشتری تینا سنگت آتوں اوار ہرا خیشی اونا الہ نامار میرا کرم خان مینگل ایماندار ہم اوار نسکہ۔ شکار سیل و چکر کن مش، جنگل ہندن میدانی

علاقہ خیرتیٹ ہنا کہ، وداوختا میر صاحب ناقلم وکاپی کیشتری اوڑتون اواریسکہ۔ اوہراوخت
 کہ شعر پانگ ناموڑاٹ مسکہ تو او تینا قلم کاغذ ۽ کشاکہ ہموچا گردنا بارواٹ شعر پاریکہ یا
 لکھا کہ۔ ودا سکہ کہ میر صاحب مستی شکار ناوخت آتینا شکاری کیمپ اٹی رہنگا کہ، او بڑا نگا
 مش تیا لکتو کہ، و لے او تینا کاغذ و قلم تو شکار کریکہ۔ و کیشتری تینا سنگت آتو او ار راسکوہ آ
 ہنا کہ، سید شاہ حسین نا ادیرہ ہرا کہ بھاز زبہدار و خوش تب ۽ جا کہ اسے، اوڑے شکار کن
 ہنا کہ۔ مزار سید شاہ حسین آن مون مستی بھاز بڑے مش اسے، میر صاحب کیشتری اوڑے
 ہنا کہ اوڑے تینا سنگت آتو ککو نا شکار کریکہ۔ مش تیا لگا کہ تو میر صاحب تینا سنگت آتا تینا
 کیمرہ تون فوٹو ہم ہلککہ، و ہندن ہراوخت آ کہ سنگت آک تے ہرا بے وی اٹ مش آ لگارہ تو
 ہمو منظر ۽ تینا شعر تیشی بیان کریکہ۔ میر صاحب مش تانیا مٹ کیمپ خلسہ تینا دھرتی وطن
 نازیبا ئی آن چس ہلککہ و خوش مسکہ۔

میر گل خان نصیر خ آتا وخت اٹ ہراوخت آ کہ تینا خلق کلی مینگل آ بسکہ تو
 کیشتری شکار کن تینا الہ ناما میرا کرم خان مینگل ایماندار تون او ار سہب انا وخت جو آشکار
 کن ہنا کہ، ہراڑے دیری آہنج و کنگر نا شکار ۽ کریکہ، ہندا چک آتے شکار ۽ کریکہ اوفتان
 متاثر مر سہ تینا شعر تیشی ہندا چک آتا پن و ہموچا گرد ۽ داوڑ بیان کریکہ:

وقت سہارانی غم شکارانی
 جہ جنگ و اب ۽ شپ تہارانی

درکپک لوگ ۽ دوست د یارانی
 دیم پما تہہ بنداں کشارانی

جنگ جے بنگ جک وقارانی
منظر تندگ پاس و پارانی

رم رم ء آگک مرگ بالانی
شونز سریں بسط گوں جور و لالانی

تیز پریں بڈی واجہ حالانی
کستریں چو و نکتہ گالانی

سیاہ گور و سحرائی سبک بالیں
غلغلیں کنوک انت عجب چالیں

پٹ لٹ و کاہنت زار وزلزالیں
آدکھ کوہے ام ہمیں حالیں

سرہسکت ورنانوں ہمیں وخت ء
چیر دننا و ترا محکم وخت ء

ہمیش بوزا انت وخت وبے وخت ء
دل گوشا گندین چون کنت بخت ء

رو رو انت مرگانی آسمان تخت ء
تو پکے دپ بیت گورم ء اختہ

درہلگا روت و چرگاں شیزی
بال پر مرگانی ہمود دریزی

لوٹ کنت جالا گل زمین دهنزی
سر چکاراں بنت پٹ و کنزی
بے کلنگار ء کس مکت تنزی

پرچشمیں وخت ء زندگی شاد انت
دل گو ہمیں مرگان شاد آباد انت

زندگی مندیت دل آزات انت
سہب دم وشیں ساعتہ شات انت

شاعر ء وش گو خاتری کاریں
شاعری گالاں گوں جوہر داریں

گوں وتی دوست ۽ گامران تاریں
وڑ وڑیں ہندی وکمال داریں

رچتکیں راہے بوتکن گاریں
شپ روان کاہت رم رم منزلیں

میر صاحب شکارنا دخت آتینا اُرائی و سیاسی حالت آتیاں چٹ بے خبر مسکہ۔ و

ہمو قدرتی آءِ ماحول ٹی ڈب ہنا کہ۔ انتے کہ اودا شعر اٹی پانک:

پرپشیں وخت ۽ زندگی شاد انت
دل گو ہمیں مرگان شاد آباد انت

مٹ:-

دن انگا وخت اٹی زند بھاز زیبا ۽
است دا چک آتے ٹی خوش و آزات ۽

میر گل خان نصیر تینا سنگت آتا اواری ٹی گوری (دا اسہ بھلو جل اسہ ہرا قطب

آن دیکی اوغانستان آن نوشکے نا پارہ غا و ہاکہ، دا جل نا ہر توم آ پارہ غا گون، نا درخت

نسرہ۔ دا سہ تو او فتنے گڈانو، ہندن ہر توم آ پار غا فصل آک ہم نسرہ و ککو آک ہندا فصل آتیا

بہرہ۔ میر صاحب او نا سنگت آک اوڑے) شکار کریرہ۔ ہندا گوری نا لمبہ ٹی اسہ وار میر

صاحب دے آتینے باسٹنگ کس کہ ککو آتا توار او نا خف تیا تما ہمو توارک میر صاحب ۽

دوست بسر و میر صاحب تینا کاغذ قلم ۽ ہر فے و دن لکھا:

گوری ء کوہ دیما کنارانی
 گپت گن پے تا پے تلارانی
 کڑ کڑ انت کوہی وش توارانی
 دیم پیا تہہ بنداں کشکارانی

میر صاحب ناشکاروسیل چکرنا بھاز شاعری ارے۔ ہر ادا وخت آکنا است آبنگ انی
 افس، اتنے کہ ای تینا سنگت محمد انور ناچا تک فرمائش آنت اس کہ کنے یات اس نوشتہ کریٹ۔
 البتہ میر صاحب نا اسہ بھاز اہم شعرا اس کہ کنے بھاز متاثر کرے، ادا متاثر کن، ہم ارے۔ اسہ وار
 اوتینا دوست آتھو اوار حصارندی ہرا کہ کوہ کوئی نادے نک ناپارغان نوشکے ء آباد کیک، سیل وچکر
 کن ہناس۔ کوہ کوئی ناقطب ناپارغان اسہ سخت سیدھا ء بڑ ء جاگہ سے اونا کیرغ آن دیر اتون
 اوار گز نادرخت ہم بھاز اریا و جاگہ نازہ بہدار آپر کشش آما حول میر صاحب ء بھاز دوست بس، و
 ہو پاس آ اونا قلم کاغذ خوک آسر اودا شعر ء نقش کرے:

یک تلارے بیت و برزو شیوک
 آئی چہر ء بیت و جوئے تچوک
 لاش اود ء نصیر گل خان ء
 تا قیامت بیت شاد و کپوک

میر گل خان نصیر ہراڑے کہ شکار یا سیل وچکر کن ہنا کہ، ہو جاگہ ناچا گردنا وڑاٹ
 گڑانہ گڑا اس شاعری نوشتہ کریک۔ ولے کنے افسوز ء ای اشتاف انی ہرا کہ کتون شاعری
 ساڑی سرہ اوفتے نوشتہ کریٹ، اگہ کنے پدا وخت دو بس تو انشاء اللہ بقایا تے پیش کروٹ۔

میر گل خان نصیرنا کتاب آک

”گلبانگ 1951ء“

گلبانگ میر گل خان نصیر نا اولیکو شاعری نا کتاب ء ہرا کہ 1951ء ائی
 شینک موسس۔ ولے میر گل خان نصیر نا اولیکو باقاعده تخلیق ”مشہدنا جنگ نامہ“ ء،
 ہرا دے او برا ہوئی بولی ٹی، ہمو وخت آشینر تے خوانا سس ہرا تم کہ او سنڈ یمن ہائی سکول
 کوئٹہ ٹی ہشت میکو جماعت ائی خوانا کہ، ایکان پد میر گل خان نصیر نا کتاب ء 1981ء
 ٹی پور و کر سہ شینک کر فے۔ ”گلبانگ“ کہ میر گل خان نصیر نا اولیکو شینر آ تا کتاب کس۔
 دائی 1940ء آن ہلیس 1950ء اسکان بلوچی نا شاعری اوار ء۔ دا دور ائی او
 اولیکو وار بلوچی شاعری ء خاص وژاٹ چکارا س تننگ نا بنا ء کر یس۔ بلوچی شاعری نا
 بنا ء غان مست او اردو، انگریزی، فارسی و برا ہوئی ٹی ہم شاعری کر یکہ، 1950ء
 اسکان او اسہ وخت ائی ہر چار بولی تیٹی شاعری کنگ نا چر جوئی ء برجا تنجا، ولے
 1951ء ائی اودا کل ء السابیرہ بلوچی ء تینا خیال آ تا در شانی نا وسیلہ جوڑ کرے۔

”گلبانگ“ اٹی اونا مشہور آ نظم ”بیاد او بلوچ“ نوشتہ ۵ ہر ادے 5 جون 1042ء اٹی چارسدہ ٹی خدائی خدمت کارنا اسہ کانفرنس ایسیٹی بشخ ہلسہ نوشتہ کریس۔

اگر داہنگے کہ او باقاعدہ وژاٹ ہندا کان بلوچی بولی ٹی شاعری نابناء کرینے تو داہیت بالکل راست پاننگ۔ ہندا کان بلوچی بولی ٹی شاعری کنگ نافیصلہ ۵ کریس۔ ولے بھاز آ روایت آ تارداٹ او داڑان مست 1940ء اٹی ”گوش پرش“ ناپن اٹ شہید آ تا حوالہ اٹ اسہ تاریخی ۵ نظم اس نوشتہ کریس۔ ایکان بیدس گلبانگ اٹی ”عرب آ تا تحریک“ نا حوالہ اٹ اونا مشہور آ نظم ”داستان نوشکی“ ہم شامل ۵۔ گلبانگ اٹی منہ نظم آ تیان بیدس غزل آ تون او ارکل چل دنہہ شیر نوشتہ ۵، بلوچ رسم و دو دو پٹ پولی انجمن کراچی دادے ارٹمیکو وار 1989ء ٹی چھاپ کرے۔

تاریخ بلوچستان جلد اول 1952ء:

بلوچ و بلوچستان نا تاریخ نا حوالہ اٹ میر گل خان نصیر نا کتاب تاریخ بلوچستان جلد اول 1952ء، ٹی شینک مس۔ ہرائی 340 پنے، میر گل خان نصیر دا کتاب ائی بلوچ آ تانسلی تاریخ و اوقتا اول سری مرز بوم آن ہلیس میر نصیر خان دوئم نا تاریخ نا حوالہ اٹ واقعہ غاتے نوشتہ کرینے۔ اکہ کہ میر گل خان نصیر آن مہالو بلوچ و بلوچستان نا تاریخ نا حوالہ اٹ دیکی دانشور آتون اوار بلوچ تاریخ دان آک ہم تینا نظریہ و خیال آ تا درشانی ء کریر و داراٹ بھاز انکا کتاب آک ہم چھاپ مسوسر۔ ولے داخل نوشت آتے مون آتخسا بھاز ہد اسکان بلوچ آ تانسلی اول سری مرز بوم و بلوچستان نا تاریخ نا حوالہ اٹ سند تخوک، پٹ و پولی کاریم کرینو و تینا مرضی و تینٹ جوڑ کروک آ کہہ غاتے رد کر سہ او بلوچ آ تا بارواٹ بھاز انکا تاریخی ردیک و غلط فہمی تے مر کرینے۔

تاریخ بلوچستان جلد دوم 1957ء:

تاریخ بلوچستان نارٹھمیکو جلد 1957ء اٹی شینک مس وداٹی پانزدہ بشخ اریر۔
 ہرائیٹی میر خدا سید اد خان آن ہلیس خان میر احمد یا خان نازمانہ 1955ء اسکان نا
 تاریخ نوشتہ ارے۔ دن میر گل خان نصیر اولیکو وار ارا جلد آتیٹی تاریخ بلوچستان ء
 نوشتہ کرے۔ بلوچ قوم و بلوچستان نارداٹ اسہ عظیم و مکمل ء تاریخ اس نوشتہ کنگ نا
 کوشت ء کرینے۔

داستان دوستین و شرین 1964ء

بلوچی شاعری ناداستان نا کتاب ”داستان دوستین و شرین“ میر گل خان نصیر نا چار میکو کتاب ء ہر ادے بلوچی پہلی کیشنز کوئٹہ 1964ء ٹی چھاپ کرسہ تالان کرے۔ کسی وڑاٹ داستان دوستین و شرین میر گل خان نصیر نا بھاز جوان انگا تخلیق آتیاں اسٹ اس پانگ مریک۔ ہرانا سوب دا کتاب نا اول سری لوز آتیٹی بلوچی زبان نا پنی آ شاعر و ادیب آزاد جمالدینی، میر گل خان نصیر ء ”سر شاعر“ یعنی بلوچی بولی نا عظیم شاعر پارینے۔ کتاب نا دیباچہ ٹی میر گل خان نصیر دا تاریخی داستان ء نوشتہ کنگ نا بابت نوشتہ کیک کہ:

اودے بلوچی ٹی شاعری نادا کتاب ء نوشتہ کنگ نا خیال بند اوی وڑاٹ پنی آ بلغاری فلم ”شرین و فرہاد“ ء ہنگ آن دپ بسک۔ ہرا کہ اودے بھاز دوست کس۔ ہندا خاطر آن میر گل خان نصیر بلوچی رومانوی کسہ ”داستان دوستین و شرین“ ء بلوچ تہذیب و ثقافتی گرج آ تارداٹ نوشتہ کرسہ اسے السی ء رنگ و درو شم اس تسک۔

شپ گروک 1964ء

شپ گروک میر گل خان نصیر نامسٹیکوشینر آتا کتاب ۽ ہراسٹ ۽ بلوچی
 اکیڈمی کراچی 1964ء اٹی شینک کرے۔ شپ گروک ناول سری آ لوز بلوچی زبان
 ناپنی آ شاعر اکبر بار کزئی نانوشته گروک ۽، اودائی بھاز جوانی اٹ میر گل خان نصیر نا
 شاعری آگپ وتران کرینے، واددے اسہ سورج وایشیائی بے چین روح اسے نادڑد
 اونا ارمان واست خواہی تادرشانی ناسوب پارینے۔ شپ گروک ناکل شاعری قلی کمپ
 کونہ ونوشکے جیل اٹی بندی ری ناوخت آتخلیق کنزگانے، وگلبانگ آن پچ شپ
 گروک ناکل نظم آک زیات کسبی لائخی، تخلیق، پختگی وکرمسی نادرشانی ۽ کیرہ۔ شپ
 گروک اٹی 1951ء آن ہلیس 1960ء اسکان کل شاعری آخہ بلکن بیرہ چل وئے
 نظم وپانزدہ رباعی اوارے۔

حمل جیند 1969ء

حمل جیند پنی آ بلوچ مزاحمتی ہیر و حمل جیند نا پرتگیزی سمندری داڑیل
 آ تا خلاف جنگ و دزگیر منگ ناداستان ء۔ پانزدہ میکو صدی ٹی بلوچستان نا ساحلی
 علاقہ ٹی پرتگیزی سمندری داڑیل آ تا ظلم و زوراکی ولٹ و پل ء تو ننگ کن میر حمل
 جیند او قتون چندی وار جنگ کرے۔ و پدا اسہ وار آ سمندرائی تینا کشتی ٹی سوار مرسا
 تینا سنگت آ تون اوار پرتگیزی داڑیل آ تا دو ٹی بس و دزگیر مس۔ و بھاز انگا
 روایت آ تا رداٹ ایکان پدا دے شہید کننگا۔ میر حمل جیند بلوچستان نا ساحلی
 علاقہ نا بلوچ آ تا کل آن بھلا سردار کس۔ اونا واپاری آ کشتیک زنجبار، عدنان، و
 بصرہ و ایلو بندرگاہ تیا واپار کن ہنارہ بسرہ۔ ہمو زمانہ ٹی پرتگیزی سمندری داڑیل
 آک خلیج فارس، بحیرہ ہند و بحیرہ عرب ساحل آ تیا لٹ و پل کریرہ۔ داسمندی
 داڑیل آک لٹ و پل نامخت کن بلوچستان نا گرک جیونی، گوادر، پسنی، اور ماڑہ

وسونمیا نی نابندر گاہ تیا جلیہو کریرہ۔ میر گل خان نصیر حمل جیندنا ہندا تاریخی آداستان
 ۽ بلوچی زبان انی شاعری نادرشم ۽ ترسہ اونا جیرت، دلیری ناستاء کرینے ہرادے
 بلوچی پہلی کیشنز ناپارغان 1969ء نی چھاپ کننگا۔

کوچ و بلوچ 1969ء

لائگ روتھ ڈیزنی آبرطانوی افسر 1904ء نی بلوچ آتانسلی تاریخ اونا
 زند و بودنا حوالہ اٹ "The Baloch Race" ناپن اٹ اسہ کتاب اس ہم
 نوشتہ کرے۔ ہرائی او بلوچ آتانسلی تاریخ تون اور اور براہوئی پاروک آتا بارواٹ
 ہم تینا پسند و تینٹ جوڑ کروک آنظریہ غاتے درشان کرینے۔ میر گل خان نصیر ہندا
 کتاب ۽ بند او جوڑ کرسہ 1969ء نی کوچ و بلوچ ناپن اٹ اسہ پٹ پولی ۽ کتاب اس
 نوشتہ کرے۔ ہرائی او بلوچی پاروک و براہوئی پاروک آتانسلی تاریخ آسرجمی اٹ
 روشنائی شاغانے او بھازانگا تاریخی غلطی و غلطی تے مَر کرینے۔

گرند 1971ء

”گرند“ میر گل خان نصیر نا خاص انکا شاعری تا کتاب ء ہر ادے قلات
 پہلشرز 1971ء نا اول سرائی چھاپ کرے۔ دائی 1950ء ائی نوشتہ مروک نظم ”نان
 لوٹاں“ (ارغ خوانہ) ادارے، ہر اقلی کمپ کوئٹہ ٹی بندی منگ نا وخت آ تخلیق کننگا۔
 دائی دا شاعری آن بیدس 1954ء آن بلیس 1968ء اسکان بیرہ 82 نظم ادارے۔
 دے اس کہ میر گل خان نصیر نار باعیک ہم کتاب نازیب وزینت ء ”گرند“ ائی اوار
 گیشتری تخلیق آتے میر گل خان نصیر تینا بندی گری نا وخت آ جتا جتا جیل تیٹی نوشتہ
 کریس۔ ہرائی قلی کمپ کوئٹہ، نوشکے جیل، مچھ جیل، کراچی ڈسٹرکٹ جیل، کلغٹن
 کراچی حوالا، ڈسٹرکٹ جیل ساہیوال، سینٹرل جیل کراچی و ڈسٹرکٹ جیل کوئٹہ اوار

بلوچستان کی کہانی شاعروں کی زبانی 1976ء

”بلوچستان کی کہانی شاعروں کی زبانی“ میر گل خان نصیر ناخاص انگادبی
 نخلتہ کتاب ۷، ہر ادے بلوچی اکیڈمی کوئٹہ 1976ء اٹی چھاپ کرینے۔ میر گل خان
 نصیر دا کتاب اٹی ہراڑے پنج سد سالہ بلوچی کلاسیکی شیسری ٹدی تے مچ کنگ نا کوشت
 ۷ کرینے۔ ہموڑے اوکلاسیکی روایت آتا بند او آ بلوچ قوم انا تاریخ ۷ ہم تنقید نامصل اٹی
 ننگ و پر کنگ نا کوشت ۷ کرینے۔ دن دا کتاب اسہ وخت اٹی کلاسیکی بلوچی شاعری
 نا تاریخ تون او او او او بلوچ آتالس تاریخ ہم او او ۷۔ دا کتاب اٹی میر گل خان نصیر
 بلوچ آتالس تاریخ او فقا بھاز انگا ہمپ و بٹ آتا بار واٹ واقعہ غاتے شاعری تون او او
 متکن آدمب آتا شاہدی تیار و شنائی شاغانے، ہر ابراہوئی پاروک آتا تاریخ و نسلی بنیادو
 زبان نا بار واٹ ہم سوچ و فکر کون آخیال آتا در شانی ۷ کرینے۔

بلوچی رزمیہ شاعری 1979ء

”بلوچی رزمیہ شاعری“ میر گل خان نصیر نادرہ میکو کتاب ۷، ہرائی بلوچ آنا
 متلن آجنگی کڑدارو واقعہ غایتا شیر نوشتہ کرینے، میر گل خان نصیر نادرہ کتاب نا اولیکون پش
 متلن آرمیہ داستان تارداٹ بلوچ، بلوچی و بلوچستان نا تاریخ نادر شانی ۷ کرینے۔
 میر گل خان نصیر بلوچی رزمیہ شاعری ۷ مسہ، بھلا زمانہ مقتدین،
 متوسطین، و متاثرین اٹی شیخ و پانٹ کرینے، شیخ سد سالی رزمیہ شاعری نا تاریخی
 واقعہ وادفا خاصیت آتیا سرجمی اٹی بحث کرینے، میر گل خان نصیر نادرہ کتاب دن تو
 مئی 1979ء ٹی چھاپ مس و لے اوتینا دا تخلیقی کاریم ۷ مجھ انا جیل اٹی بندی نا
 وخت آ 14 جولائی آ بنا کرے، و شیخ تو انا گوئڈ و وخت ایسی 27 ستمبر 1973ء
 اٹی پور و کرے۔

بلوچی عشقیہ شاعری 1979ء

”بلوچی عشقیہ شاعری“ 1979ء اٹی شینگ مس دا عظیم انگا کتاب نا
 327 پنہ ہر ادے بلوچی اکیڈمی کوئٹہ چھاپ کرے۔ بلوچی عشقیہ شاعری 1979ء نا
 نئے بیرہ بلوچ شاعر آثار و مانوی شاعری نادرشانی ءیک بلکن دائی اوقتا فکری رویہ، و
 خیال، اوقتا احساس و کیفیت نا بھاز انگا سر حال آک دنکہ محبوب نامونجائی، ہجر و فراق نا
 کیفیت نا بیان اٹی خوشی وصل نا بیان اٹی دیدار نا بیان اٹی عاشق نا بے خودی نادرشانی نا
 بارواٹ قاصد آن تران نا بیان اٹی وپین تارداٹ تنقید نا نظراٹ ہنگ و پرکھنگ نا
 کوشت ءکنزگانے۔

بلوچستان کے سرحدی چھاپہ مار 1973ء

”بلوچستان کے سرحدی چھاپہ مار“ جنرل ڈائرنا کتاب ”Readers of the Frontier“ نارڈو ترجمہ، ہرادی میر گل خان نصیر 1979ء ٹی نساء ٹریڈرز کوئٹہ غان شینگ کرے۔ جنرل ڈائرہ حکومت ہند 1916ء نا اولیکو جنگ تنظیم نا وخت آ بلوچستان نا قطب دیکھی سیم سر آتیا آباد بلوچ قوم نا قبیلہ غاتے اسہ ایلو نا برخلاف جنگ تنگ کن مون تسوس۔ جنرل ڈائر ہندا دورانی بلوچستان نا تاریخی، حالیت واقعہ غاتے نوشتہ کرے، دافے 1921ء ائی لندن آن رپرنٹس کوئٹہ 1960ء ٹی ارٹمیکو وار شینگ کرے۔

سینائی کیچک ۱۹۸۰ء

”سینائی کیچک ۱۹۸۰ء“ فیض احمد خان نا شاعری نا کتاب ”سر وادی سینا“ نا بلوچی ترجمہ ۱۹۸۰ء ہر ادے قلات پبلشرز کوئٹہ ۱۹۸۰ء ٹی چھاپ کرے۔

میر گل خان نصیر سینٹرل جیل حیدرآباد اٹی بندی گری نا دخت آرمیکو ادبی تخلیقی کاریم آن پد فیض احمد فیض نا کلام ۱۹۸۰ء خوانا و پداودے بلوچی زبان اٹی ترجمہ کنگ ۱۹۸۰ء شروع کرے۔ ”سینائی کیچک ۱۹۸۰ء“ ہندا سلسلہ نا اسہ ۱۹۸۰ء سے۔ میر گل خان نصیر دابارو اٹ تینا خیال آتے دن درشان کیک:

”جیل انا ہمودے تیٹی کنے فیض احمد فیض نا کلام ۱۹۸۰ء جوان و غوراٹ خواننگ نا دخت رینگا، اونا کلام کنے مدان مدان آدن گھنگ کرے و کنا است اٹی اسہ ہندن ۱۹۸۰ء ہب اس ودی کرے، ہرا کہ ہر شاعر نا است بڑزائی و ہیت انا کنگ و شیر پانگ آ بیوں کیک۔ فیض احمد فیض شاعری و جیل انا تینائی کس ۱۹۸۰ء بے قرار کیک، ولے کنے

است تس کہ کنے فیض احمد فیض تون روحانی وڑٹ اسہ بلوچی کچاری سیٹی تول و بش منگ
 نابہانہ اس دو برے۔ داوخت آ او ناشیر آ تا کتاب "سر وادی سینا" ء خواناٹ و جوان
 خیال کریٹ کہ ہندا کان بنا ء کیو۔

مشہدنا جنگ نامہ 1981ء

”مشہدنا جنگ نامہ“ ہر ادے براہوئی اکیڈمی کوئٹہ 1981ء ٹی شینک
 کرے، ولے میر گل خان نصیر دادے ہمو وخت آنوشته کریس ہر اتم او ہشت میکو
 جماعت ائی خوانا کہ دا کتاب ء میر گل خان نصیر، خان نوری نصیر خان ناہمو جنگ آتا
 بارواٹ ء ہر ادے بلوچ آتا تاریخ ائی ”جنگ مشہد“ نا پین اٹ یات کنتلگ۔ 26 جتا
 جتا سر حال آتیا نوشته دا کتاب ناچار مندرجات (ا) حمد (ب) نعت رسول (ج) ثناء ء
 چاریار (د) ”مدح ٹی بادشاہ“ ٹی بشخ و پانٹ کنتلگانے۔ میر گل خان نصیر میر بٹے خان
 مینگل نا بیان کروک آروایت آتیاں فائدہ ہر فسہ میر نصیر خان نوری ناہمو جنگ انا
 واقعہ غاتے براہوئی زبان ائی شاعری نادر وشم ءتس۔ ودائی بلوچ دلیر و بہادر آتا جنگلی
 کزدار ناستاء کر سہ او قما بھاز جوانی اٹ سفت ء کرینے۔

بلوچستان قدیم اور جدید تاریخ کی روشنی میں 1982ء

تاریخ بلوچستان نا حوالہ اٹ میر گل خان نصیر نا کتاب ”بلوچستان قدیم و جدید تاریخ کی روشنی میں“ بہار خاص ء سندتھوک ء تاریخی ء کتاب اس پاننگ۔ ہر ادے نساء ٹریڈرز کوئٹہ 1992 ء ائی شینک کرے۔ دن تو دا کان مست 1952 ء و 1957 ء ائی میر گل خان نصیر بلوچ قوم و بلوچستان نا حوالہ اٹ ارا جلد آتالان ”تاریخ بلوچستان“ ء شینک کرفیسس، و لے پوسکن آ تاریخی حقیقت و نوشت آتے مون آتخسا سینٹرل جیل حیدر آباد ائی بندی گری نا وخت آ داسر حال آپسکن آ کاریم نا بناء کرے و بندی گری آن خلاصی آن پدمسہ سال آن گڈ اودا کاریم ء سرجم کرے۔

میر گل خان نصیر نا پاننگ ء کہ کنا ارادہ نسکہ کہ بلوچستان نا بارواٹ اسہ گوئڈ ء درستی راستی ڈر انا کتاب اس نوشتہ کیو۔ و لے مدان مدان آ کاریم و دسہ و مضمونک بہار مسر، تو دا کتاب درستی راستی آتہ بلکن اسہ پور و تاریخی ء کتاب اسے نا در وشم ء دوئی

کرے۔ میر گل خان نصیر دا تاریخی آ کتاب اٹی بلوچ قوم انا تاریخ ءِ او نا زبان،
 تہذیب و ثقافت و قدیم تاریخی حوالہ غاتے مون آ تخسا اسہ پوسکن ءِ و جوان ءِ دروشم
 اسے اٹ نوشتہ کنگ نا کوشت ءِ کرینے۔ و داٹی ہموکل قدیم تاریخی بے وڑی، کچی کمی و
 نزوریک ہرا کہ او فتا گدرینگوک آ تاریخی کتاب اٹی سر: او فتنے مرکنگ نا کوشت ءِ
 کرے۔ دا بابت او نا دا کتاب بلوچ و بلوچستان نا بارواٹ اسہ معتبر ءِ سند تخوک ءِ
 نوشتہ سینا حیثیت ءِ تخک۔

شاہ لطیف گشیت 1983ء

سندھی زبان ناپنی آصونی شاعر شاہ عبدالطیف بھٹائی ناکلام ناہمونیخ ہرائی بلوچ آتا بارواٹ شاعری منے میر گل خان نصیر دادے ”شاہ لطیف گشت“ ناپن اٹ سندھی آن بلوچی زبان اٹی شاعری نادر وشم اٹ مٹ کرے، ہرادے بلوچی اکیڈمی 1983ء ٹی چھاپ کرے۔ میر گل خان نصیر تینا دا کتاب ناسر لوز آتیٹی شاہ عبدالطیف بھٹائی نابارواٹ دا حقیقت آتے پاش یک کہ اونسی وڑاٹ بلوچ اس کس۔ اوناپن پیرہ امیر علی اصل اٹ شے کبیری بلوچ اس کس۔ شاہ عبدالطیف بھٹائی نا خاہوت ہرانا تعلقداری سندھ آن کس، شاہ عبدالطیف تینا شیر تینیٹی بلوچ آتیاں تران کر سہ اوفتا ستاء کرینے۔

تاریخ خوانین قلات 1984ء

”تاریخ خوانین قلات“ اصل اٹ آخوند محمد صدیق نافرہی مسودہ ”اخبار
 الابرار“ و مرزا احمد علی نا ”تاریخچہ“ نا اردو ترجمہ ۛ، ہراسٹ ریاست قلات و خوانین
 تاریخ تابارواٹ ۛ۔ ودائی ریاست قلات نا ہمو تاریخچی واقعہ و حالیت آک ہم اوار ۛ،
 ہرا انگریز آتابنگ آن مست قلات نا کمادار وقتد ہار کابل تا نیام ائی وخت وخت اس
 مسکہ۔ میر گل خان نصیر ہمو مسودہ غاتا تارد و مٹ ۛ کننگ نا وخت آ آخوند محمد صدیق و مرزا
 احمد علی نا نوشتہ غاتا بہاز ازگا تاریخچی واقعہ، بندغ، و ہند آتون اوار ایلو تاریخچی غلطی تے
 پاش کرسہ مناسب ۛ در و شم اس ترسہ اسہ چٹھی اس نوشتہ کرے کہ داتا تاریخچی غلطی تے
 مرکٹنگے بلکہ دای مناسب بدلی و گیشتری اتنگے۔ ہراژان دا کتاب نا اہمیت پین گچین
 مس۔

ہونے گوانگ 1988ء

”ہونے گوانگ“ درنا تواری۔ میر گل خان نصیرنا ششمیکو شیر آتا کتاب ۱۱
 ہرادیے پرویز سلیم اردوانی مٹ کنگ تون اور اونا کزیت آن پنج سال پد 1988ء
 ہٹی شینگ کرے۔ ہونے گوانگ اٹی میر گل خان نصیرنا کل 25 تخلیق آتیاں
 13 تخلیق ۱۲۲ اکتوبر 1975ء آن بلیس 30 مارچ 1976ء اسکان مچھ جیل، د
 ایول 12 تخلیق 15 جون 1976ء آن بلیس 24 ستمبر 1977ء اسکان سینٹرل
 جیل حیدرآباد اٹی بندی گری ناوخت آمروک تخلیق آک اورے۔

”ہونے گوانگ“ اٹی چوش نہ بیت۔ دن منگ کپک، چون بکناں، ای انت
 کیو، نوکیس سال، پوسکن آسال، بولان، اعلان، بیا قاتل، بہ خونی، سینٹرل جیل حیدرآباد،
 من آن، ای اٹ۔ کئے۔ دیر؟ یا انتے۔ جمعق گمانی۔ آخ نا خیال۔ ووطن کجا انت۔ وطن
 ہرادیے۔ کون آنظم آک میر گل خان نصیرنا خاص اژگا تخلیق آک پانگرہ۔

پرنگ 1988ء

”پرنگ“ میر گل خان نصیر تافت میکوشیر آ تا کتاب ء، ہرانا نو د و یک پنہ ء۔
 دادے بلوچی اکیڈمی کوئٹہ 1988ء اٹی چھاپ کرے۔ پرنگ اٹی میر گل خان نصیر نا
 کل 59 شیر اریر۔ ہر قہیٹی 41 نظم آن بیدس منہ پین نظم و غزل آتھون اوار
 18 غزل اوار ء۔ پرنگ اٹی میر گل خان نصیر نا اول سری نا شاعری یعنی
 1952-1953، 1957-1958، 1959ء اٹی قلی کمپ کوئٹہ بندی گری نا وخت
 انا شیر آک ء۔ 14 جون 1973ء آن ہلیس 13 نومبر اسکان کوئٹہ چھاؤنی نا تھا نزو
 ٹی بندی گری، چھ جیل و سینٹرل جیل حیدر آباد نا شاعری واونا کزیت آن سال اس
 مست انا شاعر یک اوار ء۔ دا کتاب اٹی میر گل خان نصیر نا شاعری نا کل جس رنگ
 آک اوار ء۔

گل گال 1993ء

”گل گال“ میر گل خان نصیر ناہمیکیوشیر آ تا کتاب ء۔ ہر ادے سید ہاشمی
 اکیڈمی کراچی 1993ء اٹی چھاپ کرینے۔ گل گال اٹی کل 43 نظم و غزل ادار
 ء۔ دے اس کہ 25 رباعی ہم اریر۔ اصل اٹ میر گل خان نصیر دا شعری نا کتاب
 ء بیرہ غوث بخش بزنجو نا خوانگ کن جوڑ کریس۔ ہر ادے پد آن میر غوث بخش
 بزنجو چھاپ کر فنگ کن سید ظہور شاہ ہاشمی اکیڈمی کراچی نا دوٹی تسوس۔ ”گل
 گال“ اٹی 14 ہندن ء شیر اوار ء، ہر اداکان مست ”ہونے گوانک“ اٹی چھاپ
 کنزگاسر۔

شعبلاک 1996ء

”شعبلاک“ دا کتاب چھاپ مروک آمیر گل خان نصیر نادہ میکوشاعری نا کتاب ء ہر ادے بلوچی اکیڈمی کوئٹہ 1996ء اٹی چھاپ کرے۔ دا کتاب اٹی کل 20 نظم اردو ترجمہ تون اوار ایر۔ و دا نظم آتا اردو ترجمہ ء میر گل خان نصیر تینٹ کریس۔ دا 20 نظم آتیٹی ”سمندر لالیس، 1951ء، نوشکی و ادب دیستگاں 1952ء اٹی قلی کیمپ کوئٹہ۔ مسہ نظم مکن پروا۔ دے بوشت بلی۔ پداکایاں 1962ء اٹی مجھ جیل اٹی بندی گری نا وخت آ، و چار نظم زندان ء شپ۔ دانشور زرکار۔ یاگی ہاں۔ منی وطن 1965ء اٹی کراچی سینٹرل جیل و کلفٹن جیل اٹی بندی گری نا وخت انا شاعری ء۔ دے اس کہ ایلیو یا زندہ نظم 1968ء اٹی سینٹرل جیل ساہیوال نا بندی گری نا وخت آ نوشتہ کنزگا نو۔ ”شعبلاک“ اٹی نہہ نظم ہندن ء اریر ہرا کہ داکان مست ”گرند“ اٹی چھاپ کنزگا نو۔

میر گل خان نصیر نا داسکان شینگ مروک آ 22 کتاب آ تیان بیدس اونا
 شینگ مفروک آ شاعری نا اسه بھلو مڈی اس 700 پنہ غاتیا ارے۔ اسه رجسٹراسیٹی
 کلیات نا دروشم اٹ درج ۷۔ داکان بیدس اونا براہوئی، فارسی، اردو و بلوچی ٹی
 شاعری نوشتہ کروک آ بھازازگاشیر آک نووائے بلوچستان و نووائے وطن نا اداریہ و اونا
 چٹھیک ہم چھاپ منگ نا انتظارا ٹی ۷۔

پمدار آ تا خیال آک

میر غوث بخش بزنجو:

میر گل خان نصیر نا شاعری گل و بلبل آن بنا کننگا س Aggressive
Nationalism نا پارغان ہنا و پدا مدان آ او نا شاعری ٹی پختگی برسہ ہنا۔ دا
پختگی ترقی پسندا نادر و شم و دوئی کر سالی ترقی پسندی نا معراج اسکان سر مس۔ وخت و
حالیٹ او نا فکر و زیات پختہ و سوگو کرے۔ ہندا پختگی او نا شاعری و اسہ جتا ز بان ولجہ
اس تسک۔ ہندا ز بان ولجہ و بیرہ او نا ز بان ولجہ پانتلک۔

عابد حسن منٹو:

میر گل خان نصیر نا شاعری دارداٹ چک و تاژ نا شاعری منٹگ کپک کہ او
اسہ خاص و زمانہ سے نا شاعری اسے۔ پاکستان نا جوڑ منٹگ۔ آن مسٹ و پاکستان نا
جوڑ منٹگ آن پد ہرا جد و جہد منے داٹی میر گل خان نصیر نا شاعری تاریخ ناٹخ اسے۔

ہر کس بلوچستان نایا پاکستان تاریخ و نوشتہ کیک او میر گل خان نصیر نا شاعری و غیر ام کنگ کپک۔ ہر ادب نا تاریخ نا اسہ ساہت اسے تینے ٹی بندی کرے، و مچ آراجی جد و جہد و سیاسی تاریخ نا شیخ جوڑ مرے تو او اسہ چک و تاڑ ادب اس مفک، بلکن فیض احمد فیض نا شاعری میر گل خان نصیر نا شاعری و حبیب جالب نا شاعری نا مزیر اسہ ایلو تون ملنگ۔

میر عبدالرحمان کرد:

میر گل خان نصیر اسہ سیاسی و پادار اس نس۔ اسہ فن و فکر اسہ انقلابی عہد سازی سے نا شاعر اس نس۔ اسہ پٹ پولی اس واسہ پنی و تاریخ دان اسینارد اٹ بلوچستان اٹی میر گل خان نصیر کون و بندغ بھلو وخت اسکان نو اپدودی مرے۔

ملک فیض محمد یوسفزی:

میر گل خان نصیر سفت و ثناء تا مڈی اسے، کنا سمجھ اٹی دایفک کہ میر صاحب ہرا ہرا و صف اسے خوبہ و، میر صاحب نا بابت ثناء و سفت نا سلسلہ دا پانگ مریک کہ قدرت اوڑان بھاز ملوک آ اسٹ اٹ کاریم ہلککہ۔

انور الحسن صدیقی:

میر گل خان نصیر نا شاعری جنگ و جدوجہد و انقلاب نا شاعری ء، او بیرہ بلوچستان نا شاعر اس آلو بلکہ او مچ آ پاکستان نا شاعر اس پانچکا کہ۔ او نا خیال آ کہ شاییت نسر۔ کل بندغ آتے کن شاعری کر یکہ و بندغی تون مہر و محبت کر کہ، بندغ آتا ڈکھ و ویل، اوقا است اکیمی و مصیبت آ تا خیال ء تنخاکہ، زند ء اسہ ڈکھ اسینا حالیت انی ہرانے۔ ولے اسہ ہندن ء ڈکھ اسینا دروشم اٹ ہرادے بندغ تینا انقلابی جدوجہد نا کمک اٹ اسہ عجیب ء وڑا سیٹی بدل کنگ کیک۔

نور محمد شیخ:

اسہ انقلابی و است ہسون ء شاعر اس نُس، او اصل اٹ السی شاعر اس نُس، و وطن دوست ء ادیب اس نُس، او نا سیاست او ناسن یا ہمہ گیریت نا جان نُس۔ کنا خیال ء کہ بیرہ اردو، سندھی و بلوچی بولی تینی آخہ بلکن مچ آ دنیا نا بولی و ادبیات انی او نا ادب، شاعر و دانشور آ تا پنک ہورتیا حساب مریرہ۔ ہر اتافن و عملی زندانی داخہ در کڑمی مرے یا ہراسٹ نا زند او نا فکر و سوچ ء ودی کے خاص وڑاٹ ہر اتم فنکار یا ادیب عملی سیاست دان ہم مرے۔ راستی نا کسر ء اختیار کنگ سیاست دان و راست انگا عوامی شاعر ء ادیب منگ بھاز مشکل ء منزل اسے۔

لال بخش رند:

میر گل خان نصیرناشاعری و شخصیت نادا کمال نُسکہ اوتینٹ سیاسی و عملی وڑاٹ
 آجوتی نادوتی کنگ کن جدوجہد کر یکہ۔ اوغلامی و ظلم و زورا کی نابرخلاف نُس۔ اوتینا
 شاعری نامک اٹ بلوچستان نابے وس ظلم اناگوچی مخلوق ناحق آتاخ تھی ۽ کرسہ کوک
 خلکک۔ یعنی ہرا کہ اونا عمل نُس ہمو اونا شاعری نُس، دن اونا قول و فعل اسٹ نُس۔ ایلو لوز
 آتیی داپاننگ کہ اونا شاعری و سیاست ائی پورو وڑاٹ یکوتی خننگا کہ۔

عبداللہ جان جمالدینی:

میر گل خان نصیر کنا شوک آ بلوچی ٹی اسہ ہندن ۽ شاعر اسے ہرا کہ ترکی ٹی
 ناظم حکمت، لاطینی یا ہسپانوی ٹی پیلانرود، فارسی ٹی لاہوتی و اردو ٹی فیض احمد فیض نا
 نُس۔

ڈاکٹر۔ م۔ رخشانی:

میر گل خان نصیر ہرا کہ بلوچی بولی نا اسہ بھلو شاعر اس نُس او ہمو اولیکو انقلابی
 شاعر نُس ہرا تینا قلم اٹ سیالی ۽ ادب ائی زبدا ئی اٹ شون داری پسند تحریک تون
 ملنے۔ ہرا اسٹ ارٹمیو جنگ عظیم آن مست بر صغیر نا بھلا بھلا بولی تا ادب ٹی تالان
 مر سہ ہنا کہ۔ اونا انقلابی شاعری اسہ ہندن ۽ یاغی و جنگو ژوا سے ناتوار ۽ خلکک ہرا اسٹ

مخلوق نادشمن طاغوت آتا خلاف جنگ انا بیرک ۽ جگ کریس۔ اونا شاعری بلوچ
ادب نابے مٹ آسڻ ۽۔

عطا شاد:

میر گل خان نصیر بلوچستان نا تنبہ آ نبار ۽، اگہ نن اونا شاعری ۽ بلوچی ادب
آن جتا کین او منگ کیک کہ دا ادب نا ماڑی اگہ ڈغار دنزہلپ و لے بدنما نا پور و ضرور
نظر برو ۽۔

حکیم بلوچ:

ای تینا زمانہ ئی شاعر آ تینی میر گل خان نصیر و سید ظہور شاہ ہاشمی آن بیدس
پین شاعر اسے عظیم Power Poilt پا پرہ۔ میر گل خان نصیر نا اسہ عہد نامہ اس کس، و
بناءغان بلیس کہنگ اسکان ہندا عہد نامہ غا سلوک کس۔

ڈاکٹر شاہ محمد مری:

بلوچستانی راج ائی جنگ و جھیرہ، دشمنداری، و مالی و ڈاٹ جھیرہ ئی نک آتا
سانسی پٹ و پول اونا نظریہ غا Achievement کس، و جیل جلا وطنی قلی کمپ اونا
قربانی دا Achievement ۽ عملی درو شمتنگ نا جد و جہد ۽ کریک۔ سرداری فیوڈل

نظام نابہر خلاف اخہ در شاعری میر گل خان نصیر کرینے داخدر شاعری اردو، ہندی تون اور نناہسائے ملک آتئی کس اس ہم کتنے۔

نصح الدین سالار:

راست نوشته کردک آہر شاعر قلم کار ناترہ قلم نامنت وار مریک۔ ولے
سائسی سوچ فکر تحوک ء مشیر بالا بندی آن بیر فوک شاعری شاعر نا بے مٹ آ تخلیق
طاغت نادر شانی ء یک۔ ہر شاعر تینا راج انا شعور تینا مخلوق تون بے حد مہر و محبت
کنگ دتینا ڈکھ وویل آتئی اختہ پوریا گرتا جوزہ غاتا در شانی ء یک او شاعر تینا فکر و
سوچ انا اثر آ تا سوب آن آسمان تیا بال یک۔ میر گل خان نصیر نا شاعری ٹی ہم ہندا
خاصیت نا شخصیت اس کس۔

م۔م۔ آزات

بلوچستان نا پوسکن آ شاعر آتئی اسہ شاعر اس ہم دن افک ہر امیر گل خان
نصیر نا فکر یا اثر آن اثر بلتے۔ ہر پوسکن آ شاعر شعوری ولا شعوری وراث میر صاحب نا
ہندا سوچ و انداز ء تینائی کرینے۔

رحیم بخش آزات:

میر گل خان نصیر راج انا حیات آفریں گڑا تے پاش کرسہ اوفتون اوامر سرہ
کو پہ تسنے۔ زندانا گڈ سرائی زوراک آتھون مڑدی اٹ مون تسنے وتپہ ئی سوچ نا
برخلاف تینالانچی تے پین گچین کرینے۔

اکبر بارکزئی:

میر گل خان نصیر نا شاعری اسہ بلوچ وایشیائی بے چین ءروح اسینا ڈرد واونازیا انگا
است خواہی، ارمان تادرشانی ءیک۔

منظوم خراج عقیدت

آدم زات۔ گل خان نصیر نایات اٹی

سید قمر ہاشمی

ای نئے دہلی ٹی و دی مسٹ

نئے روم اٹی بھلن مسٹ

چینی اٹ نہ روسی

تعلق کنالندن آن ۽

نئے پیرس کناتخ تاڈ غار ۽

ای سندھی۔ پہہ مریوہ

فارسی دان چا وہ

ای پشتو آن ہم ولد اٹ

کنے پنجابی سمجھ اٹی بریک

کنے روسی ہم بریک

بلوچ آنا زبان آن سماں پداہم عاشق اٹ
 زبان آک مہرانا چٹ آن نفرت تاگرند آتے اٹ کترہ
 ای رنگ و نسل آن انسان ء بھاز بڑ ز خیال کیوہ
 نئے مہین اٹ نئے مومن اٹ

عظیم آقدا رنا ہمالیہ نامش اٹ

پیالہ ء زندانا اخلاق نابے کار ء نوشتہ غایتا کبین کس
 محبت ء عقل انا نظریہ اٹ ہنگے تو

آنجت ناکسرک تینٹ سفا مریرہ

ہرا کہ ریک آ نبارتینا سینہ ٹی جاگہ ودی کیرہ

محبت آفریں تہذیب نانبیاد مریک

لٹ مولو یک تخارہ سامراج نازمانہ ٹی

پاؤ ناتختہ غا انسان ناڈکھ آتے تخارہ

ہمو فرزانہ ہرادے گنوک پاریرہ خل خسارہ اوڑا

است انا معصوم آ حجرہ ٹی آباد ء داسکان ء

رہینگک عبادت گاہ تہی صدی تیان

شفا تھواست انا ٹھپ آٹے ابن مریم

ہراڑے بجلی ناروشن ء ہتی تیٹ خنک تیلی میلی مریرہ

ایڑے انسان ناخن تیان چپ ء بھاز ء انسان
 ہراڑے تہذیب گم و گار ء تک تابلی ء زندہ غایتی
 ایڑے انسان نابے شرفی ء دن خنان
 شراب ء الفت چٹ ہلک، شابیت ء انسان ناگلی
 داسکان ء ریک آتار ہینگوک آتا است انا شابتیک رسینگتو شار تیٹ
 کناگل خان نصیر انداز گڑ اس ہندن ہم تنک
 اودے بے شک۔ بلوچ آتھون محبت نس
 او پار یکہ ای تینا قوم و تینا وطن نا خاطر آن شیر لکھوہ
 کہ انسانی ڈکھ آتا پاش و در شانی اس مرے۔
 ولے داخہ درز بیاء غزل پاروک نسکہ ظلم انا گواچی انسان ء
 تینا قبیلہ نا سمجھا کہ

بلوچی شاعری ناگل امیر کاروان ہم نس
 برخلاف نس، زور اور آتے کن تیر و تفر ہم نس
 او کنا ہم خیال ہم سفر و ہم قلم ہم نس
 داراست ء کہ ہم نفس نس عطاء اللہ نا غلزی نا
 او کنا شناختہ نس محرم آشفته جانی نس
 کہ نن ہڑ دوسر آتا کسر اسہ و ژاٹ خطرہ ٹی نس

ہر اشیر آتے گل نوشتہ کریس

وطن نامون انگا کانود آک اونافر وسوچ اناشیر آتے

بلوچستان ناتاریخ اناتہوک کناشار آوخت اس سرمسرہ تو

اونانقلاب کون اشیر آتازباد ہم داڑے سرمسکہ

کنے تینا وطن نادرہ ذرہ تون مہرارے توای

سندھی ہم اریٹ پائندزئی ہم اریٹ

کناچا ہنداری بیرہ دادے کہ ای ہم

بندغ آتیا ظلم وزورا کی ناداستان ء

تینٹ تینا درتاروشنائی آن نوشتہ کرسہ کریشہ مدام

زبیدار آنگ

نجم الحسن عطاء

نال سال دے وپدا ای داتوار ۽ ہنگٹ
 آسان ۽ مچ جمر آمان پد آن
 مونجا غادے سمندرانی ڈینگ الی ٹس
 نی پاریس

کہ وخت اس مون انکا جرک آسان ۽ گیر گیرہ
 توغ خنچہ
 زو اس خن تے مل
 وبر

سبب ہر اتار مئی تہی ڈیزنگانے

ولے گل خان نصیر

اینو تو شارء خلق انا بابتین

دوی تیا ہر چس ء قلف او خلکنو

شاعری مودہ کنگ ائی ء

دائمنے نئے کہ نی آزاتی کن ہر شیرتے نوشتہ کرنیس

مچ آ عمرنی پیہن ومون ازگاسیا مبارتھون جنگ کریہ

ونئے داچانہ

کہ آراتینا جنگ ائی ارے انسان نا آختی روشانی

ہرا کہ امن نادامان ٹی رہینگرہ

ولے امن ء دوی کنگ آن مست کل ء جہنم آن گدرینگوئی تمک

ایڑے اسہ ساہت اس موت اتق ہندن جوڑمس

جنازہ اگہ ظلم انا گواچی مروک اسینامرے

توسرک آتیا خلیس اٹ مخلوق چپ چپ اودے سلوک خیرہ

بیدس خریک خلنگ آن اوقک نسکسہ پدی آراتیا سر بلیرہ

گل خان نصیر

زبادہ ء خنسہ نت ء دو خلسہ شیر لکھوہ

ناشوخ ازگاسیر تیٹی ڈینگ ء اوارى ہم

تیرمہ غان ہم فصل خزاں ہم
 اوکو تے ہم ریٹنگے پاداری ناروشنائی
 بے سماخوف و خلیس ءمر کرک
 کنے و کنا سنگت آتے سیبواس ایتک
 تنیاہمت ءایتک

کہ زن شیف خلین موت اناکل ءسختی تے
 پداداشیرک نا

نئے زندہ سلنگ ناہمت و سیبولترہ
 است بڑزی ءکیرہ

گل خان نصیر

عطا شاد

شام تمنگ تون دے انا سفر ختم مسک
 کتاب ء عشق نا اسہ سچ اس ختم مسک
 وفا نا کسر ائی نقد جان ارے
 تو دا حساب اٹ داہم حساب ختم مسک

بندغ ءِ اِخس زنده بکار ءِ

ن۔م۔دانش

بندغ ءِ اِخس زنده رہنگوئی ارے

اراسال دوسدسال یا منہ سال

ہیت اگہ زنده رہنگ تا ءِ اوہم خالی دو

دق آں بیدس

توہزارسال اسکان زنده رہنگ ءِ یا اراساہت ئی مرک

اسٹ ءِ

ہاں اگہ دوئیستار مرے

اُست امیت دار مرے

دخن تیٹی تغ

تو پدا اسہ ساہت اس ہم زندگی ء امر

اسہ دے اس صدی تا بریبر ء

وہر ساعت تینا زندگی ء

بے حساب دنیا

ہرائی ساہ ہلوک گنوک آک چارہ

ساہ انا قیمت انت ء

زندہ متنگ انت ء پارہ و کہنگ انت اسے؟

جرم انت اسے؟

چیہانٹ واوغنگ نا انت ء مطلب۔؟

قلی کیمپ ناشیئر گل خان نصیر

ہو یار آک کہ ای کیوہ بیان اس
بتنگ کن خواہک بھلو استخان اس

نم تینا خن تیٹ دادے خنارے
خنارے بنگرے حیران ہرا رے

ہرائگی ملک ءِ اِلا ناگماناں
زراب اس لکھے ہندوستان آ

امر خاخر نا ہم زی آ لگا
مش وکوچہ ہشنگار است سگا

ددینگا خان سرداک مست مسر
لغوری اٹ ننا حق آتے تسر

ده سال آن پد کرے دشمن پدا زور
پنگ کن ملک انا برزا درے شور

ننا میر و امیر آک مچ مسر
سلاہ کن خان انا دربار آ بر

کریر اهد و قسم ہم کھول و اقرار
کہ ہچ برن ترورن ملک ۽ داوار

ڈھی مس دھول مس پچک مسر
برنج و سو اکن کل آک تا بر

ہنا برزا توار تا مر رینگا
کراچی آں پنگ قاصد ددینگا

برک نی خان لیتک دا حوال ۽
کرک نن تون نی تینا گپ و گل ۽

سلاہ کن میرو سردار آک ددینگار
تمام کور آک داہیت آ رینگار

ارے دا فیصلہ خان دادے چاہے
کراچی آ نواکہ داکان کاہے

مچ آنبار پلٹن و فوج آک کریر مون
مشین گن ٹینک توپ و تو فک آتون

کریر بالی آ جاز آک بال و پیری
قلات نا دز کریر بٹ آک میری

غزنبارہ توپ ٹینک آک ہورہ غانبار
چلکار تو فک آک مس سم تا شوکار

ننکان خلکر شب خون خان ء ہلکر
قلات نا بیوس آتان چار ء خلکر

سرادان نا تہٹ کشار خان ء
کریر کچ غیرت و مرد آتا مان ء

کس اس مون آ بتو خلتو توار اس
کس اس بلوتے چائینکن میار اس

وطن ٹی خاطر اس دا ڈول رگا
سراوان چپ کرے پٹ آتے رگا

ہزارتا آفرین ء جھالادوان ء
حیا و ننگ انا دا پہلوان ء

مے کشا سر آ مینگل ہنا مت
سبک ء جنگ ایسا او کرے است

کرے ڈانرنا اویسن تلازتے
پلار لٹار دریر تینا سلہ تے

کریر دزگٹ و زہری نا تلار آک
مخ ء چکار تفریح آتے یار آک

ہموفک نہ کسکو دا ملک اکن مت
ہموفتن مس اینوجنگ انا است

ہموکہ باوہ غا تان پیرہ غاتان
توار آتا چنگ آ دیرہ غاتان

ہموکف سار اینو مون آ بسر
وطن کن کاٹم ۽ مزدی ات تسر

ہرلاتا آفریں نوروز خان ۽
بلوچی آ ننا ننگ ۽ تخانے

ضعیفی جسم انی است تے دلیر ۽
بلوچستان نا تنیا غا شیر ۽

توار اس حیدری او خلک بش مس
پن ۽ داکا خدانا ہلک بش مس

سراہ مشک کوچہ غاک دشت زوران
جہاز و توکف و توپ آتا شور آن

زمین ترخا مچ و گردو غبار مس
پرا با آسمان موٹ ات تیار مس

جہاز آک دن وقاب آنبار بشیرہ
دما دم راست و چپ پیری کریرہ

سراہہ مشک توپ آتا توار آن
دریر سلبہ او فشی تان کرار آن

سراسر مولہ نا جل خاخر بلکس
سلیس گدان ، ہنکین خلکس

سپاہیک دن ملخ مورینک سراسرہ
تلا زتان کیل و میرگٹ نا ہرارہ

تفسیر ورناک مش تے لتکز و لوچ
کریرہ دے ون جنگ و جدل کوچ

دلیر و نر ازگا موسیا نیک
بہادر جانثار آک قوم زہریک

وطن کن کاٹم ء تر ٹنگ اٹ
کریر بھلو پن اس تینا کہنگ اٹ

کہوک آک کسکو بیشک شہید ء
 حسین آنبار قاتل آک یزید ء

بلوچ نا تورہ غاچنک اس نت سر
 منہ دے ٹی کنگار ختم سر

منہ سم سر سہہ دٹی تا
 ہنار کٹار تمام داوار اٹی تا

منہ کیل اس کہ دا روغابی نا
 کل خاخر اٹی ہشدگار ظالمی نا

سلیسر دو و جیب و کہہ خالی
 خل اٹ جنگ ء دریر مستی مثالی

بلاخر دگیسر سر دلیر آک
 بلوچستان نا پڑ بہیم آ شیر آک

اینو او جیل اٹی قید و اسیر ء
 پدراہم ملک انا تینا امیر ء

بلوچستان ۽ افتا فخر و ناز ۽
خدا نیت کرو افتا شوہاز ۽

وطن کن ننگ اکن ورناک ہنانو
ہمیشہ قید و جیل آتے ہم خانانو

وطن کن تیز مرداک سردمال
سداتے مسز برباد و پامال

پدا او مسز ننگ آتا خوبچہ
وطن نا ملک و میرات آ خوبچہ

اینو نا وخت اسے نیچی خرین ۽
ننے آن ننگ دلجاتے درینو

کبورناک عہد و کھول و پیمان
مہوکیجا کبو ہمت و ایمان

تینا حق آتے نن زوراث ہلینہ
تینا نن ملک انا خوبچہ مرینہ

داخن سیفی نا زند آن مرگ جوان ء
 کہنگ حق ء ہرک مرد آتا شان ء

بو ورناک تینا شان آ سلو
 پدا بنو نئے نم دشمن تان خلو

ارٹھی شیر

مون انگا جمر آک بر شلیسا
گروک آک دم دم آ چیکلک تریا

مون انا جمر آتے چابک خلیسا
واہورہ مش تا زی اٹ گور تریا

خیال آک شیر انا است آبریا
دن لال و گوہر آبار بل بلیسا

غم آک است ء کہ پوغ آبار ہشیمیا
کنک آبار جغزک مول کریا

بھیشا فکر و خیال ءِ غت خلیسا
ای پاوہ شیر اس غار آتے شنیسا

جو یار آک بیان ءِ کہ بنیسا
گروک تما ننا ملک آ بھیشا

چار کنڈ آتے ءِ خاطر خلیسا
بھیشا کوٹ و ماڑی تے بھیشا

مژادار آتا کاٹم تے نیسیا
لغور و بزدل آتے ڈیل تریا

دلیر و بہادر آک مخ تے تھیسا
گر و گٹ آتے مش تئی بھیشا

تینا کاٹم تھون گوازی کریا
دطن کن قوم اکن ساء تریا

سلام نن اونھیا سند وار پانہ
ہمو ورناک اریر لائق ستانا

کہ کسر تینا ننگ و نام و شان آ
 مریر او فضل ائی پاک آ خدانا

سفت اس نن ہمو مرد آتے پانا
 اریر او جیل ائی تموک سپانا

کنیرہ دے و طن او بے گمان آ
 مون انگا ڈال تے تا ڈول ات سزانا

مک آنبارمون ءِ خاطر شاره جان آ
 خرین دن زار یانن جور ءِ پانہ

إرا پلکو إرغ نا مش نکانہ
 دن گونجک لچرہ ننگ و زبان آ

ہنار شیف گٹ آن روتینک ءِ رینگار
 چنگ ورننا چرنی ءِ ددینگار

اسہ دو پڈ ائی ایلو ٹی شلوار
 ارے بخت آآگہ ایڑے برے وار

قطار اٹ تو سن ء کُل ٹوپ و دستار
شوان و بزغر ء یا میر و سردار

جہہ اس سرنا و دھول ء جہ اس شوکار
نئے کس ء ہوش ارے نا کس ء سار

غضب تنیا ارغ تے نئے ڈال اتونے
زراب اٹ ظلم انا مستی ہشونے

شت آتے تو تینا دا وڑ خلونے
دن دوشہ ڈنگ خلو خرن کرونے

نی بہہ سگ کروں مستی درونے
گڑا پچی درنجو لٹ ترونے

لغت بوٹ آتون مئی آ ترونے
اسہ دم باسن ء اِل اس ہلونے

سلیفو دے ورن پاٹ بارفونے
وہ دے یا پانزدہ دے بے تیغ کرونے

اگر تموس گڑا ریش اٹ بلونے
کچک آنبار اڑی او باخلونے

اتوئے پلپل آتے اف کرونے
دن پوغ آنبار تہہ و پشن ہشونے

دافرمون نا و شداد نا جہان ء
کرینو بے میار چنگیز خان ء

بنیاد ء تینا فلانی نا تنخانے
عجب ظلم اٹ بلوچ آتے ہشانے

دا ظلم و کار دن مستی ہنانے
بلوچ نا ملک ائی اینو خزان ء

ہشا بن ترس وطن نا بوستان ء
مگہ داہیت ہم ظاہر عیان ء

بلوچ دادشت و مولا نا شوان ء
دن ء بھاز دور وباری تے خنانے

سکندر بادشاہ ہم شاہ کیانے
عرب تا تار و در خون فشان ۽

پرگی نا سپاہ و دود مان ۽
کہ زوراث بلکسس او کل جہان ۽

قدیم آن تینکہ تاریخ نا بیان ۽
نا شاہد زمین و آسمان ۽

بلوچ ۽ ہرکس اس کنڈی ہرانے
جرکوک خرن آزمغ ۽ خنانے

بلوچ نانے کس اس ملک ۽ پلانے
کرنے نئے کس اس داوڑ گمانے

سم انبار ۽ بلوچ کشک پاتے
کڑک یک ہولن انکار آ پیناز تے

دن زمغ انبار ترک کشک بد آتے
خرین آ زار یک دشمن پداتے

بلوچ آن سہب دا ہم کپروء
 سلامت جان ء تینا دپروء

مستمی شیئر

وطن اے ننا پاک پھل آ وطن
 تینا کاٹم ء نن تفین ان کفن

گڑاس داڑے تمانو زندان الی
 گڑاس کیرہ مش تے ٹی خین بدن

تینا لچ اکن ننگ و ناموس کن
 ہزار وار قربان ننا جان وطن

تینا ننگ اکن کاٹم ء کینہ مست
 بلوچ ان ارے دا بلوچ نا چلن

اینو مش تا گٹ آتا ہر بند ائی
ہرک جذبہ وجوش ورنہ تا خن

امر نیکن اینو تفتینو مخ ء
کرینو امر دشمن ء تارمہ نن

د اینتون بلوچی آ کھول ء ننا
دڑتے اٹ تینا کرون نے چمن

وطن اے وطن اے ننا ننگ و نام
نی آزات مرک نن مرین یا مفنن

چارمی شیر

بو نوجوان آک جی جان اتون
مخ ۽ چکبو تقبو نم شان اتون

کرینے مخ و لوڑ و جمر تہو
مش و کوچہ ہا مون تو خان تون

ارے تارمہ نن نا مثال اٹ جہان
بریک سنگت او شیطان اتون

نواکہ اونے آ شبنون خلیر
نما مال و میرات و ملک ۽ بلیر

دا ملک ۽ دڙتے اٺ کٺانرے
نواکه او دادے نئے آن پلیر

نما باوه و پیره غانا وطن
نما ننگ و لڄ آ تا خواجه مریر

ناتمام

ندارہ گل خان نصیر

دے اس گزر کنا کہ مس انگور تا باغ ائی
او مومن تا بلا غا نظر ۽ کہ شاعناٹ ای

اوڑے خناٹ ای پھل اس گلاب تا کہ خیسن ۽
یا دن کہ کوہ کاف تا پر یک اوڑے تو سنو

دادے ای منوہ کہ او پھل مر سکے
لیکن کنے آ گند اس دن ۽ اونا بسکے

است ۽ ہشا کہ جان ائی شاعنا کہ خاخر اس
حیران مسٹ ای یا خدا دا ہراکا بس

دا زبیا کہ او پلمہ گدی تان کوسی آ
جرباب و پاجامہ کہ نٹ ٹی تا روسی آ

آہو خنی آ گلبدنی آ ہرا ہشوک
ہڑتوم آخن تا نیام آن کنا است انا پلوک

خرن آ خال اونا پیشانی نا نیام ائی
جلدی کرے کنے گرفتار تینا دام ائی

زلف آک تے خنزگارہ کنل دن اژدہا
افسوز دوست کنا است ۽ او پلا

ظالم سلوک کس تینا بامب انا بچ آ
آلو تے بچ خیال کنا حال زار انا

مون ۽ کریس بززا کشاس او گوہر ۽
ہندا ڈولت اٹ کنا است ۽ او درے

دوتے تقیس خیر او تو مک آ تک ملوک
ہندا ڈول اٹ سلوک کس کنا است انا پلوک

برزا ہرا کہ ویل کریکہ ٹوک و مُر
دے چائے انت گڑاس خناس کئے آن مر

ناگاہ او شیف بُرا او شیف ائی کئے خنا
آہے بزد و گفت کہ ظالم تو از کجا

برقعہ بگرد روئے خود و رفت زیر بام
مارا بگفت کہ دورے بشو زود ازیں مقام

تقدیر ائی گڑاس ارے چا او چپ مفک
بچ پین زیات ء گڑاس مگر داژان بفق

فریاد ای کریٹ کہ اے یار روسی آ
سل پین اسے دم اس او کنا تان کوسی آ

تانکن خنوی خن تے ناشیفکی خناری آ
باہ ء ناشین آ او گٹ ء نا خواری آ

کیویسل مولن ء نا ای خین آ اسہ دم اس
کیورنگ ء کاسی آ ای ندارہ اسہ دم اس

لیکن چوہ او داسہ کنا ہیت ءِ بنگلہ
چوہ کنے نشان تینا مون ءِ تسکہ

فریاد ای کیٹ و سلیٹ اسہ دم اس
آخر او بے وفا تنخا است ائی غم اس

گل خان تس تے است ءِ ولے داسہ کے امر
ہلک تے چچ صنم کنا حال زار انا

اسہ دے اسے ناہیت ءِ ہر اتم ای میٹرک ائی خواناٹہ، وکوسٹہ نا پنی آخلق کانسی ٹی ہندی سٹ۔
اسکول آہنگ ناوخت آدا واقعہ پیش بس، وای ہر اتم اسکول ءِ سر مسٹ تو دا حوال ءِ شیر انا
بیرشت بیر فیٹ۔

گل خان نصیر

25-10-1929

من نازینا سراوان آ

بفت کیوه سراوان ء
بلوچ آتا ای دیوان ء

پدی سیال آتیاں افیس
ہراڑے جنگ و میدان ء

کنا غیرتی آ ورناک
خانو تہو و طوفان ء

تخانو ساہ ء دلدست آ
آرا تا کوہ و دامان ء

جہہ اس آماج نا زی آٹو
جہہ اس دز ء تا ماران ء

دم اس سیالکوٹ اٹی گوئی
دم سس ول آکو بولان ء

نن ودے شل ازگا دیرتیٹ
ہشانو دشمن نا جان ء

خلیہ پرغہ کارہ
سپاہی جیپ و سامان ء

کریرہ کاٹم تا سودا ء
اتمن درد آتا درمان ء

تینا آزاتی آن زیادہ
کبین اف زند انسان ء

نارنگ آن خیسن ء گواڑخ
در دشت آتیٹ تالان ء

بِفت اس است اناہب اٹ
 کرین مرد آتا ایمان ء

قلم نازیف نی اینو
 پوک آ آغا سلمان ء

مدام کرزک بفت اس او
 ستاکین نن سفر خان ء

ہزار واہ واہ و لکھ شاپاش
 مرے بیخوبہ خیر جان ء

اسہ سردار محمد شہی
 پن اس محمد زمان خان ء

وطن نا ننگ و غیرت کن
 تفوک ء قبر او زندان ء

زمان بے شبہہ و شک آن
 تھا زندہ سراوان ء

او قوم و ملک اکن تینا
کبین آ کشا تاوان ء

تینا میراج و مڈی ء
کرینے ندر گوہان ء

ہرا او پڑدے اِلا
کرے بدر کوہستان

بفت ء سرچار آتا
نصیر زندان اٹ لکھان ء

خدا پورو کر بکل
ننا است آتا اومان ء

(دائیم پین جاگہ اس شینک متنے ہنن داسیمز ء شینک کنگ
ناموکل تنگ کن تینا گچین آ سردار خواجہ محمد زمان محمد شہی نا
منت وارآن)

مشهد نا جنگ نامه، منہ شیئر

حمد

شروع کیوہ پن اٹ ای یکتا تا
کہ لائح افٹ ای اوتا ثنا تا

ارے قادر کریم و مہربان ء
کرے قدرت اٹ بزرگفت آسمان ء

کرے توبے ودے استار تے پیدا
نباتات و جماد آتے نی ہم چا

ارے تعریف کل بے شک خدا کن
کرے پیدا نئے تینا ثنا کن

نعت

محمد مصطفیٰ مہتمم رسالت
محمد مصطفیٰ اُشانی امت

محمدؐ رب انا دوست وحبیب ء
محمدؐ درد مند آتا طبیب ء

محمدؐ پیشوائے دو جہان نا
محمدؐ نا زبر دارلکان نا

رسول آتا امام و پیشوای
ارے کل آن پسند تینٹ خدای

بیان اٹی نوری نصیر خان ولہ نائے

برک ایلم کہ ای کیوہ بیان ء
بیان ء خواجہ نا بر ہر نی خوانے

بیان ء ہر نی تینا بادشاہ نا
نصیر خان ولی و اولیاء نا

کہ او نس بادشاہ اس کامگار ء
کہ او نس پہلوان اس نامدار ء

او نسک عالم اس ہم کامل ء چا
بزرگ اس با خدا ء مرسل ء چا

رہیت پرور، و بہار مہربان نس
 رہیت وخت ائی تا شادمان نس

نصیر نا نسکہ لمہ مددگار
 سلاہ تیتون کریرہ لمہ ومار

نا بی بی ء نسک عقل اس دون ء
 نا نیازی تون نی خنپسہ اینو

بزرگ و پارسا ء بی بی اس نس
 بلوچ آتیکن جوان ء گودی اس نس

نصیحت او نصیر خان ء کریکہ
 طریق اٹ دین انا اودے دریکہ

حکومت نا وڑ آھیٹ پہ کریکہ
 بلوچت آتا رواج اٹ اود دریکہ

نصیر خان ء ٹہیفے بادشاہ اس
 عظیم ء فاتحہ اس ہم اولیا اس

نصیر خان کہ دا کاریمک سر
 او ہندا گودی نا برکت آن سر

خدا وند نی اودے اجر ءِ تا ایتس
 کشادہ و پراہ نی قبر ءِ تا کیس

خداوند عذاب آن اودے رکھس
 تینا فضل اٹ گناہ تے تے ڈھکس

بنگ نصیر خان نامون آلمہ نا

برک ایلم کہ کان گودی نا مون آ
بن ہیت آتے نن بی بی نا تینا

بن انت ڈول یک مار ء نصیحت
امر گودی نا یک تا وصیت

نصیر خان بس سلیمس آئی نا مون آ
تھے دوتے سلیمس گودی نا مون آ

پارے لمہ کنے نے تون ارے عرض
کہ اونا ازفنگ نے آن ارے فرض

کئے آ بنے اوغان تا قاصد
ای پاوه لمه ء اونا مقاصد

مشهدی تان خلاف خواره مدت او
ننے آن او مدت خواره مرک پہه

ارے نا انت خیال لمه کئے پا
سلاه لیتگ کئے نی کسر آ شا

ای کیو اوفتا مدت ء یا که کهر
مدت کن لشکر اس دیو یا که دهر

نی پا ای قاصد ء ایتو جواب انت؟
کنا لمه کئے نی ایتو جوان پنت

پارے بی بی پنک اے مار دانا
خدا کل آن ارے بے شک توانا

کرے اے وخت ننا امداد ء ابدال
کرے بھاز خرچ تنکن دولت و مال

ایو نا فرض ۽ نی او نا مدت کیس
 او نا عزت کن تینا کاٹم ۽ تمیں

مدت او نا ارے نازی آ فرض ۽
 ادا کر تا نی ہندن کیسہ قرض ۽

تیار تینا کرک نی لشکر آتے
 وزیر و افسر آتے نکر آتے

بلوچ آتا تینا ہرک سپاہ ۽
 مددگار حامی و ناصر خدائے

تیار تینٹ مرک نی ہم کنا مار
 برو۽ لمہ نا ہم نے تو دا وار

ہنک داسہ نی کر تینا تیاری
 مرے است ۽ کنا داڑان قراری

بیان الی لشکر ناسرہلنگ نا

برک دین لشکر ء کین نن روانہ
تدیفن زوت نن دا ہفت شبانہ

تدیر دا ہفت دے لشکر تیار مس
حساب و خرچ اوقا ہم شمار مس

کرے دے پاش و بڑز مش تان خننگا
نغارہ کوچ انا داسہ بننگا

لگار ساز آک و باجاک لشکر آتا
روانہ مسر خواجاک نکر آتا

رسالہ نا زریان تا غار وغیر کس
بگل تا سرنہ غانا تار و ٹیر کس

اسہ کس راپ و ریپ لشکر تا ثنا
اسہ کس غاپ و غیپ دھول آتا سل تا

رہیت آتا توار تا شار و شور کس
حساب آن بے حساب دن مار و مور کس

سلوک کس دانگ ایگ مخلوق وئل آ
دعا خواہسرہ پاریرہ آ

خدا وند اریس مشکل کشانی
ہر حاجت مند تا حاجت روانی

نے آن اف زیات پین کس اس مدنگار
مرک داواریارب نی تا یار

کرک سر خیریت اٹ لشکر ء دا
فتح نصرت اٹ ہڑسے ات تے ولدا

خداوند اریس بے شک توانا
 ننا مقصد ارے نن اودے خوانا

روان مس شار آن کل لشکر اسے وار
 گڑاس کہ مخ تفسیر پیادہ و سوار

غبار وگرد ہنا بڑزا آسمان تا
 کرے تہارمہ قلات نا کل مکان تا

قلات نا شار خالی مس دوار
 ہنار اوڑان توماک لمہ و مار

ہنارا او دے آن منزل خلیہ
 پڑاؤ تے تینا ڈول اٹ ہلیہ

ہندا ڈول اسکا جاری سفر تان
 بلوچستان آن تا کہ کابل اسکان

ہتم نا وخت اس کل بوج خرن
 بتو کہ نے نظر پا ہچ بوج اس بازن

کریرہ زیب رنگا رنگ پھل آک
شاء رب انا پاریرہ کل آک

کہ ا وقادر ارے پھل ۽ نخے
ہم اوڑا بلبل ۽ شیدا کرنے

ارے دانا حیاتی چند روز ۽
اے بیوس اوڑکے شیدا سینہ سوز ۽

یعنی داڑے بریک کل آ فنائی
زمین و آسمان آ ہم تباہی

مسافر نن ارین منزل خلینہ
ارے قبر منزل ۽ اوڑا برینہ

حالت لشکرنا، بن نا

بُرک نی قدرت ۽ قادر کریم نا
بُرک نی رحمت ۽ رحمان رحیم نا

ارے دنیا ٹی بُرنی انت گڑاس
پیدا مس بڑز مس ولدا فنامس

فنائِ کل گڑا داڑے فنائِ
گڑس گر سلیک چا اوخدا۽

بُرک نی سبب اتون دے ۽ ہراڈول
مریک نیم روج آ نی بُرتا ہراڈول

بُرک نی سہب اتون اونچ پدین ء
بریک نیم روج آ او جان ء ہشے نے

پدا شام آ بُرک کاہک کنگ
مریک خین دتر دُن اوژان چنگ

مریک کمزور ہرک کاہک توان آن
زمین آ شیف تمک آسمان آن

ہمودے ء کہ نیم روج آ ہشنا کہ
نگاہ اٹ خاخری آ شیف ہرا کہ

او مزدیر اس کہ بزز اوژا ہروس
یا اونا رنگ و ڈول ء سیل کروس

ہمودے ء کہ نی داسہ ہریہ
دن اونا پوشکن آ مون ء خنیہ

ہنداڈول حالت ء چا بادشاہ تا
مثال اٹ دے انا ڈول ڈول اٹ پاتا

اسه وار پاش کیره روشنائی
 بلیره ملک انا او بادشاهی

پدان او درجه درجه بڑز کاره
 مثال اٹ دے انا دون دادے پارہ

ہندا ڈول اٹ او نیم روج آ بریرہ
 تکبر ہم غرور اٹ شیف ہریرہ

ہندا حدکہ بسر بس تمام ء
 ہنا سہب مون اٹی تا داسہ شام ء

مثال اٹ دے انا او شیف کارہ
 کرے مون ء پدا اوقتا ستارہ

بریرہ دیگر و شام ء خنیرا
 خیرن آ ہیت ء دشمن تا بنیرہ

ولے داسہ دوی اف نت تیان لنگ ء
 کہ مرگ و زند انا نیام آن درنگ ء

زوال ۽ داسہ دا اوقتا زوال ۽
 زوال بے شک ارے چاہرکمال ۽

نی اے خیر دادے دن گدارا
 رینگا داسہ مون آ نن تھارا

تیاری ٹی بلوچ آک کوچ انا ء
 درشپ و میخ چوٹ و دوچ انا ء

کس اس چلک چوٹ نا تینا کلی
 بلوچ آتا اریر ہنداگک ہکی

کس اس رخدار ۽ لہر آ دیر اٹ سیک
 کہ سہب آ دشمن آتے سم تیٹ خلک

کس اس کیک غالبی ۽ گڑد کس لوٹ
 کس اس سیلہ اٹ مکونا خف ۽ کوٹ

کس اس غنی ۽ ٹوکک کھل ۽ شانک
 کس اس کشانے زمغ ۽ دون پانک

بُر سہب انا وار نا اے است انا بند
مفیس نی دشمن آتا جان ائی بند

اریس نی بُرکہ ذالفقار نا نسل آن
مرک معلوم پاوہ تینا اصل آن

اگر دشمن نا نی جان ائی سلیس
ہم نی پولات نا یا خود آن خلیس

مرے لغت نے آ شیر خدا نا
علیٰ نا ، مرتضیٰ مشکل کشا نا

کس اس نیک سلوک مون آ خدا نا
کریس بڑا او دوتے دعا نا

کریکہ عرض اے قادر کریم آ
اے ستار، عیب ڈکوک آ رحیم آ

شہیدی ء کنا قسم ائی کیس
کنے خوش نام دا دنیا آن نی دیس

کنے بدنام دا دنیا ٹی کپیس
 بے ایمان نی کنے دنیا غان دپیس

دنیا غان در حیاتون نی کنے در
 کنے آ نی تینا رحمت نظر کر

ننا دا وار مرلیس یارب مدت گار
 سیال آتیٹی نی کپیس ننے خوار

بیان فی نصیر خان نا، تدبیرائی جنگ نا

بلوچ آتا حوال داڈول سک
نصیر خان ء امر آرام بسک

او خاچاس و لیکن تیغ بتوکہ
اسہ ساہت اس ادبے غم متوکہ

او سک فکر ائی یا رب امر کیو
ہرڈول اٹ ای جنگ آ لشکر ء دیو

امر نن بیخ کین لشکر تے تینا
امر نن دشمن آ زوراک مرینا

ہندا کس فکر ائی بس تے خیال اس
آسان بس تے نظر انت اس محال اس

اسہ دم تینا سردلاتے ہننگا
تمامی است انا تا غم ملنگا

پارے یکدم کبو یکجا سپاہ ء
کبو تابش کس اس خاچوک ء چائے

اخش کہ بیل و بیل چہ نم خمیرے
اخش قش و تفر نم مچ کیرے

تمام یکی تا ہرفبو تورہ غاتے
مبوچپ بند کبو نم غورہ غاتے

ہندا وخت آ روانہ نن مرینہ
کہ میدان جنگ ائی مورچہ خلینہ

کروگن مورچ غاتا نن تیاری
مرے مست سہب آن کل آتے قراری

مشہدی تے ننا نیخی خبر مف
خیال کیرا دک کہ میدان ٹی کس اس اف

غرض ہندن کریر اوچ مسر
ہنار داسہ اوخان ء حال تر

تمامی بیل و بیلچہ مچ کروک ء
گراس گر خانو پین ختوک ء

نصیر خان کوچ انا حکم ء کرے تا
ہنا میدان اسکان تینٹ درے تا

برا میدان ء خان جنگ انا طریق اٹ
اوشنا لشکر ء چائے فریق اٹ

فریق اس اولیکو کھڈ خلوک آ
ارٹھی نیکہ مش تا دروک آ

مسی مش تے دا تالان کریرہ
کہ ایفک کھڈ آتیاں پیشن دریرہ

ہندن کاریم تا چچی اٹ ہناکہ
نئے اوفتے خن خناک، نئے خف بناکہ

نماز آن مست ہنا مورچہ تیار مس
ڈغار تا اول آنبار ہم آوار مس

کس اس سرپند متوکہ اونا آستی
ارے دا بینٹ اسے یا کھڈو پستی

دن وخت اس مورچہ نا کاریم تمام مس
نصیر خان بھاز و بے حد شاد کام مس

بنا او پنچ ہزار کشا شکاری
تمای پر سلہہ رخداد و لاری

کرے داٹھیکے پنچ بھلو مقرر
ہزار تس ہر اسٹ ء تا بریر

پارے تا داڑے تینے ڈکبو نم
نئے ہیٹ اس نم کبو نئے جکبو نم

نن سہب انا جنگ کن مستی آ کانہ
 ننا تینا جنگ انا ڈول آتے چانہ

اول نن کانہ مستی جنگ کریہ
 ڈغار ء دشمن آ نن جنگ کریہ

پدا پد کشہ کینہ برینہ
 اسہ حد اس نئے آن خوک مرینہ

نما ہد آن کہ نن وخت اس گداران
 جتا مسن مشہدی تا اوار آن

مشہدیک ہم ننا رند اٹ بریہ
 نئے آن سم نا حدآ خوک مریہ

گڑا داڑے نما ہمت کبونم
 اسہ ہکل تون دامون ء دبونم

اول سم خاخرایتو توکک آتے
 سم اٹ نم خلو او شوکک آتے

پد آن یا چار پار حملہ کبونم
تینا زمغ آتے اٹ مون ۽ دبونم

مدت آن نن نما ولدا برینہ
مدت اٹ رب انا اونفے خلینہ

نصیر خان بس کرے تینا کلام ۽
کرے داڈول ات اوقا انتظام ۽

ایلو او لشکر ۽ ہرنے پدا بس
نماز آن مست اوتینا ارا ۽ سرمس

کرے آذان ہم اللہ اکبر
مسلمان اُس نماز کن داسہ بش مر

کریر نمازیک جماعت تون نماز ۽
کریر سجدہ او پاک آ بے نیاز ۽

ہر ادیر سے کہ اینو خبر گاء است اف
او کثون جنگلی بے شک او ارمف

کائے ایدے کسر تا رھتے تا
تیار کن سفر تا فرصتے تا

کنے افک ضرورت بز دلاتا
لغورا زن مزورا بے دلاتا

ہر کس کہ خوشی اٹ جنگ کن تیارے
کنا او ایلمے کثون اوارے

نداره بلوچ لشکر ناسرہلنگ نا

برک ساقی برک کین تا تمامی
ہلین ورتا تا کان مونا سلامی

ہمو ورتاک کہ اولک آتے خلکر
ہم زور اٹ زمغ انا دنیاہ ہلکر

تینا ریک آتے اوداوڑ دریر بڑز
خجالت اوقتا مونا مس البرز

نہ روم و شام و نئے ایران ۽ ایلار
زمین ۽ گندگی آن پاک سلار

اسٹ اس مون ائی تا دیر و خاخر
تینے دنیا ٹی پاریرہ مسافر

برک اینو ہمو ورناتا گند اس
خنوہ ای جہو ریز ء سمند اس

نصیر خان ولی دا مرد غازی
خدا اوڑان مرے خوشنود و راضی

سمندناواگ ء ہلک زیب اٹ زحیب تس
سوارس ہر انا زین آ او زیب تس

روان مسر بلوچ آ شاہسوار آک
تمام میر و امیر و نامدار آک

توار اس بڑز مس اللہ اکبر
مدت تانی مرلیس پاک انگا سرور

چوٹ پادا بلوچ آتا تواریس
سلوک سیلی آ خلکت بے شمارس

روانہ دون سر نامدار آگ
بلوچ آ جاٹار شاہسوار آگ

بلوچستان کن سر روانہ
ہنار منزل بہ منزل چند شبانہ

بلوچستان ائی اولیکو منزل
رینگار نوشکے آ او شاد و خوشدل

ایدل خان نسک رخشانی تا سردار
بہادر نیک مزد اس نیک کژدار

اوبس مون آ نصیر خان نا سلیمک
نئے بھازی آن او لشکر نا خلیسک

نصیرخان نا او ہلک بکی نا واگ ء
پارے خواجہ گنک بیوس نا ساگ ء

ای تیوہ لشکر ء نا مہمانی
مرد داڑان کنے بھاز شادمانی

نصیر پارے تے نے آ آفرین ء
 ہمیش کے رب نما خون زمین ء

کنا ہر لشکر ء دُن بے شمار ء
 نی ہچ خنپسہ گڈکیو قطار ء

پارے ایدل کہ واہ اللہ نا شان ء
 ملخ نا پاچہ پیغمبر نا خوان ء

پارے خواجہ ننا رازق خدا ء
 سزدار ایدل کلام نا دل کشاء ء

پڑاؤ نا حکم ء تس خان ، لشکر آتے
 تینا میر و امیر و چاکر آتے

سہ دے سرایدل خان نامہمان
 رینگا لشکر ء کل خرچ و سامان

بٹنگا ایدل ء خان چارمی دے
 پارے سزدار! پانت عرض ارے نے

پارے ایدل کہ اے خان! خواجہ اُس نی
بلوچ ناراج ۽ ، اوفا راجہ اُس نی

نن اوغان تا ارین دنگ آتن نالان
مدت نانی ننا کر خواجہ سامان

پارے خان! کیوہ راہی مینگل آتے
ہلیر سرحد نا ریک و جنگل آتے

نئے پاوہ ای البتہ مرد جوان
ڈغار اس تیرے تا گذران کن تان

مہ دے خان کرے نوشکے ٹی منزل
مہانی تس تے بھاز جوانی ٹی ایدل

کرینو مست اناک نثون دا ہیبت ۽
نشانی تا نصیر خان نا مسیت ۽

نوشکے ٹی خان توس سے شبانہ
پدا داکان قلات کن مس روانہ

قلات آ خان رینگ شوق و شان اٹ
توار پنا فتح نا دود مان اٹ

بیان اٹی ہنوک آ و بروک آ دے تا

برک ساقی برک پر کرنی جام ء
مشہد نا جنگ انا قصہ تمام ء

براہوئی نا زبان اٹ خاردار آ
کریٹ دا چند بیت ای گزار آ

قلم ہر فنگ براہوئی زبان اٹ
ارے ہئی دو فنگ آسمان اٹ

تخیل گر کہ لوڑ آنبار کیک گژد
مگر لوڑ آتا مون آ بس مریک سژد

نصیر نا قبر اتون وعدہ کننا کس
محمدؐ لہد کہ دادعدہ وفا مس

مشہد نا جنگ ۽ ای تازہ کرینٹ
خل و ڈونک اٹ سمند ۽ ای درینٹ

نصیر نا ثانی اس پیدا مرو ۽
بلوچ آتا توار ۽ رب بنو ۽

نصیر خان گر مشہدو دلی ۽ خلک
پنجاب و سندھ ۽ تینا زمخ اتون ہلک

او دا وخت اس کہ قوم ۽ اتفاق کس
نئے دن اینو آبار کندکنڈ نفاق کس

مر داسہ بلوچ آک خن تے تینا
برر حالت ۽ اینو نا خرین آ

سلوک ۽ قوم نئے ہم قوماری
نئے شار اس قائم ۽ نئے شاریاری

تمام خوار و خراب ء حال و بد حال
بے آئین مسنن پین نا لغت مال

دوی آن گنگ ارین خن تان ارین کور
نه پلوئی گراس نئے طاقت و زور

ہنانن کلی قوم آتا شمار آن
نئے کشانو کل قوم آک قطار آن

بلوچ آتا بنگ ہج است ائی جوش
مثال اٹ مردہ نا خاچوک ء خاموش

نئے سردار ء ارے قوم آ بھروسہ
نئے قوم تیار ء تے سردار کن ساہ

نئے سردار مخ تفوک ء خان اتون راست
ہنفوہ نئے ای بے کم و کاست

آراسیٹی کہ دا وڑ انتشار ء
ہمیش ٹوہو کلک اونا کشار ء

ارے ماندہ قلم انت کاہے مستی
زبان مستی ہنگ آن یک سستی

نصیر خان نا بیان ہنداڑے کٹا
نصیر پورا کرے گال آتے چٹا

افضل مراد براہوئی زبان ء لہذا تک ء تیوگیں تک و پہنات ء دروشم آن ء دیمآرگ ء کار ء
 گوں سوب مندی ء دزگت انت۔ آئی ء کار عاقبت ء براہوئی لہذا تک ء یک جو انین بنیات ء لیگت بنت۔
 کسمانکاری بہ بی کہ نوک زمانگیں لپہ کاری، خاک کہ نویسی، نازر کیں ء گوندیں ہانگیو یا، چیخوف، پوشکن، خلیل جبران ء
 بگرتا فیض احمد فیض ء رجا تک بی تیوگیں کارانی تہا افضل مراد ء جم و جو زگ پدربیت۔ آگوں دل ء حب ء وقی
 زبان ء خدمت ء کنان ء سوب مندی ء گام ء جتان انت۔

مروچی ”مہرنا راہشون“ منی دیمآنت۔ آئی تہا ملک الشعراء میر گل خان نصیر ء لہذا کی کرد ء آئی
 براہوئی شاعری حوآرآنت۔ افضل مراد ء اے کتاب یک جو انین دود ء بن انت پر چیا کہ اے پے فیشن ء زلورت ء
 روانہ بلکن گوں دل ء حب ء عشت کرتک۔ من بلوچی اکیڈمی ء اے کتاب چھاپ ء شنگ کنگ ء مرا گوں دل ء
 جہلا نکیاں مبارکی دیاں ء اُمت داراں کہ آوقی راج ء راکیوئی میگا راہگ کنگ ء کار ء راگیش کنان چہ کلاں
 پیش بہ بیت۔

ڈاکٹر عبدالرزاق صابر

وائس چانسلر تربت یونیورسٹی، کیچ

بلوچی اکیڈمی

ISBN : 978-969-9768-64-4

9 789699 768644 >